

TRANSILVANIA

Anul 55.

Oct.—Nov. 1924.

Nr. 10—11.

Nr. 1826/1924.

Convocare.

În înțelesul §-ului 23 din statute, membrii „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român” se convoacă la

Adunarea generală ordinară,

ce se va ține în Arad, în zilele de 8 și 9 Noembrie 1924.

Programa adunării:

Vineri, în 7 Noembrie 1924, la orele 6 d. a.:

Consfătuire cu domnii directori ai despărțămintelor «Asociațiunii» privitor la modificarea Statutelor.

Sâmbătă, în 8 Noembrie 1924, la orele 11 a. m.:

Sedința I., cu următoarea ordine de zi:

1. Deschiderea adunării generale.
2. Inscrierea delegaților prezenți ai despărțămintelor.
3. Raportul general al comitetului central pe anul 1923.
4. Alegerea comisiunilor pentru:
 - a) examinarea raportului general pe anul 1923;
 - b) censurarea socotelilor pe anul 1923 și a proiectului de buget pe anul 1925;
 - c) inscrierea membrilor noi;
 - d) examinarea proiectului de modificare a Statutelor «Asociațiunii».
5. Prezentarea eventualelor propuneri.*

* Eventualele propuneri au să fie înaintate, în scris, prezidiului «Asociațiunii», Sibiu, Strada Șaguna Nr. 6, cu 8 zile înainte de adunarea generală.

Duminecă în 9 Noemvrie, la orele 10 a. m.:

Ședința II., cu următoarea ordine de zi:

1. Raportul comisiunii alese pentru examinarea raportului general și propunerile acestei comisiuni.
2. Raportul comisiunii încredințată cu censurarea socotelilor și a proiectului de buget.
3. Raportul comisiunii pentru înscrierea de membri noi.
4. Raportul comisiunii pentru examinarea proiectului de modificare a Statutelor.
5. Alegerea a 3 membri pentru completarea locurilor vacante în comitetul central pe restul periodului de trei ani (adecă pe un an).
6. Propunerea pentru ținerea adunării generale din 1925 în orașul Reghin.
7. Dispoziții pentru verificarea procesului verbal al adunării generale.

După prânz la orele 5:

Ședința festivă a secțiilor științifice-literare.

Sibiiu, din ședința comitetului central al «Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român», ținută la 10 Octomvrie 1924.

Vasile Goldiș,
președinte.

Romul Simu,
secretar.

Raportul general

prezentat de comitetul central al „Asociațiunii pentru literatură română și cultura poporului român” asupra lucrărilor sale și a situației acestei instituțiuni în anul de gestiune 1923/4.

Onorată adunare generală!

Ca și în anii de cea mai rodnică a sa activitate, așa și în anul asupra căruia facem darea de seamă prezentă, comitetul central, sub conducerea noului său președinte, a ținut să remarce activitatea sa obicinuită prin trei manifestațiuni culturale-naționale de o deosebită importanță, atât în viața «Asociațiunii» cât și în aceea a neamului:

a) prin serbătorirea zilei de 1 Decembrie, b) prin serbările de înfrățire culturală în vechiul Regat și c) prin serbătorirea marelui nostru erou național Avram Iancu.

«Asociațiunea» era datorare sie-și și neamului cu aceste trei mari manifestațiuni.

Eră datorare să organizeze în cercuri cât mai largi, în primul rând, serbătorirea zilei de 1 Decembrie, cum arătăm mai pe larg la alt loc al acestei dări de seamă. Doar ziua unirei Ardealului cu patria mamă este și va trebui să rămână pentru noi, pe vecie, o zi sfântă, în care toate inimile să bată mai cald și ochii sufletului nostru să se înalțe spre idealul dragostei adevărate de frate, prin care vom cultivă sentimentul de solidaritate al neamului.

Tot așa societatea noastră eră datorare să întoarcă vizita, cu care o onorase, la sediul său, societățile culturale surori: *Casele Naționale, Liga Culturală, Fundația Culturală «Principele Carol»* cu societatea corală *«Cântarea României»* și *«Universitatea Liberă»*. Țineă să ia contact mai deaproape cu «Ate-neul Român», cu «Societatea pentru învățătura poporului român» și cu alte societăți culturale, să-și facă reverențele «Academiei

Române» și Universității; înainte de toate, însă, să aducă omagii M. Sale Regelui, Președintele ei de onoare.

Dar societatea noastră, cunoscută pretutindeni în baza îndelungatei și rodnicei sale activități, eră datorare și să răspundă chemării ce i se făcuse de repetite-ori, din atâtea părți, ca să-și treacă activitatea și în alte provincii ale țării noastre, unde nu desvoltase până acum o propagandă culturală nemijlocită și unde mână în mână cu celelalte societăți și instituții culturale să grăbească realizarea în mod temeinic a progresului nostru cultural-național.

Prin frumoasele serbări, ce a dat la București în zilele de 31 Maiu, 1 și 2 Iunie 1924, prin vizitele făcute unui număr considerabil de societăți și instituții culturale în capitală, și prin vizitele făcute în 3 Iunie Ligei Culturale la Vălenii de Munte și Caselor Naționale la Breaza, instituțiunea noastră a făcut primul pas pentru a răspunde și acestei chemări frățești.

Momente importante în Analele «Asociațiunii» rămân momentele trăite de cei aproape 700 de membri ai societății noastre, timp de 4 zile, în inima țării, la București, la Vălenii de Munte și la Breaza. Tot așa de neuitate, credem, vor rămâne aceste momente și pentru societățile și instituțiile culturale cu cari am avut fericirea de a lua contact în localitățile vizitate de noi cu ocazia serbărilor de înfrățire culturală.

Insuși M. Sa Regele și Alteța Sa Principele Moștenitor, apreciind după însemnătatea lor reală aceste serbări și înfrățirea culturală, ce eră să fie pecetluită prin ele, le-au dat o splendoare neîntrecută; M. Sa Regele prezidând ședința de recepțiune festivă, cu care am fost onorați din partea Academiei Române și luând parte la o reprezentație de teatru, iar A. Sa Principele Moștenitor prezidând recepția festivă dela «Ateneul Român», fiecare rostind câte un discurs de importanță deosebită.

Asupra acestor momente serbătorești revenim mai pe larg la capitolul «Colaborarea cu societățile culturale surori» și la «Momente mai însemnate din viața «Asociațiunii».

Și acum trecem la a treia manifestațiune culturală-națională, inițiată și organizată de «Asociațiune» pentru serbătorirea împlinirii a 100 de ani dela nașterea eroului Avram Iancu.

«Asociațiunea» nu putea lăsa să treacă acest moment important în istoria neamului nostru, fără să dea în mod vrednic

tributul său de recunoștință faptelor mărețe ale eroului nostru național.

Prin chiar faptul, că instituțiunii noastre i se dase în îngrijire imobilele rămase după Avram Iancu, între cari și casa din Vidra-de-sus, în care el s'a născut, ea s'a crezut datoră, în locul întâi, să inițieze și organizeze serbările de comemorare.

Instituțiunea noastră, încă sub stăpânire străină fiind, a ținut să eternizeze memoria eroului prin o modestă fundațiune și prin o biografie asupra vieții și faptelor lui; iar în anul 1921 comitetul central luase hotărârea să ridice o *Casă Națională și un Muzeu* în jurul casei din Vidra, în care se născuse eroul.

În vederea ajungerii acestui scop comitetul central, la inițiativa președintelui, a luat dispozițiile necesare încă în toamna anului 1923, pentru accelerarea lucrărilor.

Guvernul, întreagă oficialitatea, Societatea Monumentelor istorice, Societatea «Mormintele Eroilor», Soc. Casele Naționale și organele «Asociațiunii» din despărțământul «Abrud-Câmpeni» și din despărțământul «Baia de Criș», înțelegând marea însemnătate a serbărilor și, în legătură cu ele, a lucrărilor monumentale, proiectate să rămână în urma acestora, au dat «Asociațiunii» tot concursul pentru săvârșirea lor.

Astfel numai s'au putut duce la bun sfârșit, în câteva luni lucrările monumentale, cari rămân pe urma jertfelor ce s'au depus și a strălucitelor serbări, ce au avut loc, în zilele de 31 August, 1 și 2 Septembrie 1924, la Baia de Criș, Tebea, Câmpeni, Vidra și pe Găina, serbări la cari, dimpreună cu oficialitatea au luat parte și MM. LL. Regele și Regina, dimpreună cu Familia Regală.

Comitetul central constată cu deosebită mulțumire, că scopul intenționat cu aranjarea acestor serbări s'a ajuns pe deplin.

Faptele mărețe ale eroului au fost arătate cu acest prilej în adevărata lor lumină.

M. S. Regele luând nobilul rol de a prezida serbările, aceste s'au desfășurat într-o splendoare deosebită.

Punctul culminant al serbărilor a fost ședința festivă a «Asociațiunii».

Ca rezultate reale, cari rămân pe urma acestor serbări, relevăm monumentele ridicate cu acest prilej: Mormântul eroului Iancu dimpreună cu mormintele celorlalți eroi dela Tebea, Casa

Națională dela Țebea, bustul eroului și placa comemorativă dela Baia de Criș, Casa Națională și Muzeul Avram Iancu din Vidra și crucea de pe Muntele Găina.

Rămâne gestul M. S. Regelui, care a creat fundația de Lei 100,000— pentru ajutorarea fiilor de Moți la îmbrățișarea meseriilor și chemarea ce a adresat Societăților culturale pentru a se solidariză.

Nu de mai puțină însemnătate este înălțarea prestigiului «Asociațiunii» prin aceste serbări, în fața lumii.

Constatând toate aceste, comitetul central se simte plăcut îndatorat a propune Onor. adunări generale să exprime mulțumiri :

Maestății Sale Regelui și Familiei Domnitoare; Guvernului, care a înțeles rostul gândurilor «Asociațiunii» și ne-a dat tot concursul, îndeosebi dlui Alexandru Lapedatu, ministrul Cultelor și Artelor, neîntrecut binevoitor și sprijinitor al instituțiunii noastre și a lucrărilor săvârșite pentru slăvirea memoriei lui Avram Iancu.

Mulțumește Arhierilor noștri, pentru dispozițiile luate în scopul pomenirii eroului în biserici și pentru înălțarea nimbului serbătoriei prin prezența PP. SS. LL. și prin actele săvârșite cu această ocazie.

Mulțumește președintelui său pentru râvna sa nobilă și pentru neobosita sa muncă în scopul reușitei atât de mulțumitoare a acestei serbări.

Exprimă mulțumiri funcționarilor «Asociațiunii», îndeosebi dlui cassier Ioan Banciu care, alături de președinte a fost cel mai de seamă factor la pregătirea tuturor lucrărilor în legătură cu aceste serbări.

În sfârșit exprimă mulțumiri tuturor colaboratorilor din despărțămintele Abrud-Câmpeni, Baia-de-Criș și Brad, cari au contribuit, într'un fel sau altul, la reușita serbărilor.

* * *

Manifestațiunile asupra cărora am insistat în șirele precedente și întreagă activitatea instituțiunii noastre, pe care o vom arăta în cadrele acestei dări de seamă, sunt dovadă, că «Asociațiunea», cu toate greutățile, mai ales, financiare, cu cari are de luptat în împrejurările actuale, ține la buna tradiție din trecut

și stăruie ca propaganda culturală ce o susține să cucerească și să se înțească mereu.

Căci este o necesitate inexorabilă ca această propagandă culturală să se înțească din an în an. Ea însă s'ar putea face numai prin posibilitatea angajării unui număr mai mare de funcționari la centru și de distinși propagandiști în despărțăminte, prin posibilitatea de a distribui gratuit cărți cu ocazia conferențelor, de a da și acum, în condiții mai favorabile, membrilor «Biblioteca populară» și revista «Transilvania», de a sporii prin daruri de cărți bibliotecile înființate la sate și de a înființa noi biblioteci și acolo unde ele lipsesc, căci doar ele lipsesc și acum în multe sate și cătune.

Nu numai atât. Indată după războiu «Asociațiunea», trebuind să se conformeze noilor împrejurări și să țină după puțință pas cu spiritul timpului, a luat în programul său de activitate probleme noi: înființarea de Case Naționale în sate și orașe, propaganda culturală prin teatru, ș. a. Pentru toate aceste, firește, trebuiau create mijloace noi. Voind ca instituțiunea noastră să rămână și în România întregită ceea ce a fost sub stăpânire străină: o societate cu caracter cultural-național, ferită de valurile confesionalismului și ale politicei, am crezut că ea trebuie și va putea să-și continue activitatea în acelaș spirit, numai cu concursul membrilor săi și cu sprijinul binevoitor al tuturor Românilor de bine.

Pentru acest scop am încercat să ne ajutăm, cum se știe, prin aranjarea unei loterii și prin sporirea numărului membrilor, fără de a mări însă până acum și cotizația, care a rămas tot aceea dinaintea războiului, cu singura excepție, că coroanele s'au prefăcut în Lei: 2 Lei în loc de 2 coroane, 10 Lei în loc de 10 coroane, etc.

Loteria și sporirea numărului membrilor, despre cari raportăm în două capitole deosebite ale acestei dări de seamă, nu ni-au dat în anii de după războiu, și astfel nici în anul 1923/24, mijloacele financiare, cu care să putem face față tuturor necesităților, așa cum instituțiunea noastră făcea înainte de războiu.

Cu un modest buget anual societatea noastră putea să susțină ôdinioară: un secretar literar, altul administrativ, un casier (totodată contabil, bibliotecar și custode al Muzeului), un arhivar, un administrator al Bibliotecei populare, un propagan-

dist cooperativ, putea să dea tuturor membrilor săi fondatori, pe viață și activi, în schimbul cotizației, revista «Transilvania», care apărea lunar, iar membrilor săi ajutători, în schimbul taxei de 2 coroane, câte 10 broșuri și un Calendar, scoase în «Biblioteca populară» a acestei instituții, putea în sfârșit, să distribuie gratuit an de an mii de cărțițele, să înființeze biblioteci populare la sate și să pună la cale o frumoasă propagandă culturală-națională în sate și orașe.

Astăzi, cu un buget, ce e drept, mai mare, sporit și cu ajutoare dela stat, propaganda culturală merge greu. Munca a trebuit să fie întetită, fără a se putea spori și numărul funcționarilor, cum și fără a le putea asigura măcar acestora o existență lipsită de grija zilei de mâine.

Membrilor nu li se mai pot da publicațiunile în schimbul cotizației sau măcar cu un favor mai considerabil. Contactul cu despărțămintele devine tot mai anevoios, fiind nespuse de grele condițiile de călătorie, îndeosebi acolo unde nu este legătură de cale ferată. Scoaterea publicațiilor, în scumpetea ne mai pomenită de astăzi, costă sume enorme. Și tot așa se prezintă și celelalte dificultăți destul de număroase, cu cari trebuie să lupte societatea noastră.

Astfel pentru ameliorarea situației financiare a acesteia, comitetul central socotește, că se impune ridicarea cotizației (taxei) de membru, o sarcină mai mare pentru cei ce înțeleg să aducă jertfe pe altarul culturii noastre naționale. De altă parte comitetul, în baza solicitudinei ce guvernul țării i-a arătat până acum, are toată nădejdea, că acesta în viitor va pune societății noastre la îndemână ajutoare mai de seamă și permanente, făcându-i-se astfel posibil o activitate tot mai intensivă, sistematică și spornică pentru binele neamului și a patriei.

Aceste spuse în general, vom trece, rând pe rând, la lucrările îndeplinite de comitetul central, de organele despărțămintelor și agenturilor și de secțiunile științifice literare, în anul de gestiune din urmă, prezentând Onor. adunări generale rezultatele activității acestora și situația societății noastre.

I. Despărțămintele (filiale sau secții). În străduința sa continuă pentru organizarea muncii culturale și economice în satele și orașele noastre, comitetul central se sprijină, după cum

este în deobște cunoscut, pe concursul desinteresat al despărțămintelor «Asociațiunii».

Organele despărțămintelor, angajate în serviciul propagandei culturale în cadrele «Asociațiunii», îndeplinind această muncă numai din nobila râvnă pentru progresul neamului, merită recunoștința tuturor. Îndeosebi merită această recunoștință conducătorii de despărțăminte, cari și-au pus de scop al stăruințelor lor realizarea unui maxim de propagandă culturală și economică și au stăruit pe toate căile pentru realizarea acestei propagande.

Din *anexa I* a acestei dări de seamă asupra activității despărțămintelor în cursul anului 1923/24, rezultă că o seamă de directori și comitete ale acestor organizațiuni, adesea dimpreună cu o întreagă suită de harnici și devotați colaboratori au depus o stăruință din cele mai laudabile în serviciul propagandei noastre culturale.

S'au distins prin activitatea lor laudabilă conducătorii următoarelor 22 despărțăminte: 1. Abrud-Câmpeni; 2. Agnita; 3. Blaj; 4. Cluj; 5. Cohalm; 6. Dej; 7. Huedin; 8. Hunedoara; 9. Mediaș; 10. Năsăud; 11. Reghin; 12. Sălciua; 13. Săliște; 14. Sănnicolaul mare; 15. Sibiu; 16. Teregova; 17. Timișoara; 18. Turda; 19. Vințul de sus; 20. Viștea; 21. Zălau; 22. Zărnești.

Alte 51 despărțăminte, ale căror conducători, în mare parte, precum se vede din anexa suspomenită, de asemenea au dezvoltat o activitate mulțumitoare, sunt următoarele:

1. Aiud; 2. Alba-Iulia; 3. Almaș; 4. Baia mare; 5. Bandul de Câmpie; 6. Băsești; 7. Beclean; 8. Beiuș; 9. Bistrița; 10. Bocșa; 11. Bucium; 12. Bozovici; 13. Brad; 14. Buziaș; 15. Caransebeș; 16. Careii mari; 17. Ceica; 18. Chioar; 19. Ciachi-Gârbău; 20. Copalnic Mănăstur; 21. Deva; 22. Dicio-Sânmartin; 23. Dobra; 24. Făgăraș; 25. Geoagiu; 26. Gurghiu; 27. Hălmagiu; 28. Ibașfalău; 29. Ilia-Murășană; 30. Iza; 31. Jibou; 32. Jiu; 33. Lăpușul-unguresc; 34. Mărghita; 35. Mercurea; 36. Mercurea-Ciuc; 37. Murăș Ludoș; 38. Murăș-Uioara; 39. Nocrich; 40. Orșova; 41. Săcele; 42. Sătmare; 43. Sebeș; 44. Vințul de jos, între cari numărăm și următoarele 7 despărțăminte de nou înființate: 45. Ardud; 46. Baia-de-Criș; 47. Cetatea Albă; 48. Matei Basarab; 49. Moldova nouă; 50. Ormeniș; 50. Vișeu.

Nu ni s'a prezentat dare de seamă despre activitatea următoarelor 33 de despărțăminte, dintre cari unele în anii precedenți au dezvoltat o activitate foarte îmbucurătoare și credem, că și în anul 1923/24 au satisfăcut îndatoririlor ce și-au asumat, anume: 1. Beliu; 2. Boroș-Ineu; 3. Boroș-Sebeș; 4. Bran; 5. Brașov; 6. Ciacova; 7. Cincul-mare; 8. Crasna; 9. Gherla; 10. Giurgeu; 11. Hațeg; 12. Iara-de-jos; 13. Ileanda mare; 14. Lipova; 15. Lugoj; 16. Mociu; 17. Murăș-Oșorhei; 18. Orade; 19. Orăștie; 20. Oravița; 21. Râșnov; 22. Salonta mare; 23. Sărmașul; 24. Seini; 25. Șercaia; 26. Sighet; 27. Sighișoara; 28. Șimleu; 29. Tășnad; 30. Teaca; 31. Teiuș; 32. Tinca; 33. Treiscaune.

Totodată rugăm onor. Direcțiuni ale acestor despărțăminte să ne dea tot sprijinul, și pe viitor, în desfășurarea propagandei culturale.

Reorganizate au fost desp. Hălmagiu și Murăș-Uioara.

Au *fusionat* în timpul din urmă: desp. Bucium cu desp. Zălau, Crasna cu Șimleul și Gurghiul cu Reghinul. Fusionarea s'a făcut cu scopul de a se întări activitatea despărțămintelor, iar unele din ele să fie trezite la viață.

Între despărțămintele noi numărăm cu drag două *despărțăminte, înființate în Basarabia*, din inițiativa și prin nobilele și neîntrecutele stăruințe ale dlui *căpitan Mihail Dumitrașcu*, din Regimentul 35 Inf. «*Matel Basarab*» din Cetatea Albă. Acest desp. poartă numele Regimentului și este înființat în cadrele Regimentului, având 16 agenturi, pe companii și 15 biblioteci populare, cu cărți dela instituția noastră și dela Regiment. Are 102 membrii activi (ofițerii și subofițerii, dintre cari mulți abonați și la rev. «*Transilvania*») și 953 membri ajutători (toți soldații din Regiment). Președintele desp. a fost la înființarea lui, dl Loc. Colonel A. Cantunari, iar acum, dl Colonel Ilie Cornea.

Al doilea desp. este «*Cetatea Albă*», cuprinzând județul și orașul Cetatea Albă. Înființarea lui a fost inițiată de asemenea din partea dlui căp. Dumitrașcu. Președinte a fost ales dl *Teodor Iacobescu*, deputat, vicepreședinte dl *Al. Rotta*, fost procuror, secretar dl *Ionescu-Darzeu*. S'au înscris 40 membri și s'au înființat 10 biblioteci populare.

În cuvântul său cald, rostit la serbările centenare dela nașterea eroului Avram Iancu în Câmpeni, I. P. S. Sa *Ashlepts-*

copil Gurle al Chişindului cheamă «Asociaţiunea» să-şi desfăşure activitatea culturală şi la fraţii din Basarabia. Chemarea I. P. S. Sale va fi urmată cu bucurie. Inceputul, cum am arătat în şirele precedente, s'a şi făcut prin aprobarea constituirii celor două despărţăminte dela Cetatea Albă.

Intrucât mai avem membri dinainte de războiu la desp.: Becicherecul mare, Biserica Albă, Panciova şi Vârşeţ, acum aparţinătoare *Jugo-Slaviei*, păstrăm şi aceste despărţăminte în şirul celorlalte organizaţiuni ale «Asociaţiunii».

Numărul total al despărţămintelor «Asociaţiunii» este de 110. Una din preocupările de căpetenie ale comitetului central în cursul anului 1923/24 a fost *crearea unei zone culturale* în regiunile dela periferii. În acest scop a început mai înadins o lucrare de organizare şi întărire a despărţămintelor dela graniţă, începând cu Orşova, Bozovici şi Moldova nouă, continuând cu Deta, Ciacova, Comloşul bănaţean şi Sănnicolaul mare. S'a stăruit pentru reorganizarea despărţămintelor: Oraviţa şi Bocşa şi pentru înfiinţarea unui desp. la Reşiţa, cum şi pentru înfiinţarea altor desp. în judeţul Timiş Torontal. La Orşova şi Moldova nouă a descălecat în acest scop însuşi preşedintele. În regiunile dela graniţă, în Bihor şi Sătmar, a stăruit şi va mai stăruî, pentru o mai bună organizare şi activitate culturală conferenţiarul nostru propagandist. Zonei culturale dela periferii îi aparţin şi organizaţiile fraţilor noştri dela Cetatea Albă.

Aceste spuse în general referitor la situaţia despărţămintelor, socotim că e de datorinţa noastră să arătăm, la acest loc, condiţiile în cari se face munca culturală prin organele despărţămintelor.

Directorii, puşi de încrederea membrilor la conducerea despărţămintelor «Asociaţiunii» îndeplinesc cea mai frumoasă, cea mai ideală apostolie în zilele noastre.

Toţi, absolut toţi, directorii despărţămintelor, oameni apăsaţi, ca toată lumea, de sarcina ocupaţiilor cu cari îşi agonisesc existenţa familiei, mai iau de bună voe asupra lor o sarcină grea, pe care o duc cu totul gratuit, lipsindu-se mai ales în Dumineci şi sărbători de recreaţia binemeritată pentru a pune umărul la scoaterea poporului nostru din ignoranţă şi a-l îndrepta pe calea progresului şi fericirii.

Și dacă ne gândim, că această muncă se face cu multă osteneală, cu sforțări sufletești și trupești și totdeauna și cu jertfe bănești, directorii despărțămintelor, o spunem cu toată convingerea sufletelor noastre, îndeplinesc cea mai ideală muncă, dimpreună cu secretarii despărțămintelor și cu toți ceice iau parte activă la desfășurarea propagandei culturale în sate și orașe.

În temeiul acestor considerațiuni dl *Dr. Gheorghe Preda*, devotatul director actual al desp. *Sibiiu*, ajutat de dl *Dr. Horia Petra Petrescu*, harnicul secretar al despărțământului și de o seamă de colaboratori zeloși, societăți și particulari, timp de un an, au desvoltat o activitate, care poate servi de model tuturor celor ce au luat asupra lor sarcina conducerii despărțămintelor «Asociațiunii». Acești adevărați propagandiști culturali au vizitat în cursul anului toate cele 37 comune aparținătoare despărțământului, unele și de mai multeori, înființând sau reorganizând în fiecare din ele agentura prevăzută în statute, plasând în ele câte o bibliotecă poporală și ținând cu membrii sibieni 68 prelegeri și cetiri.

În Sibiiu au organizat 33 conferențe cu totatăția oratori și 10 concerte (și contribuții muzicale).

Afară de aceste, prin hărnicia și bunul simț ce-i caracterizează și cu cheltuiala unor oameni iubitori de progres, au scos în editura despărțământului 25 de publicațiuni (buletine), distribuite gratuit nu numai comunelor din desp. Sibiiu, ci și bibliotecilor din celelalte despărțăminte, cum și altor biblioteci (școlare, parohiale, cercetășești ale tinerimei, etc.).

Și dacă la toate aceste mai adăugăm jertfele materiale făcute de acești oameni idealiști, ca s. e. cheltuelile de transport cu cercetarea atâtor sate, etc., ne convingem că, în mijlocul materialismului și egoismului detestabil din zilele noastre, fapta acestor oameni este de un idealism neîntrecut, din care ar trebui să ia îndemn toți ceice până acum au stat la o parte, lipsiți de orice interes pentru înaintarea culturală, care este temelia binelui și fericirii neamului. Pentrucă, dacă un mănunchiu de oameni, sub o coducere devotată și înțeleaptă, a putut face atâta bine, ce n'ar putea face mulți împreună?

Dar o muncă binecuvântată, asemănătoare celei desfășurate în desp. Sibiiu și săvârșită în aceleași grele condiții, găsim și în alte despărțăminte. Urmăriți, la anexe s. e., frumoasa acti-

vită a desp. Cluj, constatați împreună cu noi cu câtă dragoste, cu cât interes și cu câtă pătrundere se pun în adevărata lor lumină toate problemele «Asociațiunii» și cu câtă stăruință se lucrează în orașul Cluj și la sate pentru deslegarea acestor probleme. Onoare și mulțumită sinceră din partea noastră tuturor celor ce se cuvine.

Să trecem acum la despărțământul Zălau (județul Sălaj), unde nu s'a fost dezvoltat, până în lunie 1923, când s'a organizat acest despărțământ, nici o activitate în cadrele instituțiunii noastre și unde sub conducerea dlui director al despărțământului Dr. *Nicodim Cristea*, primarul orașului Zălau, s'a dezvoltat timp de un an cea mai admirabilă activitate culturală. A înscris 447 membri, a înființat 17 agenturi și 17 biblioteci în sate. S'au ținut 58 prelegeri (7 șezători culturale și conferențe). S'a pus la cale o strânsă colaborare cu învățătorimea și preoțimea, s'au făcut eforturi pentru strângerea rândurilor în toate direcțiunile, prin înființarea de bănci, cooperative, coruri, casine, etc. Neobositul domn Dr. Cristea a vândut 2000 lozuri de ale loteriei «Asociațiunii» și 50 ex. din Calendarul pe 1924 și a făcut 17 abonamente la rev. «Transilvania». D-sa a adunat obiecte pentru înființarea unui Muzeu național în Zălau și a început cu sorți de izbândă acțiunea pentru întemeierea acestui Muzeu. Toate aceste sunt dovadă de cele mai nobile stăruințe pentru înjghebarea unei vieți românești în locurile până acum așa de înstrăinate. Raportul despre activitatea acestui desp. model îl publicăm în întregime. Ca și la conducerea desp. Almaș, dl Dr. Cristea, și la Zălau, se întrece pe sine.

Frumoase și înălțătoare exemple de activitate culturală și de jertfe din partea conducătorilor găsim nu numai la toate despărțămintele, despre cari am arătat că se disting prin o muncă intensivă și pricepută, ci și la altele, cari au dezvoltat activitate mulțumitoare. La Reghin dnii Dr. *Eugen Niccoară* și Dr. *Ceușanu* înjghebează o colaborare folositoare și neapărat necesară a tuturor societăților de pe teritoriul despărțământului, așa cum ar trebui să se urmeze pretutindeni.

Ideea colaborării societăților din despărțămintele noastre cu «Asociațiunea» a început să se realizeze în multe părți și unde se lucrează mână în mână, acolo rezultatele îmbucurătoare se văd la tot pasul. Dl Dr. *I. Demian*, dir. desp. dela

Sănnicolaul mare, are toată dreptatea, când constată, că organizații de tot felul se înjghebează pretutindeni, dar societatea fărămițându-se, în felul acesta, nimic sistematic nu se poate produce.

Vieța economică e bine dezvoltată în desp. Viștea, prin străduințele dlui dir. *P. Borzea* și ale dlui secretar *Aug. Șandru*. Aici se găsesc 20 cooperative de consum și valorizare, cum și 21 însoțiri Raiffeisen și societăți pe acțiuni.

Am putea continua cu nenumărate alte exemple de muncă înțeleaptă și vrednică de laudă și recunoștință, dar ne oprim, în convingerea, că rapoartele speciale ale dlor directori, publicate ca anexe la această dare de seamă, arată adevărata vrednicie a tuturor.

Și acum, dacă e să mai adăugăm un cuvânt la capitolul asupra despărțămintelor, acela nu poate fi decât un cuvânt de regret la adresa acelor personalități de seamă în viața noastră publică, căroră adresându-ne de repetite-ori pentru a desmorți înșiși viața culturală în jurul lor, la conducerea despărțămintelor pe cari le-au reprezentat înainte de războiu, — nu ni-au învrednicit nici măcar de un răspuns, recomandându-ne o altă persoană, care să pună în picioare despărțămintele fără viață. Sunt apariții aceste, cari nu pot fi trecute cu vederea și cari, cu cât vor fi mai număroase cu atât dau dovada unei situații bolnăvicioase și primejdioase. Astfel de apariții înainte de războiu nu erau și de dorit ar fi ca ele să dispară din viața neamului nostru.

II. Agenturile și bibliotecile populare ale „Asociațiunii“.

Dupăcum am arătat și în anii premergători, «Asociațiunea» tinde, în temeiul statutelor, să aibă în fiecare comună o organizație a sa sub numele de agentură, căreia să-i aparțină toți membrii societății, locuitori în comună și având la conducere un comitet, compus din un președinte, un secretar, un cassier și un bibliotecar.

În înțelesul statutelor actuale agentura are să stăruie pentru înființarea unei Case Naționale Culturale, în care să fie adăpostită câte o bibliotecă populară și în care membrii agenturii să se adune, să cetească și să discute chestiuni de cultură, de economie și în general de progres.

La sfârșitul anului 1922 «Asociațiunea» avea 2207 biblioteci, date în grija a tot atâtea agenturi. În anul 1923/4 s'au

mai dat în 20 de despărțăminte 287 *biblioteci* pentru *tot atâtea agenturi*, de asemenea alte 116 *biblioteci*, distribuite în agenturi din partea P. S. S. Domnului *Dr. Iuliu Hossu*, episcopul Gherlei, așa că acum instituțiunea noastră numără 2610 *biblioteci în tot atâtea agenturi*. Cele 287 biblioteci s'au distribuit în despărțămintele: 1. Alba-Iulia; 2. Ardud; 3. Brad; 4. Careii-mari; 5. Ceica; 6. Cetatea-albă; 7. Hunedoara; 8. Iara-de jos; 9. Lăpușul-unguresc; 10. Lugoj; 11. Matei-Basarab; 12. Murăș-Uioara; 13. Orșova; 14. Reghin; 15. Sănnicolaul mare; 16. Sibiiu; 17. Teaca; 18. Teregoa; 19. Timișoara; 20. Zălau. Cele 116 biblioteci distribuite de P. S. Sa Dr. I. Hossu au fost plasate în părțile nordice ale Ardealului.

Afară de numitele 403 biblioteci comitetul central a mai dat, la cerere, încă 132 *biblioteci* de ale «Asociațiunii», destinate de asemenea pentru înființarea sau augmentarea de biblioteci, anume: I. P. S. Sa Mitropolitul Blajului 30, I. P. S. Sa Mitropolitul Sibiiului 30, la diferite școli 13, pentru cinci societăți de cetire 5, Centralei Caselor Naționale, București, 40, Reuniunii economice a județului Caraș-Severin 10, Bibliotecii Căminului de ucenici, Sibiiu, Bibliotecii închisorii de pe lângă Tribunalul, Sibiiu, Spitalului ortopedic, Cluj și Batalionului Vânătorilor de Munte, Maramurăș, câte una. *De toate s'au distribuit în acest an 535 biblioteci.*

Au mai primit: I. P. Sf. Sa Mitropolitul Ardealului 640 ex.; dir. Lic. Gh. Lazăr (Sibiiu) p. premii 550 ex.; «Ateneul pop. Tătărași-Iași» 557 ex. = 1747 ex.

Ceeace am constatat anul trecut o repetăm și de astădată: bibliotecile din agenturile «Asociațiunii» sunt adăpostite mai ales la școală. Numai puține agenturi au dulapul trebuincios pentru păstrarea bibliotecii. Inventarierea și manipularea bibliotecilor încă lasă și acum mult de dorit.

Prin proiectul de modificare a statutelor, ce prezentăm Onor. adunări generale, cercul de activitate al agenturilor se lărgeste, dându-li-se noi atribuții. Prin aceasta avem nădejdea să facem din ele organisme vii, cari să aibă posibilitatea de a îmbunătăți condițiile de viață ale satelor noastre, ce lasă atâta de dorit pțetutindenii.

La acest loc ținem de datoria noastră să exprimăm sincere mulțumiri P. Sfințiților arhieriei ai bisericilor noastre, cari,

în părinteasca grijă ce poartă progresului cultural al poporului nostru, nu au scăpat nici de astădată din vedere soarta bibliotecilor și agenturilor din comune, distribuind, și cu ocazia vizitațiunilor canonice din acest an, 176 biblioteci populare, ce li s'au pus la dispozițiune de instituțiunea noastră.

III. Casele Naționale. Una dintre problemele de cea mai mare însemnătate pentru ridicarea vieții culturale — economice a poporului nostru dela sate și orașe, este problema Caselor Naționale Culturale în fiecare localitate. «Asociațiunea» și în anul de gestiune 1923/24, ca și în anii precedenți, a dat o deosebită atențiune acestei probleme. Cunoscând, că primul pas pentru realizarea acestei probleme este câștigarea terenului necesar, a intervenit în mai multe rânduri la forurile competente, la Ministerul Agriculturii și la Comisiile agrare, cu rugarea ca să se asigure în fiecare localitate câte un teren potrivit pentru Casă Națională în cadrele legii de Reformă Agrară. S'a înaintat un memoriu chiar și Domnului Președinte al Consiliului de Miniștri, având în vedere tocmai importanța acestei chestiuni. În urma memoriilor înaintate de Asociațiune, Ministerul Agriculturii, Direcțiunea generală Cluj ne-a comunicat că a intervenit la Consilieratele Agricole, ca să ia măsuri, ca, la facerea dispozitivului de parcelare, să se rezerve în fiecare comună urbană și rurală, câte 400 st. □ pentru Casa Națională. Această dispoziție s'a adus la cunoștința tuturor despărțămintelor noastre prin o Circulară.

La demersul nostru înaintat la Direcțiunea generală Cluj, în care am rugat, ca să se rezerve pentru Stat în fiecare localitate fără considerare la trebuințele momentane câte un teren până la două jug. cad. pentru biserică și școală, din cari să se poată da la timp potrivit și pentru Casa Națională porțiunea necesară și în care am rugat să ni se comunice un conspect al comunelor, cari au fost împărțășite cu teren pentru Casa Națională, încă nu am primit răspuns.

S'a mai intervenit la Ministerul Agriculturii în chestia Casei Naționale din Huedin, Vereșmort și altele.

Dintre Consilieratele agricole, cari au aparținut Direcțiunii generale Cluj, Consilieratul agricol al județului Turda-Arieș a fost acela, care în executarea ordinului ministerial ne-a încunoștințat, că aproape în toate comunele din județ a rezervat

câte 400 st. □ pentru loc de Casă Națională, cari locuri și până la construirea Caselor Naționale, se pot lua în primire și da în arendă în favorul «Asociațiunii». Delegatul Comitetului Central, dl Ioan Neagoe, conferențiar-propagandist, a luat contact în această privință cu Dl Teodor, consilier agricol al județului Turda-Arieș, și a încredințat pe domnii Directori ai despărțămintelor cu arendarea acestor terenuri și cu încasarea prețului de arendă prin organele «Astrei». Cu laudă și mulțumită menționăm, și la acest loc, că Dl consilier agricol Teodoru, cu sediul în Turda, dând importanța cuvenită problemei Caselor Naționale, a luat dispoziții, ca organele sale subalterne să rezolve cât mai bine această chestiune.

Cu bucurie amintim frumoasa hotărâre a Primăriei Turda prin care a dat dovadă de înțelegere superioară a intereselor noastre culturale naționale, dând în folosință cu toate aranjamentele pentru trebuințele culturale ale «Astrei» «Conacul princiar», care va servi de Casă Națională Regională a despărțământului Turda.

În județul Sibiu încă s'au luat măsuri, ca această problemă să poată fi dusă la bun sfârșit. În comunele: Avrig, Bungard, Cristian, Râșinari, Sadu, Sebeșul de jos, apoi Rusciori, Gușterița, Mohu s'a ales locul cel mai potrivit pentru Casă Națională, s'a compus din partea biroului «Asociațiunii» un conspect cu datele necesare și s'a înaintat Comisiei de Ocol a Circumscripției Sibiu. La adunarea datelor ne-a dat concursul dl agronom regional Oprea Enache, care a arătat mult interes în această cauză.

La înproprietărirea cu loc de Casă Națională în comuna Turnișor, «Asociațiunea» a fost reprezentată prin conferențiarul-propagandist al său, dl Ioan Neagoe, care arătând importanța și foloasele Casei Naționale a mulțumit dlui prim ministru și dlui ministru al Agriculturii prezenți la șerbarea înproprietării, precum și organelor agrare executive pentru atențiunea arătată în această chestie de interes obștesc, rugându-se și pentru viitor de binevoitorul sprijin pentru ducerea ei la îndeplinire.

Credem, că nu va fi de prisos să observăm aici în interesul cauzei, că în baza dispozițiilor ministeriale — cum suntem informați — s'a rezervat teren în cadrele Reformei Agrare și pentru «Căminurile culturale» ale Fundației «Principele Carol» și suntem de părere, că va fi bine, ca aceste terenuri să se

dea lângă terenurile date pentru Casele Naționale ale Asociațiunii «Astra», cum s'a făcut în județul Turda-Arieș, pentru că știm, că menirea Căminurilor culturale și a Caselor Naționale — înțelegem edificiile — este una și aceeași: adăpostirea tuturor mișcărilor culturale-economice și astfel avem convingerea îndreptățită și bazată — împărtășită și de dl consilier agricol Teodoru din Turda — că e firesc, ca în fiecare comună pentru trebuințele culturale-economice ale locuitorilor să se ridice o singură Casă Națională. Este natural prin urmare, că conducătorii acestor două instituții culturale — a Asociațiunii «Astra», care încă în anii 1919/20 a fost început propaganda și a luat temeinice măsuri în favorul problemei Caselor Naționale, cum dovedește arhiva instituției, și a Fundației culturale «Principele Carol», care deasemeni a depus stăruințe de remarcant pe acest teren — să-și unească silințele și împreună cu «Centrala Caselor Naționale» din București, care în Vechiul Regat a realizat lucruri vrednice, premergând cu frumoasa Casă Națională din Breaza și împreună cu «Societatea Clerului Andreiu Șaguna» din Sibiu, care — după cât cunoaștem — încă are în programul său de activitate problema «Caselor culturale» și eventual cu alte societăți și instituții culturale, să caute a rezolva prin o conlucrare armonioasă, după un plan comun bine întocmit această deosebit de importantă problemă a «Caselor Naționale Culturale», pentru ocrotirea tuturor instituțiilor culturale-economice, ce există și se vor mai înființa în toate localitățile din țara întreagă. Importanța acestei probleme cu urmări de neprețuit pentru ajutarea dezvoltării noastre în viitor, ne îndeamnă, să ne adresăm cu toată stăruința și dela acest loc și cu acest prilej și să chemăm la o colaborare frățască, la o contribuire sinceră pe toți sprijinatorii cauzelor noastre obștești, cari apreciază după cuviință această chestiune și sunt cu dragoste și interes față de înaintarea noastră culturală-economică strâns legată de rezolvirea acestei probleme, menită a aduce bunăstare și mulțămire tuturor prin lumină și muncă conștientă.

Evenimentul cel mai înălțător pe teren cultural-național în decursul acestui an a fost fără îndoială inaugurarea între mari și frumoase serbări a Casei Naționale din Vidra de-sus, ridicată sub îngrijirea «Astrei», în legătură cu Casa părintească a Eroului nostru Avram Iancu. Această Casă Națională inau-

gurată la începutul luni Septemvrie a. c. în prezența MM. LL. Regele și Regina, cuprinde și Muzeul anilor 1848/49. Materialul de lemn de brad necesar l-a dat gratuit Ministerul Agriculturii. Această Casă Națională, clădită pe fundament de beton cu 2 pivnițe de 32×4 metri, constă din 10 camere 6×4, a costat Lei 787,278.75, sumă ce s'a pus «Asociațiunii» la dispoziție din partea Comisiunii monumentelor istorice, prin dl Ministru al Cultelor și Artelor, dl *Alexandru Lapedatu*.

Destinația camerelor e: 2 camere Muzeul anilor 1848—49, 2 camere Muzeul etnografic, 1 cameră Capelă, 1 cameră Bibliotecă, 1 cameră Sală de lectură, 1 cameră Bancă populară, 1 cameră pentru Cooperativă și 1 cameră Sală de ședințe și consultații. — Pivnițele vor servi de magazii de cereale.

Mobilierul Băncii populare și a Cooperativei a costat Lei 20,000, a coridoarelor și a antreului Lei 5,000, a Casei de oaspeți, care se va clădi în primăvară Lei 21,657, sume puse la dispoziția «Asociațiunii» din partea Ministerului Cultelor și Artelor. Despre aranjamentul Muzeului și Bibliotecii a se vedea la capitolele respective.

În mai multe comune din diferite despărțăminte s'au luat inițiative laudabile privitoare la ridicarea Casei Naționale. În comuna Vurpăr s'a colectat prin stăruințele părintelui Toma Oprea frumoașă sumă de Lei 112,000— dela parohieni, care sumă urmează să se sporească cu rezultatul colectei încuviințată de Ministerul Muncii și recomandată de Comitetul Central al «Asociațiunii» noastre.

Părintele Zenovie Popovici, directorul despărțământului Săcele, a depus frumoase stăruințe pentru ridicarea unei Case Naționale în Săcele. Așa și în alte părți ale țării de pe unde am primit cereri pentru îndrumări și ajutoare, ceea ce este semn îmbucurător, care arată, că ideea Caselor Naționale se generalizează și că problema Caselor Naționale a intrat în conștiința straturilor largi unde lucrează și înaintează din ce în ce.

Îndeosebi s'a nizuit să dea un avânt acestei cauze dl conferențiar I. Neagoe, care pătruns de importanța chestiei a stăruit pretutindeni în turneurile sale la organele competente pentru obținerea terenului necesar, iar celor interesați le-a dat îndrumări pentru înființarea de fonduri în scopul zidirii, precum și alte informații în această frumoasă lucrare.

Ce privește luarea în primire a terenului pentru Casele Naționale de către organele «Asociațiunii» se vor da la timp lămuririle necesare. Și până la atingerea scopului măreț ținem să accentuăm că aceste Case Naționale dorim să fie edificii monumentale, în raport cu numărul locuitorilor, cu situația și însemnătatea comunelor, să fie clădite solid și în stil românesc, să fie cât mai încăpătoare ca să poată satisface toate trebuințele cultural-economice ale diferitelor localități și în fine ca alături de biserică și școală să fie totatătea lăcașuri demne ale culturii naționale, ceea ce nădăjduim, că vor și deveni prin stăruința continuă a instituțiilor culturale, și prin dragostea și contribuția tuturor fiilor înțeleghători și însuflețiți de acest ideal sfânt al neamului.

IV. Cursurile de analfabeți. În chestia aranjării acestor cursuri, încă destul de necesare și acum în majoritatea satelor noastre, comitetul central a stăruit, și în anul 1923, printr'o circulară, adresată despărțămintelor «Asociațiunii» și ziarelor. Date asupra ținerii acestor cursuri ni s'au înaintat numai din desp. Murăș-Uioara, unde 3 domni învățători din Ocnele-Murășului au ținut curs cu neștiutorii de carte adulți din acel oraș, cărora li s'au trimis abecedare, iar instructorilor li s'a dat câte un onorar de Lei 500.—.

V. Cursuri de împletit nuiiele. În urma propunerii mult regretatului Nicolae Petra-Petrescu, membru al Secțiunii economice a «Asociațiunii», comitetul central a hotărât angajarea unui maestru de împletit: corfe, coșuri și alte obiecte, pentru a se da țăranilor posibilitatea de a munci și câștiga și în timpul iernii. Spre scopul acesta s'a angajat, la început, maestrul Carol Schrodț din Sibiiu, care a ținut, în Noemvrie 1923, curs: în comuna Boița, de unde a trecut la Colonia de muncă dela halta Turnu-Roșu (jud. Sibiiu), unde a instruit orfanii și oamenii ocrotiți acolo, în Decemvrie 1923 și Ianuarie 1924, iar în Februarie 1924 a ținut curs în Șarmașul-mare (jud. Cojocna). Tot în Februarie 1924 a fost angajat țăranul român Danil Todor din comuna Lancrăm, dibaciu în meseria de împletit, care a ținut curs de împletit în comuna Săcădate (jud. Sibiiu). Asupra rezultatului obținut în Săcădate dăm aici o frântură din raportul primăriei comunale din aceea comună: «...Dl Danil Todor

«din Lancrăm, trimis la noi în luna Februarie (1924) pentru instruirea tineretului la facerea de corfe, cu modestia, hărnicia și dibăcia d-sale și-a făcut pe deplin datoria cu rezultatul deplin satisfăcător, în urma căreia 24 tineri din comună și-au însușit meseria de împletit corfe, coșuri de căruțe și geamantane ușoare de mână. . .»

Instructorilor le-a plătit comitetul central parte 1000 parte 1500 Lei lunar și cheltuelile de drum, iar comunele le-au dat întreținerea. Cursurile se vor continua și în anul viitor.

VI. Expoziția de industrie casnică în Avrîg. Cu ocazia serbărilor centenare ale lui Gheorghe Lazăr Secțiunea economică a «Asociațiunii» a aranjat în 29 și 30 Septembrie 1923 o *expoziție de industrie casnică în Avrîg*. Expoziția a aranjat-o dl profesor D. Comșa cu colaborarea funcționarilor «Asociațiunii» Ioan Neagoe și S. Androne. A depus stăruințe și a făcut propagandă pentru reușita expoziției dl I. A. de Preda, președintele Secțiunii economice.

Au fost expuse lucruri din comunele Avrîg, Bradu, Săcădate, Porumbacul-de-jos și Racovița, precum și obiecte foarte prețioase de ale dlui profesor D. Comșa. Expoziția a fost deplin reușită, a stors admirația Alteței Sale Regale Principele moștenitor Carol și a celorlalți vizitatori, cari s'au perondat în număr mare la vizitarea ei.

VII. Conferențiarul propagandist al «Asociațiunii». «Cum am fost raportat și în darea noastră de seamă pe anul 1923/4, comitetul a angajat de conferențiar propagandist al instituțiunii noastre pe dl *Ioan Neagoe*, care și-a început activitatea la 15 Maiu 1923. Problemele încredințate d-sale sunt următoarele: a) să reorganizeze despărțămintele și agenturile neactive; b) să organizeze despărțăminte și agenturi noi, precum și biblioteci populare și case naționale; c) să înscrie membri noi de toate categoriile și să desfacă publicațiunile și lozurile «Asociațiunii»; d) să țină și să publice prelegeri populare, îndeosebi în scopul popularizării a tot felul de însoțiri culturale, financiare și comerciale (cooperative); să înființeze astfel de însoțiri și cooperative; lucrări de birou în legătură cu problemele entru cari face propagandă.

Din raportul dlui conferențiar pe care îl dăm la *anexa III* se vede ce a putut d-sa să realizeze timp mai bine de un an,

având să lupte cu greutățile începutului și trebuind să stea și în serviciul altor cauze, tot de propagandă culturală, ce au ajuns, în mod excepțional, să fie rezolvite, cu concursul tuturor funcționarilor «Asociațiunii», în anul 1923/24.

Comitetul constată, ca de atâteaori, și de astădată trebuința neapărată de conferențieri culturali și economici. Tot mai mult ni se cere din toate părțile trimiterea acestui fel de conferențieri, și unul singur nu poate răsbîi pretutindeni, mai ales, trecându-și acum «Asociațiunea» activitatea și în alte provincii ale patriei noastre.

VIII. Contactul cu despărțămintele și agenturile se face în două feluri: *a)* prin *circulare* către toate despărțămintele și prin *corespondență a parte* cu fiecare despărțământ; *b)* prin *contact nemijlocit* cu aceste organe.

S'au dat circulare *a)* referitoare la serbarea zilei de 1 Decembrie; *b)* la serbările de înfrățire culturală cu societățile surori; *c)* la serbările Avram Iancu; *d)* la problemele ce trebuie îmbrățișate de despărțăminte în cursul anului; *e)* la pregătirea dărilor de seamă despre activitatea desp. în cursul anului.

Corespondența a parte s'a urmat cu toate despărțămintele asupra chestiunilor dela ordinea zilei.

Contactul nemijlocit cu despărțămintele l-a luat în acest an dl președinte V. Goldiș: la Orșova, Moldova nouă, Baia-de-Criș, Brad și Abrud-Câmpeni; cassierul I. Banciu cu o seamă de despărțăminte în chestia loteriei, a pregătirii serbărilor și Muzeului Avram Iancu, etc., iar conferențiarul propagandist cu reprezentanții despărțămintelor din jud. Sătmar, Bihor, ș. a. În sfârșit dl N. Băilă, dir. artistic al «Asociațiunii», a descălicat cu trupa de teatru «Astra», dând reprezentațiuni, afară de Sibiiu, la Cohalm și Săliște.

Acest contact va trebui întezit pe viitor pentru a aduce la viață toate despărțămintele în stare de amortire, pentru a înființa despărțăminte noi și pentru a face să pulzeze viața cu putere în ele.

IX. Propaganda noastră teatrală. În urma acordării unei subvenții de Lei 400.000 din partea Ministerului Cultelor și Artelor pentru ca sub auspiciile «Asociațiunii» să se dea reprezentații teatrale în Sibiiu și în alte orașe și orașele din păr-

tile noastre și după aprobarea planului de acțiune, făcut de directorul artistic al «Asociațiunii», dl *Nicolae Băilă*, s'a îngrădit, cu sprijinul larg al dlui Director General al Teatrelor *Vasilescu-Valjean*, o trupă compusă din 16 persoane, cu care s'a început activitatea teatrală în ziua de 27 Octombrie 1923, din prilejul adunării generale de reorganizare a despărțământului Cohalm. Reprezentațiile au urmat apoi în Sibiu și Săliște, până la 3 Februarie 1924. Artiștii acestei trupe teatrale au fost angajați din ziua de 15 Septembrie 1923 până la 31 Ianuarie 1924 printr'un contract, redactat de dl *Nicolae Băilă*, revăzut de juriconsultul «Asociațiunii», dl *Dr. Lucian Borcia*, și aprobat atât din partea comitetului central, cât și din partea dlui Director General al teatrelor.

Repetițiile au început la 16 Septembrie 1923, iar deschiderea stagiunii urmă să se facă la 15 Octombrie 1923, cu «Fântâna Blandusiei», de V. Alecsandri, conform înțelegerii, avute cu Direcțiunea Teatrului German din Sibiu și în conformitate cu dispozițiile, stipulate în concesiunea trupei germane, prin care aceasta era obligată a cedă 9 seri lunar trupelor românești. La intervenția ulterioară a Direcțiunii Teatrului German însă Ministerul Artelor a schimbat această dispoziție și numai după multă stăruință ni s'au cedat zilele de 3 și 4 Noembrie 1923 pentru reprezentarea piesei «Fântâna Blandusiei» și pentru a putea înlătură, întrucâtva, impaciența artiștilor și a publicului românesc.

La 15 Noembrie s'a continuat cu reprezentațiile până la 15 Decembrie cu următorul repertoriu: «Țăranul Baron», comedie în 6 tablouri de Ho'berg; «Moartea Civilă», dramă în 4 acte de Giacometti; «Pe malul gârlii», comedie în 1 act de Olănescu-Ascanio; «Nevasta lui Cerceluș», comedie în 1 act de P. Locusteanu; «Casa de lut», dramă în 3 acte de E. Fabre și «Vicleniile lui Scapin», comedie în 3 acte de Molière.

Dela 16—31 Decembrie a jucat trupa germană, iar trupa noastră a pregătit repertoriul pentru luna Ianuarie și anume: «Bastardul», dramă în 4 acte de Dourande; «Cain», dramă în 3 acte de Al. Sabaru; «Doctorul fără voie», comedie în 3 acte de Molière și «Suprema forță», piesă în 4 acte de Haralamb Lecca, care din cauza suspendării activității trupei noastre nu s'a mai putut reprezenta.

În total s'au reprezentat 10 piese (4 originale, 4 franțuzești, 1 italiană și 1 daneză) în 28 de spectacole, în 2 luni, în care timp au fost și turneurile artiștilor din București *I. Manolescu*, *Agatha Bârsescu* și *N. Sorăanu*, fiecare cu câte 2 seri.

Afară de aceste reprezentații trupa «Astra» și-a dat concursul în mod gratuit, la 2 serate (18 Decembrie 1923 și 12 Februarie 1924) ale «Convenirilor Sociale» din Sibiu, jucând piesele «Nevasta lui Cerceluș», «Doctorul fără voie» și recitând diferite poezii, iar la serata, aranjată în scop filantropic de «Reuniunea femeilor ortodoxe» din suburbiul Iosefin (15 Februarie 1924) «Cinel-Cinel» și «Arvinte și Pepelea» de V. Alecsandri.

Contingentul cel mai mare al spectatorilor l-au dat — fără îndoială — elevii și elevele școalelor noastre, funcționarii inferiori și meseriașii.

Prețurile de intrare au fost foarte mici, mai mici chiar decât la reprezentațiile, aranjate de elevi sau diletanți.

Media spectatorilor a fost 200 persoane seral, afară bineînțeles de cele oficiale și a invitaților artiștilor, iar media încasărilor Lei 2,783.26, totalul încasărilor fiind de Lei 77,931.48.

Din subvenția de Lei 400,000 și din încasăările de Lei 77,931.48 s'au plătit toate lefurile Directorului Artistic și a artiștilor și s'au achitat toate cheltuielile avute cu reprezentațiile până la închiderea stagiunei (31 Ianuarie 1924), rămânând un plus de Lei 16,439.33 și un inventar (costume, cărți, bilete etc.) în valoare de cca Lei 8,000, cu toate că subvenția era socotită numai până la 31 Decembrie 1923.

Pentru cheltuielile și lefurile dela 1 Februarie 1924 până la 15 Martie 1924 «Asociațiunea» a avansat suma de Lei 92,461.97, care sumă, în urma promisiunii dlui Ministru al Cultelor și Artelor, va fi rebonificată instituțiunii noastre.

În decursul lunii Februarie s'au făcut demersuri la Ministerul Artelor prin dl Președinte *Vasile Goldiș* și dl *Nicolae Ballo*, ca subvenția promisă de Lei 600,000 să ni se asemneze, dar fără rezultat favorabil, astfel că la 1 Martie 1924 am fost siliți să suspendăm activitatea Companiei teatrale «Astra», când această trupă avea să înceapă un turneu de propagandă cu un ansamblu de artiști entusiaști și disciplinați, cu un repertoriu bine studiat și potrivit împrejurărilor noastre.

X. „Biblioteca poporală” a „Asociațiunii” s’a îmbogățit în anul bugetar trecut cu următoarele broșuri: Nr. 109 *David Urs de Mărgineni*, biografie scrisă de dl *Victor Lazar*, Nr. 111 *Calendarul* pe anul 1924, întocmit de dl *I. Georgescu*. Aceste două publicații s’au tipărit sub îngrijirea dlui *I. Georgescu*, fiind dsa secretarul literar.

În Nr. 109 povestește dl *Victor Lazar*, pe înțelesul tuturor, viața plină de tendințe nobile a Colonelului *Urs de Mărgineni* — ca un îndemn pentru zilele noastre. Biografia a apărut mai întâi în rev. «*Transilvania*».

Sub conducerea noului secretar literar, substituit, s’au publicat până acum următoarele 10 broșuri, în câte 3000 de ex.: Nr. 112. *Gânduri de dat mai departe*, schițe și notițe de *Horia P.-Petrescu*; Nr. 113. *Pentru sările de șezătoare*. Material de citit și răsândit; Nr. 114. *Înviere și alte poezii*, de *Ion Borgia*; Nr. 115. *Clipe de întremare sufletească* (de citit în șezători); Nr. 116. *Icoane dela țară*. Schițe din viața țărănească, de *Petrea Dascălul*; Nr. 117. *De braț cu Moșul*, în povești. Povești și fabule, de *Moșul*; Nr. 118. *Povești din țara Cehului*. Povești cehoslovace, de *Bojena Niemțovă*, traduse de *abatele Zavoral*; Nr. 119. *E primejduită «cultura»!*; Nr. 120. *Calendarul* pe anul 1925 (în 5000 ex.); Nr. 121. *Patria*, poezii de *G. Tutoveanu*.

Am luat în considerare la redactarea «Bibliotecii populare» dorințele exprimate de dl prof. *Bogdan Duică*, la adun. generală dela *Timișoara*, când a cerut pentru diferitele vârste cărți diferite. Poveștile românești, cehești și slovace, pe lângă cele din «1001 de nopți», etc., pot satisface și pe copii și o țărănime dornică de elementul miraculos din povești. «Gândurile» și materialul pentru șezătorile sătești pot fi alimentul sufletesc pentru cei ce vreau să judece în timpurile noastre, militând pentru spiritul de solidaritate socială, pentru compătimire, pentru tendința spre ceva excelsior, spre o omenire primenită. Poeziile sunt pentru cetitori, cari au gustul literar mai pronunțat. Icoanele dela țară, siluete prinse în genul lui *Ioan Pop Reteganul*. În călindar și aiurea ne dăm osteneala să aducem în opinia noastră publică, și în cea dela sate, lozinci sănătoase, viabile, despre interdependența socială — parafraze de ale unor cugetători de astăzi, ca *Gustave Le Bon*, *Guilmo Ferrero*, *Masaryk*, etc.

Având coalele limitate (de număr: 3 coale; de călindar: 12, cu partea calendaristică cu tot) n'am putut tipări cum am fi vrut. Ajunși în impasul acesta am căutat să ne ajutăm cu un expedient, care am dorit să prindă rădăcini și într'alte locuri (v. raportul despre cele 25 Buletine și despre «Correspondența Astreii Nr. 1» ale despărț. Sibiiu).

XI. Revista „Transilvania“ a continuat să apară lunar și în anul trecut, din 1 Ianuarie 1924 pusă sub îngrijirea secretarului nostru literar substituit.

Marele inconvenient al acestei reviste, care vrea să fie o icoană fidelă a vieții intelectuale dela noi și de aiurea, mai cu seamă a sforțărilor pe terenul propagandei culturale, este lipsa de spațiu. În timp ce alte publicații, cu o menire necesară, huzuresc pe hârtie velină; au un tiraj respectabil, încât te întrebi, nepreocupat: au drept de existență publicații de acestea, revista «Asociațiunii» a fost silită să-și limiteze extensiunea la 2 coale pentru un număr. Ce s'a tipărit mai mult a fost în detrimentul altor rubrici bugetare.

Din cauza lipsei de spațiu a fost silită «Transilvania» să audă reproșuri pentru cari nu e vinovată: organul «Asociațiunii» a trebuit să publice dări de seamă conștientioase despre serbările dela București (1924) și Câmpeni, Vidra, etc. (1924), cu risicul de a delătură materialul ce-i stă la dispoziție dintr'alte părți.

Ca să scăpăm din impasul de a apărea numai odată pe lună și și atunci cu material, ici coala, reprodus din presa zilnică, fără voia noastră, ar fi o singură soluție: publicarea «Transilvaniei» în restimpuri mai scurte, dar fiind asigurată altfel materialicește. Mulțumim colaboratorilor desinteresați din anul de față și rugăm publicul și pe scriitori să întreprindă o propagandă cât mai vie pentru organul «Asociațiunii».

XII Biblioteca „Astra“. În urma calamităților pecuniare și în urma concluzului luat de comitetul central — n'a mai apărut Biblioteca «Astra» în anul trecut, cu toate că ar fi mult material vrednic de publicat. Așa am fi publicat d. e. frumoasele traduceri din Goethe: «Ifigenia» și din Shakespeare: Iuliu Cezar — amândouă din peana regretatului Ioan' Borgia. Firește, munca aceasta ar trebui retribuită. Ne întrebăm: Astfel de lucrări de valoare (trad. din Shakespeare e caracterizată de dl prof. univ. de limba engl. Grimm ca cea mai bună traducere românească

din Shakespeare) pot 'fi ele lăsate de cătră «Asociațiune» după ce i-au fost oferite din partea erezilor spre publicare?

XIII. Secțiile științifice-literare. Deoarece se publică în întregime procesele verbale cele 2 ale ședințelor plenare — în rev. «Transilvania», (Anexa II.) ne vedem nevoiți a trimite pe binevoitorul cetitor la capitolul acela, dacă vrea să se informeze despre desbaterile urmate.

XIV. Conferențe, prelegeri, șezători culturale. Trebuie să constatăm cu viale satisfacție că în anul încheiat s'au ținut pe teritoriul Ardealului serii bogate de conferențe, în diferitele noastre orașe, orașele și comune. Se observă o emulație nobilă între orașele noastre, să aibă cât mai numeroși și mai valoroși conferențieri.

Societățile culturale surori și-au dat și ele seama de marea importanță a conferențelor bune, bine alese și ne-au oferit puțința să întreprindem un *schimb de conferențieri*, pe urma căruia cultura noastră numai câștiga poate. Astfel se cunosc cei buni ai noștri, astfel se apropie, sufletește, unii de alții, și așa se leagă relații culturale durabile.

E destul să amintim, seriile de conferențe ținute în Sibiu, Brașov, Cluj, Arad, Blaj, Timișoara, Oradea-Mare, Făgăraș, ca să constatăm interesul cel mare manifestat față de aceste serii de conferențe. Un public dornic de conferențe, un public dificil chiar, unul care știe face selecția cuvenită, crește mereu în număr și ne va prelucra opinia publică în viitorul apropiat, dacă ne vom da osteneala să perseverăm, sistematic, pe cărarea apucată.

În rapoartele diferitelor despărțăminte vor găsi cetitorii listele conferențelor.

Paralel cu conferențele pentru intelectuali s'au ținut acelea pentru *meseriașii* noștri și pentru locuitorii de pe la *periferiile orașelor*. Li s'a vorbit despre probleme de actualitate, despre autori și pictori români de seamă (cu diapozitive), despre alcoolism, analfabetism, boalele sexuale, etc., arătându-li-se cărarea cea bună. La începutul și sfârșitul conferențelor au fost de obicei, declamații, bucăți corale, etc.

XV. Muzee. *Muzeul central* în cursul anului 1923 a fost inspectat de dl inspector general al muzeelor Tzigara Samureaș, care a exprimat laudă «Asociațiunii» pentru bogăția și aranja-

mentul muzeului, predând și o subvenție de 50,000 Lei din partea statului pentru colecționarea de noi obiecte pe seama acestuia.

Au donat obiecte pe seama muzeului: d-nii Nicolae Cărpinișan, Răhău, monede vechi, dl notar public Romul Boca din Alba-Iulia, cărma primului aparat de sburat al lui Aurel Vlaicu, dl Aurel Contrea, Roma, o fotografie a mormântului Episcopului Inochentie Micu Clain, d na Catinca Bârseanu, potretul lui Ciprian Porumbescu, Căpitan Iorga o fotografie a mormântului lui Badea Cârțan și o mască (negativ) a obrazului lui, Legațiunea Cehoslovacă din București o fotografie a corului institutorilor cehoslovaci, dl Eliseu Gabor, Brașov, o carte postală din timpul războiului, din lemn de mestecăn, dl George Sfetea un album al expoziției din 1906 din București, în 128 fotografii.

S'a cumpărat pe seama muzeului 10 tablouri dela dl S. Albescu, reprezentând tipuri de țărani de pe valea Ampoiului și soldați glotași, 1 tablou al dlui Ilie Chidu, reprezentând pe martirii neamului Horia, Cloșca și Crișan.

Vizitatorii muzeului încă s'au sporit față de anul precedent cu peste o mie, urcându-se numărul lor la 4612. Remarcăm dintre vizitatori: Ateneul popular Tătărași din Iași, Corul institutorilor cehoslovaci, ziariștii cehoslovaci, Asociația medicilor psihiatri din țară, un grup de institutori și studenți români din Bulgaria (aromâni).

Ca membri fondatori ai Casei naționale și ai Muzeului central, achitând taxa de câte 1000 Lei s'au mai înscris d-nii: C. N. Ștefănescu, Ioan Neagoe, Societatea minieră Petroșani, Ilie Androne și dna Minerva Zunea.

Din fondul Casei Naționale și a Muzeului s'a dat un ajutor de 1000 Lei Casei Naționale din Bârlăște.

Nu putem încheia capitolul de față fără să amintim, ca și anii trecuți, lipsa tot mai evidențiată a saelor de aranjament a obiectelor muzeului, cari se sporesc mereu.

Muzee regionale. Cu ocazia serbărilor centenarului Avram Iancu «Asociațiunea» a aranjat în aripa dreaptă a Casei Naționale, clădită în jurul casei marelui erou, un muzeu în patru secții: o secție a anilor 1848—49 și o secție etnografică, o secție bisericască și casa veche a lui Avram Iancu.

Secția anilor 1848—49 numără 504 obiecte și anume: Drapelul mamei lăncului, 10 scrisori autografe A. lăncu, fotografii A. lăncu, 1 fotografie lăncu și prefectii, fluerul lui Avram lăncu, pipa lui A. lăncu, 86 documente și scrisori referitoare la anii 1848—49, 36 proclamații referitoare la anii 1848—49, 13 puști, un ținător de praf de pușcă, 7 săbii cu teci, un cuțit cu teacă, 19 pistoale cu 2 tocure, 8 lănci, 2 buzdugane, sfeșnicul lui A. Mureșan. Ceasul, masca și călimăra lui Axente, 118 fotografii reprezentând pe A. lăncu, prefecti și oameni, cari s'au distins în anii 1848—49 și locurile unde s'au întâmplat evenimentele mai însemnate în acei ani. Drapelul fostului Regiment de casă al Moșilor (50 inf. Alba-Iulia). Drapelul regimentului Horia și alte 3 drapele etc. etc.

Cele 118 fotografii mari, încadrarea lor, geamurile și cartoanele au costat Lei 50,525.90. Mobilierul: 24 dulapuri 2+1.60, lavițe, lampe și pături au costat 99,000, sume puse la dispoziția «Asociațiunii» de Ministerul cultelor și artelor. Celelalte obiecte afară de o pușcă, donația d-lui Aurel Gomboș, pipa lui A. lăncu, donația d-lui Grigorie Nicola, o sabie, donația d-lui Vesa, un pistol, donația d-lui Iuliu Albini, fotografia lui Horia, donația d-lui Nicolae Muntean, un document Axente Severu, donația d-lui Gh. Muncuș, un pistol, donația dlui Chirilă Truța, o carabină, donată de dl Alexă Drăgan, o cruciuliță, donată de dl Rațiu și o sulită donată de dl Ioan Groza, au fost colectate de mai înainte din partea «Asociațiunii».

Secția etnografică. Secția etnografică cuprinde 84 obiecte și anume: Fețe de masă, cătrînțe, ștergare, trăisti, cărpe, ii, poale, cămăși, mărgelile, peptare, căpătaie, culmărițe, cânceauă, cojoace, țoale, lavițe, furci de tors. Obiectele secției etnografice s'au colectat prin d-nele Sabina Dr. Borzea și O. Buzoianu din Abrud, partea cea mai mare prin cumpărare, costând suma de 30,000 Lei, sumă pusă la dispoziție de Ministerul cultelor și artelor. Donații din partea dnei Buzoianu 9 furci de tors și 2 cane.

Secția bisericească numără 38 obiecte și anume: icoane, prapore, sfeșnice, triod, cruce, fețe de masă, ulcioare, tetrapod, etc., toate donația bisericii din Vidra medie. Dna Buzoianu a dăruit un covorel de ingenunchiat. Bisericii, din Vidra-medie i s'a dăruit ca o mică recompensă 2 sfeșnice mari și 2 mici noi, în schimbul obiectelor vechi donate.

Biserica ortodoxă din Cricău a donat un aier vechiu și un mineiu în schimbul unui aier nou.

Casa veche A. Iancu. Interiorul casei A. Iancu, care lipseă cu desăvârșire, s'a refăcut, după cum eră pe timpul când trăia. În odaia mare s'au aranjat 3 lavițe, un colțar, un podișor, un pat, o masă, o cameniță cu frigare, o ladă, un cuier, 13 ștergare, o culme, un străjac, un tol, 5 căpătaie, o glduguță, 2 icoane, o cruce, 7 cânceauă, o ploscă, 3 farfurii, 4 linguri, o furculiță, o sălăriță, un ținător de briciu. În odaia mică s'au depus 2 lavițe, un colțar, un pat, un scaun, un leagăn, o cameniță, o masă, 2 cuiere, un străjac, o perină, un ștergar, un cearceaf, 12 cânceauă, furculițe, linguri, farfurii și alte obiecte casnice.

Obiectele toate, afară de un colțar, dăruit de dl Aurel Gomboș din Vidra de sus, au fost cumpărate, respective, schimbate. În locul unei lavițe vechi i s'a dat respectivul o laviță nouă, în schimbul unei camenițe vechi un cuptor nou, etc. Suma cheltuită cu refacerea interiorului casei A. Iancu e de Lei 8,232— plus din contul mobilier Lei 4,600—, sume acoperite din donația Ministerului de culte.

Cu îngrijirea Muzeului, până la alte dispozițiuni, a fost încredințat dl Aurel Gomboș, proprietar în Vidra de sus, în calitate de custode și dl Grigorie Nicola, în calitate de prezident al agenturei din Vidra, sub auspiciile despărțământului Abrud-Câmpeni al «Asociațiunii».

Muzeul și biblioteca au fost asigurate la Prima Ardeleană pentru suma de Lei 1.000.000—.

XVI. Bibliotecă. Biblioteca centrală. Biblioteca centrală a «Asociațiunii» s'a sporit în cursul anului cu 4856 volume și anume: 2070 volume întrate în urma legii de a se trimite bibliotecii noastre câte un exemplar din ce apare în țară, 2296 volume donația dnei Catinca Bârseanu și a familiei fericitului, în Domnul fost prezident al «Asociațiunii» Andreiu Bârseanu, 490 volume donația dlui profesor pensionat T. Crivăț din București. Afară de acestea biblioteca s'a mai sporit cu colecțiile ziarelor și revistelor ce apar în țară și ne vin în urma legii bibliotecilor, în număr de 638.

Cărți au mai dăruit dnii V. Străuț, T. Crivăț, Legația Cehoslovacă din București, Soc. corală a institutorilor din Praga, dna M. Simtion și Muzeul pedagogic din București.

În cursul anului, pentru a putea continua cu aranjarea cărților noi, s'au făcut și 4 dulapuri noi, în suma de Lei 44,326—, dulapuri, cari vor putea cuprinde cărțile intrate în anul trecut și viitor. Și aici ca și la Muzeu se simte tot mai arzător lipsa de săli noi pentru colecțiile mereu crescânde ale bibliotecii.

Bibliotecă regională. Cu ocazia serbărilor centenarului A. Iancu, în 2 odăi ale aripei stângi a Casei naționale, clădite în jurul casei vechi Avram Iancu, «Asociațiunea» a aranjat o bibliotecă și o sală de lectură. Mobilierul bibliotecii și a salei de lectură, constând din 6 dulapuri 2+1-30, — o masă de scris cu toate utensiliile necesare, masă normală, scaune, tablouri pe pereți, etajere pentru ziare și reviste, masă mare, lampe, tablouri naționale pe pereți, hărți, — a costat Lei 61,000—, sumă pusă la dispoziție de Ministerul Cultelor și Artelor. În bibliotecă s'au aranjat 809 volume, cea mai mare parte donația Ministerului Muncii, prin bunăvoința dlui Emanoil Bucuța. A mai donat cărți: Centrala Caselor Naționale, Ministerul Cultelor și Artelor și Fundația culturală «Principele Carol» și «Asociațiunea». În sala de lectură s'au aranjat diferite colecții de reviste și ziare, potrivite pentru popor.

Cu îngrijirea bibliotecii, până la alte dispoziții, a fost încredințat dl Aurel Gomboș, în calitate de bibliotecar și părintele Gr. Nicola, în calitate de prezident al agenturii «Astrei» din Vidra, sub auspiciile despărțământului Abrud-Câmpeni al «Asociațiunii».

XVII. Arhiva „Asociațiunii“. Din lipsa de local și de personal necesar selecționării, Arhiva «Asociațiunii» a rămas tot în starea veche. În bugetul anului 1925 se prevede angajarea dlui Teodor Păcățianu pentru studierea și selecționarea Arhivei și aranjarea ei în una din sălile parterului Muzeului «Asociațiunii». După părerea d-sale selecționarea arhivei se poate termina în cursul unui an, așa că la sfârșitul anului 1925 vom putea raporta Onoratei adunări generale despre documentele de însemnătate istorică ce se vor afla în această arhivă militară și civilă.

Dl G. Poponea din Sibiu a dăruit o hartă.

XVIII. Loteria „Asociațiunii“ a fost aranjată, precum se știe, pentru înfăptuirea unor mari probleme culturale-naționale, ca statui lui Avram Iancu, lui Horia, lui Cloșca, lui Crișan și

lui Mihaiu Viteazul; monumente comemorative la Şelimber, la Mesteacăn, la Abrud, la Fântânele, pe Câmpia libertăţii, la Grădişte, la Vidra; case naţionale regionale cu biblioteci şi muzee în oraşele noastre, case naţionale cu biblioteci populare în satele noastre etc.

Rezultatul propagandei şi al vânzărilor din anul al III-lea a fost şi mai puţin mulţumitor decât al primilor ani. Lipsa de interes a publicului mare şi chiar al comisionarilor a fost de aşă natură, încât tragerea a III-a am fost nevoiţi să o amânăm pentru 31 Decembrie 1924.

Facem deci şi la acest loc un însufleţit apel către toţi membrii şi oamenii noştri de bine să sprijinească din toate puterile lor această mare întreprindere a noastră, care, dacă izbuşte, precum sperăm, va schimba înspre mai bine atâtea aspecte din viaţa noastră publică.

Ne facem o plăcere şi o datorie reproducând şi la acest loc frumoasa şi folositoarea propunere, făcută de entusiastul nostru sprijinitor, dl I. Simionescu, prof. univ. Iaşi. D-sa scrie:

«În Anglia se obişnuşte a se serba amintirea morţilor căzuţi în războiu prin câteva clipe de nenădăcare. În ziua aniversării, la anumit ceas, câteva minute încetează orice activitate.

Oamenii se opresc din mers, unde i-a prins clipa. E o pauză de reculegere în forfota vieţii, e rugăciunea mută a fiecărui pentru sufletele celor dispăruţi. Chiar şi indicaţiunile ce ar însemna o grevă generală se obişnuşte acum a se arăta prin încetarea lucrului pentru câteva minute. Să facem cu toţii un gest analog, ca semn al solidarităţii etnice. Gândul tuturora, numai într-o singură zi să fie a sacrifică chiar din nevoile curente cei 20 Lei pentru cumpărarea unui bilet al Asociaţiunii din Sibiiu. Ca din pământ ar răsări Muzeul lui Avram Iancu, măreţul monument de pe Câmpia Libertăţii, acel de lângă Turda, ca şi Casele Naţionale din centrele înstrăinate. Nu numai că am căpăta încredere în noi, dar am stărnî şi fiorii îngrijorării în acei cari se bizuesc mult în reuşita uneltirilor lor ascunse, pe lipsa noastră de solidaritate ca şi pe nesocotirea însemnătăţii, pentru viitorul nostru, a împrejurărilor prin care trăim ca neşte orbi.

Să urmăim cu toţii acest sfat frumos şi folositor, cumpărând cât mai multe bilete dela loteria «Asociaţiunii».

XIX. Averele „Asociațiunii“ în anul 1923. Cum se vede din anexa IV venitele fondului general au fost în anul 1923 de Lei 683,493·83, iar cheltuelile generale de Lei 681,682·37, rămânând un excedent de Lei 1,811·46, care s'a transpus fondului general ca dotație.

În venitele fondului general sunt socotite și ajutoarele primite în anul 1923, în sumă de 255,000— și anume: dela Ministerul de instrucție Lei 150,000—, dela Ministerul de Culte 50,000—, dela «Albina», institut de credit, Sibiiu 50,000— și dela Cercul Militar-Civil, Timișoara, Lei 5,000—.

XX. Fundațiunile și fondurile administrate de «Asociațiune» au crescut în mod normal. Specificarea acestora, starea lor la sfârșitul anului 1923 și întrebuințarea veniturilor se pot vedea în darea de seamă, publicată ca anexă la acest raport.

Fondurile, mai mari sau mai mici, întemeiate de oameni generoși cu înaltul scop ca ele să fie de ajutor înaintării neamului, și al căror nume ele îl poartă, sunt în număr de 34; alte 4 fundațiuni au fost create de «Asociațiune» și augmentate prin donațiuni și colecte întru pomenirea a patru persoane binemeritate pentru cultura românească. Între fundațiuni se numără și 1 fundațiune a Internatului de fete al «Asociațiunii», 2 fundațiuni a două despărțăminte ale «Asociațiunii», 1 fundațiune, așa numită, a Băncilor și 1 «Bibliotecii Universității», de toate 43.

Fondurile întemeiate de «Asociațiune», în număr de 24, poartă numele unora dintre bărbații distinși în trecutul neamului, îndeosebi pe terenul literaturii, al științelor și artelor. Afară de aceste 3 fonduri au fost întemeiate din diferite alte izvoare, 1 fond este, așa numit, al foștilor stipendiați, 5 sunt ale totaților despărțăminte și unul al secției medicale a instituțiunii noastre. Între fonduri numărăm, ca cel mai de seamă, Fondul general cu dotația Belloiu și Pană; iar înființate de «Asociațiune» și augmentate din contribuiri diferite în anul 1923 sunt fondurile: «Parteniu Cosma» și «Dr. Corneliu Diaconovich», vorând comitetul pentru fiecare din ele suma de câte Lei 10,000—. La fondul «P. Cosma» a contribuit în 1923 Reuniunea femeilor române Sibiiu cu Lei 2,000—, comitetul re-

gional al ocrotirei orfanilor din Timișoara, Lei 1,000— și dl Ioan Oprea, dir. instit. «Timișana» din Timișoara cu Lei 500—.

La fondul «Dr. C. Diaconovich» a contribuit instit. «Albina», Sibiu cu 5000— și dl Ioan Mocionyi, Căpâlnaș cu Lei 4000—.

Contribuirile la fondul «Andrei Bârseanu» s'au continuat în 1923 și 1924. Starea acestui fond la 31 Decembrie 1923 este de Lei 106.431.05 De toate sunt 34 fonduri.

Fundațiunile și fondurile împreună sunt în număr de 78.

Între fundațiunile date în timpul din urmă în administrarea «Asociațiunii» numărăm cu mulțumită și recunoștință fundațiunea de Lei 100,000—, creiată de M. S. Regele pentru ajutorarea fiilor de Moți la îmbrățișarea meseriilor.

În anul 1924 ni s'au mai anunțat următoarele 4 fundațiuni, ce au să fie date în grija «Asociațiunii» :

1. *Fund. Dnei Iulia Pop*, funcționară la Regia Monopolurilor Cluj, decedată în 19 Septembrie 1923. Din testamentul fundatoarei se constată, că dânsa a lăsat pentru o fundație cu scop de binefacere casele sale cele mari, de lângă Vale, din comuna Sălciua de jos și Lei 29,000— dimpreună cu interesele de 8% dela termenul împrumutării dlui Gheorghe Ghidrai din aceeași comună. Executor testamentar a fost instituit Dl S. Vasinca, preot, care are la dsa toate actele, obiectele și hârtiile de valoare, pe cari, după pertractarea lăsamântului la forurile competente, le va transpune «Asociațiunii».

2. *Fund. Dimitrie Băldnessu*, proprietar și comerciant în Biserica albă (Jugo-Slavia), ni s'a anunțat din partea dlui Dr. *Aureliu Novăcu*, avocat în Biserica albă, cu data de 5 Iunie 1924. Fund. este destinată pentru burse și are să fie administrată de «Asociațiune». Ca executor testamentar este instituit dl Dr. Aureliu Novacu cu alți 3 domni. Fundația se ridică, după prețuirea dlui Dr. Novacu, la peste 850,000— Dinari. Comitetul a încredințat cu reprezentarea instituțiunii noastre înaintea autorităților și a instanțelor judecătorești pe dl Traian Oprea, protopresbiter ort. rom. în Vârșet.

3. *Dl Grigorie Hangea* din Maer (jud. Bistrița-Năsăud) a lăsat «Asociațiunii» în anul 1886 ca fundațiune de stipendii suma de fl. 1,000—, depusă la banca «Aurora» în Năsăud. Dir. fondurilor grănițarești din Năsăud ni-a avizat cu data de 9 Iunie 1924, că văduva fundatorului, care a beneficiat de inte-

reșele fundațiunii până la moarte, a decedat. Suma de Lei 1000 — s'a primit în administrarea instituțiunii noastre în 1924.

4. Încă înainte de războiu, în anul 1912, dl Nicolae Rusu, proprietar în Poiana de Arieș (jud. Turda-Arieș), dimpreună cu soția sa d-na Cornelia n. Man, au testat averea lor «Asociațiunii», cu destinația ca din venitele ei să se dea burse elevilor săraci, cari vor studia la școalele din Ardeal, inclusive și elevilor dela meserii. Fundatorul a decedat în anul 1912, fundatoara, care a beneficiat de venitele fundațiunii, a decedat în Turda la 16 Sept. 1924 și a fost înmormântată în Poiana de Arieș, alături de soțul său, în 18 Sept. 1924.

Comitetul central, prin încredințatul său, dl Dr. *Octavian Russu*, vicepreședintele «Asociațiunii», ajutat cu multă prevenire de dl Dr. *Valer Moldovan*, președintele baroului din Turda, a luat toate măsurile de lipsă pentru aranjarea acestei fundațiuni, care pe lângă o casă nouă și edificiile economice, mai dispune și de 51 jugure de pământ.

O altă fundațiune de Cor. 50 000 — lăsată de mai înainte în grija «Asociațiunii» de către dl *Andrea Boborony*, comerciant și proprietar în Biserica-Albă, este așezată în depozit la banca «Luceafărul» în Vârșeț.

Donațiunea «*Gheorghe Tomoșoiu*» de Lei 10,000 — este atăcată cu proces de văduva donatorului.

La expresa dorință a fundatorului Dr. *Cornellu Păcuraru-Blanu*, osemintele dănsului au fost transportate dela *Pireu* (Atena) la *Făget*, comuna sa natală (jud. Târnava-mică) și au fost înhumate lângă iubiții săi părinți în 21 Octomvrie 1923. Inhumarea s'a făcut într'un mod vrednic de nobilul fundator, participând din Blaj dnii *Ioan F. Negrușiu* și Dr. *Alexandru Rusu*, membrii ai comitetului central și dl *Aurel C. Domșa*, dir. desp. Blaj al instituțiunii noastre, iar din Sibiiu, ca reprezentant al comitetului, dl *Romul Simu*, secretarul administrativ al «Asociațiunii». A cântat înduioșetor corul clericilor din Blaj și a predicat dl Dr. A. Rusu, arătând, în prea frumoase cuvinte, meritele defunctului. «Asociațiunea» a depus o cunună pe mormântul nobilului fundator. Cheltuelile transportului dela *Pireu* până la *Făget* și cheltuelile de înmormântare le-au suportat împreună «Academia Română» și «Asociațiunea», ambele instituțiuni încredințate din partea defunctului cu admi-

nistrarea câte unei fundațiuni instituite de dânsul pentru scopuri culturale. Fundațiunea este în pragul inactivării, iar «Asociațiunea» a rămas să îngrijească de ridicarea unei cruci și de facerea unui grilaj la mormântul fondatorului.

Două fundațiuni mai mari: Fund. «*Ioan Petran*» și Fund. «*Ioana Bădilă*» și *Iohanna Moldovan* n. *Farkas* întru memoria lui *Dimitrie Moldovan* preocupă în mod special comitetul central. Cea dintâiu cu intravilanul de peste 3 jug. în una din părțile cele mai frumoase ale orașului Cluj, ceealaltă cu o casă de mare valoare în una din stradele principale ale S-biului. Chestiunea aranjării acestor două fundațiuni este supusă unui studiu serios și temeinic, cu scopul de a utiliza resp. valoriza cât mai favorabil numitele două imobii în înțelesul dispozițiilor testamentare și în conformitate cu interesele de progres ale neamului nostru.

O altă Fund. de seamă, care stăruim să fie aranjată în timp apropiat și într'un mod cât mai potrivit intereselor culturale ale poporului nostru, este Fund. «*Ioan Pop Maior*».

Nu am putut limpezi până acum situația «Fund. Dr. *Gh. Anca* și soția sa *Ana* n. *Ștepan*»; sperăm însă, că ne va succede să o facem aceasta în timp apropiat.

Consiliul superior agricol nu a rezolvit până la data de față cererea comitetului central din 1 Maiu 1923: de a nu aproba exproprierea imobilelor Fund. «*Mihail Albon*» din Blajova, făcută fără știrea noastră de comisiunea județană a jud. Timiș-Torontal.

Mai amintim, că la cererea dlui *Nicolae Matora*, preot în Sângeorgiul de Murăș, comitetul central i-a restituit *fundațiunea* ce i-a fost dat în administrare, pe motivul că dorind să o completeze la Lei 100,000—avea să o dea în administrare Consistorului Eparhiei ort. rom. a Clujului.

Nu putem încheia acest capitol fără de a scoate la iveală împrejurarea, că prin noua lege asupra administrării fundațiilor și fondurilor, se impune și «Asociațiunii» noastre o lucrare îndelungată și grea, toate fondurile și fundațiunile administrate de ea, având să fie provăzute cu litere fundamentale și cu un regulament în conformitate cu dispozițiile noiei legi. O persoană va trebui să se ocupe astfel timp de mai multe luni numai cu această lucrare anevoioasă, care reclamă și cu-

noștințe de drept, iar personalul actual al biroului nu este de ajuns nici pentru rezolvirea celorlalte probleme, cari s'au sporit și se sporesc mereu, necum să-i mai ajungă timpul și pentru executarea lucrării din chestiune.

Averea totală administrată de «Asociațiune» se urcă la suma de Lei 1.960.364.78.

Pentru anul 1925 comitetul prezintă Onor. adunări generale, în Anexa V., proiectul de buget cu Lei 3.562.085 —

Bursele și Bursierii.

Aproape totalitatea burselor, așa cum le poate împărți «Asociațiunea», de câte 100, 200, 350 și 500 Lei anual nu mai ademenesc pe nimenea. La concursurile publicate nu se găsesc reflectanți și astfel sumele destinate pentru burse sau capitalizat, rămânând ca ele sau să se cumuleze după norme îngăduite de literile fundamentale și astfel să se distribue sau să se amâne distribuirea lor pentru vremuri mai bune, când ameliorându-se valuta, vor însemna și ele ceva.

Lista pușinilor bursieri, cari au beneficiat în anul școlar 1923/24 de burse din venitul fondurilor și fundațiilor administrate de «Asociațiune», o prezentăm în anexa VI.

Totdeodată, clausula din un testament mai recent ce ni s'a comunicat, în care se cere ca bursierii, ajunși în situația de a putea restitui bursa de care au beneficiat din fundațiune, să o restituie, ca în felul acesta să poată fi ajutați cu burse mai multe și mai mari un număr cât mai însemnat de tineri lipsiți de mijloace, — ne îndeamnă să stăruim, și cu această ocazie, la foștii noștri bursieri, pentru a restitui spre scopul indicat bursele de cari au beneficiat.

XXI. Internatul de fete al „Asociațiunii“. În acest internat au fost adăpostite în cursul anului școl. 1923/24 în total 118 eleve, cari au urmat la Liceul de fete al statului.

Veniturile Internatului în numitul an școlar au fost de Lei 1.831,829.38, iar cheltuielile pentru întreținerea elevelor de Lei 1.821,249.58.

În anul școlar 1923/4 s'au făcut înlesniri la 3 eleve sărăcuicioase la învățătură și sărace, adăpostite în Internat, în suma de Lei 18,500.—.

Bugetul Internatului pe anul școl. 1924/25 s'a proiectat cu suma de Lei 2.250,000—, iar numărul elevelor din Internat cu 120.

XXII. Membrii „Asociațiunii“. La încheierea anului de gestiune, asupra căruia facem această dăre de seamă, instituția noastră a avut: membri onorari 17, membri ai secțiunilor științifice literare 377, membri fondatori ai Casei Naționale centrale 87, membri fondatori ai «Asociațiunii» 747, membri pe viață 2671, membri activi 11,629 (dintre cari 5044 și-au achitat taxa de membri, iar 6585 sunt în restanță cu achitarea acesteia), și membri ajutători 1640, în total 17,167 membri.

Din consemnarea sumară a membrilor, după despărțăminte, din *anexa VII*, rezultă, că numărul membrilor «Asociațiunii» în general a crescut. Îndeosebi este îmbucurătoare creșterea la membrii fondatori și pe viață, numărul celor dintâi crescând cu 156, iar al celor pe viață cu 572 față de anul trecut, aceștia achitându-și în întregime și cotizația de membru. Nu e tot așa în ce privește membrii activi. Numărul acestora, ce e drept, a crescut față de anul precedent cu 6026, în mare parte membri noi, cari și-au achitat mica cotizație de 10 Lei, dar e îngrijorător numărul membrilor activi mai vechi în restanță cu achitarea taxei, număr, care se ridică la 6585 și care, cu toată mîcimea taxei de 10 Lei, totuși ar fi dat suma de Lei 65,850—. Și e cu atât mai regretabil, că mulțime de despărțăminte, necum să facă vr'o propagandă culturală — nouă cunoscută, — ele nu au incassat măcar taxele dela membri, cu cari ar ajuta nu numai centrala în urmărirea scopurilor sale, ci ar adună și mijloace pentru propaganda proprie, în despărțăminte.

Apelăm deci, și cu această ocaziune, la sentimentul de jertfă și datorie al organelor noastre din despărțăminte, rugându-le să stărue pentru incassarea taxelor restante dela membri, cum și pentru înscrierea de membri noi. Comunele noastre n'ar trebui să lipsească din șirul membrilor fondatori sau pe viață ai «Asociațiunii», și nu cerem lucru mare și imposibil, dacă pentru scopurile mărețe, îmbrățișate de instituțiunea noastră, cerem ca fiecare comună, după mărime, să ne dea dela 10 membri activi în sus și dintre fruntași câțiva membri fondatori și pe viață.

Dintre membrii și binefăcătorii mai de seamă ai institu-

țiunii noastre, decedați în anul de gestiune 1923/4, avem durerea a aminti pe următorii 3 domni:

a) *Parteniu Cosma*, director de bancă f. r., membru al comitetului nostru central, președinte al Secției economice și membru de onoare al societății noastre și unul din marii binevoitori și binefăcători ai acesteia, timp de aproape 30 de ani, care a decedat în Sibiu, la 22 Septembrie n. 1923.

b) *Dr. Corneliu Diaconovici*, fost prim-secretar al «Asociațiunii», inițiatorul trecerii instituțiunii noastre în Bănat și în celelalte regiuni ungurene, locuite în preponderanță de Români, înfăptuitorul noiei arondări a despărțămintelor, factorul principal la clădirea Muzeului și a noiei Case de chirie, reorganizatorul secțiunilor științifice-literare, inițiatorul Bibliotecii populare și vrednicul factor, care a pus la cale și a redactat prima «Enciclopedie Română», scoasă sub auspiciile «Asociațiunii», etc., — a decedat în Reșița, la 17 August 1923.

c) *Ioan G. Bibicescu*, fost director al Băncii Naționale a României, întemeietorul marei biblioteci populare din Turnu-Severin, care a dăruit până la 8 Maiu 1924, 26 biblioteci cu dulap și câte 400—450 opuri, de fiecare bibliotecă, despărțămintelor noastre din Bănat, și care în baza acestor merite a fost ales membru de onoare al «Asociațiunii», în adunarea generală, ținută la Timișoara, în 28 și 29 August 1923, — a decedat în Maiu 1924.

Din prilejul decedării acestor bărbați, binemeritați pentru instituțiunea noastră și pentru înaintarea neamului nostru, comitetul și-a exprimat adâncă părere de rău la procesul verbal, a lăsat ca după înmormântare să se arboreze flamura de doliu pe edificiul Muzeului «Asociațiunii» și la înmormântarea membrului P. Cosma comitetul central a luat parte corporativ și președintele a rostit un discurs funebru, a depus o coroană pe sicriu și a votat suma de Lei 10,000— pentru înființarea unui fond cultural-economic întru vecinica lui pomenire.

La înmormântarea dlui Dr. Diaconovici, neputându-se reprezenta «Asociațiunea» prin delegați din centru, din cauză că a primit prea târziu dureroasa știre despre decedare, a rugat pe dl Dr. Valeriu Branisce, membru al Secțiunii literare a instituțiunii noastre, să o reprezinte, să depună o cunună din partea «Asociațiunii» pe mormântul binemeritatului ei memoru

de onoare și prim-secretar, și să țină un discurs funebru. Pentru eternizarea memoriei defunctului s'a votat suma de Lei 10,000 — cu care să se pună bază unui fond cultural, care să-i poarte numele.

La 7 Maiu, ziua înmormântării dlui I. G. Bibicescu au participat din Bănat (județul Caraș-Severin) 62 persoane, delegați a 10 comune, prin 9 preoți, 9 învățători, iar restul alți intelectuali, țărani, muncitori și elevi de școală, fiind reprezentate și despărțămintele Caransebeș, Teregova și Moldova-nouă, ale «Asociațiunii», iar despărțământul Orșova prin o delegație de 4 persoane. Cu autorizația dlui Dr. V. Branisce și cu consimțământul celor 4 despărțăminte, dl Coriolan Buracu, preot în Mehadia, a ținut discursul funebru în numele instituțiunii noastre.

Consemnarea membrilor decedați, — cuprinzând numele multor persoane, cari și-au câștigat merite deosebite pentru instituțiunea noastră, nu numai ca membri și binevoitori ai ei, ci și ca muncitori harnici și desinteresati în ogorul acesteia, ca s. e. dnii: Dr. Nestor Oprean, Demetriu Coroian, Dr. Coriolan Steet și Ilie Trăilă, foști directori de despărțăminte, — o dăm în anexa VIII.

XXIII. Ca momente de importanță deosebită amintim aici următoarele date, când comitetul nostru central sau «Asociațiunea» întreagă au avut prilejul să se manifeste:

a) La actul punerii *pietii fundamentate* la *biserica catedrală* ortodoxă română din Cluj (7 Oct. n. 1923) a luat parte, ca delegat al «Asociațiunii» însuș președintele nostru, dl Vas. Goldiș, ținând un discurs în numele nostru;

b) Pentru comemorarea *centenarului* dela moartea lui Gh. Lazăr, la București și Avrig, în 29 Sept. și 30 Sept. 1923, a întreprins și soc. noastră de cu vreme pașii trebuincioși. S'a constituit un comitet special, din care au făcut parte membrii Dr. I. Beu, gen. baron I. Boeriu, Dr. I. Bunea, I. Banciu, Dr. V. Mărginean, med. gen. Dr. Gh. Moga, Gh. Nedoviceanu, Fr. Neugebauer, A. Popescu, G. Poponea, Dr. Gh. Preda, Cr. Ștefănescu. Comitetul central a luat parte la parastasul din Sibiu și Avrig, dl Dr. Onisifor Ghibu a ținut un discurs ocazional la serbarea aranjată în memoria lui Gh. Lazar în București. Dnii D. Comșa și I. A. de Preda au aranjat o expoziție de industrie casnică în Avrig, din prilejul serbărilor, la cari a par-

ticipat și familia regală. Într-o circulară (Nr. 1436/1923) au fost invitate toate despărțămintele să comemoreze memoria lui Gh. Lazar, în zilele de 29 sau 30 Sept. Astfel am contribuit ca obștea românească să serbeze cu cinstea cuvenită memoria marelui dascăl. «Transilvania» noastră a publicat articole referitoare la redeşeptătorul nostru.

(Despre serbarea de 1 Decembrie în alt loc);

c) Despre grandioasele manifestațiuni de înfrățire sufletească din *București, Breaza și Valeni*, în 31 Maiu, 1—3 Iunie, 1924, referăm într'alt loc;

d) «*Societatea ortodoxă națională a femeilor române*» a ținut să înceapă seria congreselor cu Sibiiul, în ziua de 11 Maiu 1924, când a venit și secretarul societății, dl prof. univ. Măndrescu, cu «*Gratul Românesc*». Ambele manifestații au fost primite cât se poate de bine și «Asociația» noastră se simte mândră că a putut găzdui pe câteva sferturi de oră pe iubiții oaspeți;

e) Institutori Cehi, în număr de 60, au venit să dea un concert și în Sibiiu. Conduși de prof. de conservator Dolezil, *corul institutorilor cehi din Praga*, au secerat succese binemeritate. E destul să spunem că acelaș cor a câștigat premiul întâiu la un concurs internațional de coruri bărbătești, în Paris. A fost o serbătoare sufletească pentru toți câți i-au ascultat pe trimișii cântecului Ceh. «Asociațiunea» a dat o recepție în ziua de 14 Aprilie 1924, la care a vorbit dl viceprezident. Dr. Oct. Rusu, membrul în comitet Dr. Gh. Pređa, secretariul Dr. Horia Petra-Petrescu, iar din partea Cehilor oaspeți președintele societății. Corul «Reuniunii de muzică Gh. Dima» din Sibiiu, condus de dl Nicolae Oancea, a cântat compoziții românești la cari corul institutorilor a răspuns cu cântece populare cehoslovace și cu «Trăiască Regele»;

f) Despre vizita fraților noștri Bucovenini, Basarabeni și Moldoveni, sub conducerea «*Universității libere*» din Iași-Târlău, referăm într'altă parte;

g) În zilele de 21 și 22 Septembrie 1924 s'a ținut *primul congres al medicilor psihiatri* din România, în Sibiiu. Au luat parte somități medicale și problemele discutate au stârnit interesul publicului nostru sibian, îngrijindu-se conducerea «Societății de psihiatrie, endocrinologie, neurologie și psihologie»

să aibă pentru cele două conferențe pe doi talentați conferențieri (dl prof. Obreja și domnișoara Dr. Vlaicu). Congresiștii au fost binevenți în Muzeu, în numele «Asociațiunii», în ziua de 22 Septembrie, din partea membrului Dr. Gh. Preda, care a fost ales mai apoi ca președinte al Congresului și Dr. Lazar Popovici. Conferința domnișoarei Dr. Vlaicu ne-a fost oferită spre publicare în buletinele despărțământului Sibiiu;

h) În Sept. 1924 ne-au vizitat frați independenți, *frați Macedo-români*, studenți, studențe și profesori din capitala Bulgariei, *Sofia*, 40 la număr, sub conducerea dlor Cicma și Papagoga. I-am primit cu brațele deschise, arătându-le Muzeul, conducându-i la mormântul marelui lor compatriot macedonean Șaguna, la Rășinari și luând parte la banchetul oferit lor din partea prefecturii județului Sibiiu;

i) În 5 Octombrie 1924 am putut saluta, în sfârșit, scoaterea bustului lui Gh. Barițiu, a fostului nostru secretar general și președinte, de după grătelele școlii de fete, internatul nostru. Bustul se află acum în fața «Muzeului» nostru. S'a dat o mică serbare din prilejul acesta. Corul Reun. de muzică Gh. Dima a cântat, condus de N. Oancea, o bucată de Beethoven, la începutul serbării, iar la sfârșit un marș românesc. Președintele nostru, dl Goldiș, a rostit o cuvântare ocazională, după ce dl Dr. Gh. Preda, ca direct. al desp. Sibiiu și ca membru în comitetul încredințat cu scoaterea bustului, a adus la cunoștință publicului, pe scurt, istoricul scoaterii și după ce a mulțumit celor ce au contribuit cu banul ca să se înfăptuiască planul. Dl primar Dr. Goritz a preluat bustul în numele orașului, promițând că are să-l ocrotească. Din prilejul acesta s'a împărțit în public Nr. 1 din «Correspondența Aștrei» cu fotografia lui Gh. Barițiu și articole comemorative.

k) În 13—14 Octombrie 1924 am avut plăcuta ocazie de a saluta în mijlocul nostru pe 12 trimiși ai ziaristicii cehoslovace, la Sibiiu. Sosind dela Râmnicul-Vâlcea, s'au oprit în Sibiiu, în 13, câteva sferturi de oră, ca să se întoarcă în dimineața zilei de 14 Oct. În onoarea lor am dat o recepție în sala festivă a «Muzeului». A vorbit dl preș. V. Goldiș, salutându-i ca pe solii de pace și înfrățire, apoi membrul nostru Dr. Gh. Preda, ca direct. al desp. Sibiiu (în franț.), schițând importanța «Asociațiunei», secr. Dr. Horia Petra-Petrescu, trăgând paralele între

Havlicek și Barițiu, «Matica slovenská» și «Astra». — A răspuns în numele oaspeților membrul nostru corespondent în secția literară, dna Dr. Jindra Huškova născ. Flajšhansová, lectoră la universitatea cehă din Bratislava.

XXIV. Colaborarea cu alte societăți culturale. Ca și în trecutul apropiat, așa și acum, societatea noastră și-a dat silința să se apropie de societățile culturale românești existente în vederea unei colaborări.

I. Legăturile noastre cu «Centrala Caselor Naționale» sunt cele mai bune. A fost o datorie de onoare și o datorie plăcută, de curtuazie, să răspundem vizitelor «Caselor Naționale» din 17—19 Febr. 1923. Invitării «Caselor Naționale» din 1 Oct. 1923 i-am urmat, vizitând Bucureștii în 31 Maiu, 1—3 Iunie, apoi Vălenii de Munte și Breaza de sus (3 Iunie 1924). Au luat parte aprox. 800 excursioniști, în frunte cu președintele nostru și cu comitetul central, ca delegați din despărțămintele noastre, colaboratori la frumosul «Poem muzical-etnografic», al dlui Dr. Tib. Brediceanu și cu membrii «Reun. române de muzică Gh. Dima» din Sibiu, sub conducerea dlui dirigent N. Oancea (cu muzica orășenească din Sibiu).

Un raport amănunțit despre mărețele zile trăite, se află în numărul 6 al «Transilvaniei», aici ne mărginim să amintim marele câștig moral, raportat pe urma acestei manifestații. Toate societățile culturale surori din Vechiul Regat s'au grăbit să ne salute în București, astfel, încât zilele menționate au fost nește adevărate serbări de înfrățire culturală. (V. lista societăților și autorităților, cari ne-au întâmpinat, în «carnetul călăuză» și în n. din «Transilvania». Tot acolo și recepțiile date în onoarea noastră).

Propunem on. adunări generale să exprime mulțumiri tuturor instituțiilor și societăților, cum și domnilor și doamnelor, pentru marea dragoste cu care ne-au primit.

II. «Liga culturală» ne-a primit la Vălenii de Munte în ziua de 3 Iunie 1924. În numele «Asociațiunii» noastre a răspuns frumoaselor cuvinte de bineventare membrul nostru în comitetul central, I. Pr. Sf. Sa Mitropolitul Dr. Nicolae Bălan. Conductul festiv al satelor din jurul Vălenilor și a Vălenilor a fost o strălucită manifestare a vitalității întregului ținut.

Cursiștii dela «Cursurile de vară» din Vălenii de munte, în frunte cu conducătorul lor luminat, dl prof. Nicolae Iorga, au vizitat unele orașe și comune din Ardeal, după încheierea cursurilor. În Sibiiu au fost salutați și de societatea noastră, în sala festivă a «Asociațiunii», iar seara am luat parte în număr frumos, la conferința și piesa teatrală a dlui prof. N. Iorga (19 Aug. 1924).

III. Cu «Universitatea liberă», din București, condusă cu atâta elan de dna Sabina Cantacuzino, am avut în anul trecut strânse legături. «Univ. lib.» ne-a oferit pentru ziua de 1 Dec. o serie de conferințieri apreciați de toată suflarea românesc, cerându-ne în schimb conferințieri ardeleni. Am primit cu bucurie această propunere. Conferințierii «Univ. lib.» au fost: dnii I. G. Duca, G. Bogdan-Duică, Mircea Djuvara, Mihail Dragomirescu, prof. D. Caracostea, D. Vrăbiescu, și dna Alice Voinescu.

Ziua unirii Ardealului cu țara mamă a fost un prilej binevenit de festivaluri, cu coruri, declamări, piese teatrale, discursuri — recomandate din partea «Asociațiunii». (circ. Nr. 1501/1923). La București a roștit disc. festiv membrul nostru Dr. I. Lupaș. La Sibiiu a trimis «Univ. lib.» corul «Cântarea României» (sub cond. dlui Marcel Botez). Discursul ținut de președ. nostru la Alba-Iulia, în 1919, s'a tipărit și trimis tuturor despărțămintelor ca să poată fi citit sau comentat.

IV. Și în decursul anului trecut am avut strânse legături cu «Reuniunea română de muzică: Gh. Dima» din Sibiiu. Reuniunea ne-a dat mână de ajutor în decursul festivalurilor aranjate în Sibiiu, apoi la București (cu două concerte: unul cu muzică românească, altul cu muzică clasică) și la Blaj («Mănăstirea Argeșului» de Mureșianu). Dirigent: dl N. Oancea.

V. Tot aici însemnăm serviciile reale aduse de corul școlii normale din Sibiiu, condus de dl prof. de muzică Timotei Popovici, în Sibiiu și pe la sate.

VI. În ziua de 27 Iulie 1924 am avut bucuria de a putea bineventa în mijlocul nostru pe trimișii Moldoveni din Iași și din Basarabia, apoi pe frații din Bucovina. În fruntea numeroșilor excursioniști (peste 600) a fost conducătorul inimos, dl adv. din Iași Ifrim, președ. «Ateneului popular» din Iași-Tătărași. În ziua de 27 Iulie s'au oprit excursioniștii în Sibiiu,

după ce au vizitat diferitele noastre centre culturale, (Printr-o circulară am dat îndrumări desp. noastre din Braşov, Cluj, etc.)

În catedrala ortodoxă română din Sibiu s'a sfinţit un steag al «Ateneului», oficiind Înalt Prea Sfinţia Sa Mitropolitul Dr. Nicolae Bălan şi având ca naş pe preşedintele nostru, apoi s'a ținut o înălţătoare recepţie, când s'au rostit multe cuvinte de îmbărbătare din partea preşedintelui nostru, a preşed. din Iaşi-Tătăraşi şi a reprezentantului Basarabiei. Seara s'a ținut o reuşită reprezentaţie a excursioniştilor, cu o conferenţă a dlui prof. univ. Popovici-Taşcă, cu declamaţii de ale artiştilor «Teatrului Naţional» din Iaşi, cu coruri, executate de corul «Ateneului popular» şi cu dansuri naţionale.

VII. Despre vizita fraţilor macedoneni referăm într'alt loc.

VIII. La Poiana Sibiului s'a ridicat un frumos monument în onoarea eroilor căzuţi pe câmpul de luptă. Invitaţi de comitetul local am delegat pe conferenţiarul nostru, dl I. Neagoe, care a cetit un discurs ocazional (15 Iulie 1923).

IX. La învitarea societăţii corale «Înfrăţirea» din Leordeni-Muscel şi a «Centralei Caselor Naţionale» din Bucureşti de a participa la serbarea din Leordeni-Muscel, în 4 Noemvrie 1923, din prilejul vizitei «Caselor Naţionale» şi a secţiei «România Mare» dela Breaza — «Asociaţiunea» noastră a fost reprezentată prin dl preşed. V. Goldiş.

X. Comitetul «Societăţii pentru cultura şi literatura poporului român din Bucovina», din Cernăuţi, ne-a invitat la parastasul ce s'a ținut în ziua de 10 Febr. 1924, din prilejul împlinirii a 50 de ani dela moartea marelui bărbat Baron Eudoxiu de Hormuzachi. Am delegat pe dl prof. univ. Dr. Romul Cândea să exprime în numele «Asociaţiunii» sentimentele de graţitudine faţă de această luminoasă personalitate a fraţilor bucovineni.

XI. Ne am apropiat şi de fraţii nostri din Basarabia. Aşa d. e. am dat plenipotenţă dlui prof. univ. Dr. Ōnişfor Ghibu să între în legătură cu persoane marcante ale vieţii intelectuale din Basarabia şi să discute posibilitatea unei colaborări. Spre marea noastră bucurie a aflat apelul nostru ecou în mijlocul basarabenilor, dovadă şi entuziastul discurs al I. P. S. Sale Arhiepiscopului din Chişinău, Gurie, la şedinţa noastră festivă din Câmpeni şi chemarea I. P. Sf. Sale de a trece cu

«Asociațiunea» și în Basarabia. Comitetul a răspuns prin următorul concluz (6 Octomvrie 1924, Nr. 1724/1924): «Se ia act cu mulțumită și se vor lua dispoziții pentru continuarea propagandei începute de «Asociațiune» cu înființarea desp. «Matei Basarab» și «Cetatea Albă» (jud. Cetatea-Albă) din Basarabia, cum și — eventual — pentru ținerea adunării generale în anul 1926 în Chișinău».

XII. «Comisiunea de cooperație intelectuală a Societății Națiunilor din Geneva» a primit din partea noastră un răspuns amănunțit, în franțuzește, la chestionarul trimis. Cu datul de 17 August 1923 ne-a mulțumit «comisiunea» prin dl Halecki, pentru că am răspuns «într'un chip atât de complet și de precis». Meritul revine — în mare parte — dlor Dr. Gh. Preda și fostului secretar literar I. Georgescu (care a și publicat un reșumat în «L'Indépendance Roumaine», 29 Noemvrie 1923). Dl Halecki a comentat astfel documentul nostru: «Învățămintele atât de interesante ale «Asociațiunii» vor constitui o contribuție foarte prețioasă la lucrările întreprinse de numita comisiune».

XXV. Modificarea statutelor „Asociațiunii“. Din însărcinarea onor. Adunări generale din 1923, comitetul central s'a ocupat, și în anul 1924, ca și în anul 1923, în mai multe ședințe, cu chestia modificării statutelor și cu această ocaziune prezentăm proiectul stabilit de comitet pentru dezbateră și aprobare.

Principiile de căpetenie, ce s'au avut în vedere la modificarea statutelor sunt următoarele:

1. Să se dea societăților culturale posibilitatea unei colaborări cât mai strânse cu «Asociațiunea», colaborare de atâteaori și din atâtea părți reclamată, ca neapărat necesară pentru o lucrare mai spornică și efectivă în interesul luminării poporului (Art. 2.)

2. Să se dea un rol mai mare principiului de descentralizare, atribuind o parte a problemelor, încredințate până aci Adunării generale, comitetului central (alegerea viceprezidenților, a secretarului literar, etc. Art. 22.)

3. Fixarea principiului arondării în general a despărțămintelor «Asociațiunii» după plase și dându-se posibilitatea ca mai multe județe să se poată organiza în regiuni ale «Asociațiunii» (Art. 37).

4. se are în vedere lărgirea cercului de activitate al agen-turilor «Asociațiunii» din comune (Art. 40).

5. Se lasă comitetului central latitudinea de a ridica sau scadea (Art. 9), sub rezerva aprobării Adunării generale, cotizațiile de membri, etc.

XXVI. Demisia dlui Iulian Marțian. Dl Iulian Marțian, maior în rezervă, fost deputat și membru al comitetului central al «Asociațiunii», în Năsăud, cu data de 10 Maiu 1924, și-a dat demisia din calitatea de membru al acestui comitet Cauza demisiei sale, pe care o anexăm la această dare de seamă, este îndepărtarea domiciliului său de reședința «Asociațiunii», împrejurare, care-l împedecă să ia parte activă la opera culturală pe care o desfășură instituția noastră, de altă parte nu-i permit nici circumstanțele sanitare, nici vârsta înaintată să reprezinte această instituție culturală.

Onor. adunare generală este rugată să se pronunțe referitor la această demisiune și eventual să aleagă un alt membru în comitet în locul d-lui Marțian.

Totdeauna să completeze și locurile devenite vacante în comitet prin decedarea dlor General Dionisie Florian și Parteniu Cosma.

XXVII. Biroul „Asociațiunii“. Noul președinte al «Asociațiunii», dl *Vasile Goldiș*, ales în adunarea generală ținută la Timișoara, în 28 și 29 August a. tr., a luat conducerea instituțiunii noastre în ședința comitetului central, dela 28 Septemvrie 1923, a prezidiat mai multe ședințe de comitet în cursul anului 1923/24 și ședința plenară a Secțiunilor din Iulie 1924, a stăruit pentru serbările arătate în fruntea acestui raport, conducând lucrările pentru esecutarea lor și reprezentând «Asociațiunea» la București, Breaza, Leordeni, pretutindeni la serbările din Munții apuseni, la Moldova nouă, Orșova, în Sibiiu, la primirea Ate-neului Popular Tătărași din Iași, la mutarea bustului lui Gheorghe Barițiu, la înmormântarea membrului onorar Parteniu Cosma, etc. A intervenit de repetite-ori, în scris și în persoană, la organele statului pentru acordarea de ajutoare mai de seamă pentru trebuințele «Asociațiunii» și diferite rânduri a stat în Sibiiu timp mai îndelungat pentru conducerea lucrărilor instituției noastre.

În ședința din 28 Septemvrie 1923 dl *Ioan Georgescu*, se-

cretar literar, care timp de 3½ ani a adus bune servicii instituției noastre, a demisionat din postul de la «Asociațiune», reocupându-și locul în învățământ, ca profesor. În ședința sa din 6 Decembrie 1923, comitetul central a încredințat, în mod provizor, cu îndeplinirea agendelor secretariatului literar pe dl *Dr. Horia Petra-Petrescu*, publicist, care fusese angajat ca funcționar la «Asociațiune» în ședința din 28 Septembrie 1923. După ce la concursul publicat pentru întregirea postului de secretar literar nu s'au prezentat concurenți, dl Dr. H. P. Petrescu îndeplinește și de prezent agendele secretariatului.

XXVIII. Agendele «Asociațiunii». Pentru îndeplinirea agendelor «Asociațiunii» în anul 1923, comitetul central a ținut 29 ședințe, resolvind în aceste 655 de chestiuni, a pregătit ședința plenară a Secțiunilor științifice literare, ținută în 13 Iulie 1923 și adunarea generală ținută în Timișoara la 28 și 29 August 1923. Numărul actelor intrate și resolve în cursul anului, cele mai multe pe cale prezidială, este de 6551.

XXIX. Chestia locuințelor din casele „Asociațiunii”. Și în timpul de la adunarea generală din Timișoara, până acum, comitetul central a avut greutate în ce privește evacuarea unor locuințe din casele «Asociațiunii». Totuși a izbutit să obțină un apartament al uneia din casele instituției noastre pe seama birourilor, altul pe seama președintelui și altul pe seama unuia din funcționari; iar pentru conferențiarul propagandist o locuință în casa fundației «Întru memoria lui Dimitrie Moldovan» din Sibiu.

Cu toate acestea mai avem încă trebuință neapărată și de evacuarea celorlalte locuințe închiriate, anume: pe seama Muzeului, Bibliotecii și Arhivei, cum și ca locuințe pentru ceilalți funcționari.

XXX. Propunerile înaintate din partea despărțămintelor la adunarea generală, ținută în anul 1923, în Timișoara.

Conform hotărârii Nr. 10 pt. t. a adunării gen. din Timișoara, comitetul central a studiat toate propunerile intrate pentru adunarea generală din anul trecut din partea despărțămintelor și Vă raportează următoarele:

a) În chestiunea fuzionării «Societății pentru fond de teatru român» (propunere făcută de dl Dr. Nicodim Cristea)

comitetul central s'a adresat comitetului societății amintite, dar până în prezent nu a primit nici un răspuns, iar referitor la propunerea pentru asigurarea unei lucrări mai spornice în despărțăminte, Vă comunicăm, că dnii profesori dela Universitatea din Cluj, cu sprijinul dlui ministru al cultelor și artelor, au promis dlui preș. Vasile Goldiș că în anul acesta vor începe a ține conferențe și prelegeri populare în orașele și satele din despărțămintele «Asociațiunii», sub egida instituțiunii noastre și după un plan stabilit de comitetul nostru central. Mai departe s'a făcut, în senzul propunerii dlui Dr. N. Cristea, apel și către toți membrii secțiunilor științifice-literare și către membrii comitetului central, ca aceștia să țină un contact mai viu, prin prelegeri și conferențe, cu despărțămintele și agenturile noastre.

b) Referitor la propunerile dlui sen. Petre Drăghiciu, în scopul ajutorării lăteriei și a altor probleme ale «Asociațiunii», comitetul central a făcut, în diferite rânduri, apel la toate categoriile de membri, rugându-i să se aboneze la publicațiunile «Asociațiunii» și să lanseze biletele de loterie. Acest apel se va mai repeta și de aci înainte, fără însă a-i putea obliga pe aceștia la contribuția pecuniară.

c) Propunerea dlui I. Petrovici pentru a se da despărțămintelor 60%, din tot felul de taxe încasate dela membri, se va rezolvă în desbaterile ce vor avea loc la modificarea statutelor.

d) Propunerea dlui Marin Ștefănescu pentru modificarea statutelor este pusă la ordinea de zi a adunării generale actuale.

e) Referitor la propunerea dlui G. Bogdan-Duică (introducerea de cursuri complete sau «universități populare» în cadrele «Asociațiunii», din prilejul adunărilor generale) comitetul este de părere că în cele 2 zile cât țin aceste adunări, sunt suficiente cele 2—3 conferențe ale secțiilor științifice-literare, fiindcă în orașele mai mici cu greu s'ar putea adăposti membrii doritori de astfel de cursuri, timp de mai multe zile peste zilele festivităților împreunate cu adunarea generală — iar în orașe mai mari și așa se țin în decursul anului mai multe conferențe din partea specialiștilor.

f) Propunerea dlui I. Neagoe pentru ca «Asociațiunea» să-și estindă activitatea peste teritoriul întregii țări, rămâne să se precizeze cu ocazia desbaterilor referitoare la modificarea statutelor. Comitetul, ținând cont de această propunere, a în-

ființat două despărțăminte în Basarabia, cari au început să lucreze foarte frumos în cadrele instituțiunii noastre.

g) Referitor la chestiunea pusă de dl Bogdan-Duică în discuție (asupra sumelor luate în buget pentru muzee), comitetul a luat pentru anul viitor suma de Lei 200,000 pentru acest scop și a înaintat Ministerului cultelor și artelor o cerere pentru acordarea unei subvenții de Lei 560,000 pentru augmentarea Muzeelor și sistemizarea bibliotecilor pop.

XXXI. Propunere pentru ținerea adunării generale a „Asociațiunii”, în anul 1925, în Reghin. Comitetul central aduce la cunoștința onor. Adunări generale, că în anul viitor (1925) se împlinesc 50 de ani dela moartea *Baronului Basilla Ladislau Popp*, al doilea președinte al instituțiunii noastre (1867—1875), ale cărui rămășițe pământești odihnesc în modestul mausoleu de lângă biserica gr.-cat. din Reghin.

În vederea acestei aniversări, dir. desp. Reghin, împreună cu întreg ținutul ce-l reprezintă, dorind să dea acestui moment însemnat în analele «Asociațiunii» toată importanța ce cu drept cuvânt o merită, roagă «Asociațiunea» să-și țină adunarea generală pentru anul 1925 în orașul Reghin, în apropierea mormântului unde se odihnesc osemintele marelui bărbat conducător pe vremuri grele.

Anexând la acest raport cererea dir. desp. Reghin, comitetul central propune onor. adunări generale, în temeiul motivelor invocate, să hotărască ținerea adunării generale a «Asociațiunii» din anul 1925 în orașul Reghin, unde nu a mai avut loc de 34 de ani o adunare generală.

XXXII. De încheiere rugăm onor. adunare generală:

1. Să ia act cu aprobare de cuprinsul raportului general pe anul 1923/24.
2. Să dea expresiune durerii sale pentru pierderea membrilor și binefăcătorilor decedați ai «Asociațiunii».
3. Să mulțumească tuturor binefăcătorilor, cari au făcut donațiuni în acest an, pentru așezămintele «Asociațiunii».
4. Să aprobe darea de seamă a comitetului central despre gestiunea anului 1923 și să-l desărcineze de această gestiune.
5. Să aprobe proiectul de buget pe anul 1925.

6. Să se pronunțe asupra dimisiunii dlui Iulian Marțian, membru al comitetului central și să aleagă 3 noi membri în acest comitet pe timp de un an.

7. Să fixeze ca loc pentru ținerea adunării generale viitoare Reghinul, de unde ni s'a făcut invitație.

8. Să ia dispoziții pentru verificarea procesului verbal al adunării.

Din ședința comitetului central al «Asociațiunii», ținută în Sibiu, la 23 Octombrie 1924.

Vasile Goldiș,
președinte.

Romul Simu,
secretar.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Anexa I.

Activitatea despărțămintelor în cursul anului 1923/24.

1. Abrud-Câmpeni (jud. Alba-de-jos și Turda-Arieș).

Constă din 19 comune; are 6 agenturi și 8 biblioteci populare.

Activitatea acestui despărțământ pentru pregătirea serbărilor centenarului Avram Iancu, cari au avut loc la 31 August, 1, 2 și 3 Septemvrie 1924, este o dovadă că conducătorii acestui despărțământ și-au înțeles chemarea și au depus o muncă intensă și desinteresată în vara anului 1924 pentru ca aceste serbări mărețe să aibă un succes desăvârșit. Laudă lor!

Raportul despre activitatea în agenturile despărțământului nevenindu-ne la timp îl vom publica în darea de seamă a anului viitor.

Directorul despărțământului este Dr. Candin David, avocat în Abrud.

2. Agnita (jud. Târnava-mare).

Constă din 24 comune; are 24 biblioteci populare, fiecare din câte 80—200 volume, înființate în anul 1921 cu cărți dăruite de Asociațiune și de Ministerul cultelor (dl O. Goga). Mai sunt aproape în fiecare comună și biblioteci parohiale și școlare.

Prelegeri populare a ținut: prim-pretorul Eugen Munteanu, în Ighișdorful-românesc și Zlagna, despre: Imbrățișarea mese-riilor, sprijinirea industriei românești și înființarea societăților pentru tinerime; în Ghijasa-de-sus și Vecerd: Imbrățișarea mese-riilor și abonarea și cetrrea gazetelor; în Sălcău și Mihăileni: Asigurarea vitelor, a edificiilor, și recoltelor și organizarea cor-pului de pompieri; în Măgărei și Moardăș: Organizarea tine-rimei, păstrarea jocului românesc și edificarea pavilioanelor de joc în sate; revizorul școlar Gh. Fleșariu: Datorințele cetătea-nului român față de școala de stat.

Conferențe: E. Munteanu: Cum să se edifice la sate (în stil românesc și igienic) și Reuniunile de femei; Ion Șerban. Inv.: Insemnătatea și rolul școlii românești în trecut și prezent; conferențiarul Asociațiunii I. Neagoe: Rostul Asociațiunii.

Grupurile religioase ale preoților și cercurile învățătoarești au ținut prelegeri și conferențe din domeniul religiei, al edu-cației, istoriei, ș. a.

Serbări și serate culturale: Tinerimea studioasă din Agnita și jur s'a organizat în societate, predând piesa dramatică: «Se face ziuă», de Z. Bârsan; E. Munteanu a vorbit despre: Dato-rințele tinerimei de azi. Din venitul serbării s'a pus bază la Fondul studenților cu Lei 1000, la Fondul Casei naționale-cul-

turale Lei 500, iar restul de Lei 800 s'a dat bisericii și școalei din Agnita. Societatea meseriașilor români din Agnita și jur și-a sfințit steagul în cadrul unor frumoase serbări. Corul de bărbați al meseriașilor români din Sibiu, în frunte cu dl G. Poponea, a dat un reușit concert. Diletanții din Agnita sub conducerea dlui I. Pulca au jucat piesa dramatică: *Noaptea învierii*. Cu alt prilej muzica dela școala militară de tragere din Sibiu a concertat în favorul orfanilor de războiu. Tot în Agnita intelectualii români din plasa Agnita au aranjat, sub patronajul dlui prefect I. Prescurea, o serată culturală, concertând Corul studenților Academiei teologice din Sibiu. Cu această ocaziune au vorbit: clericul Dinu, protopopul I. Munteanu, prefectul I. Prescurea și E. Munteanu despre nevoile și datorințele neamului. S'a jucat «Romana» și «Banul Mărăcihe» de elevii din Șulumberg. Cu alt prilej a concertat corul Românilor din Agnita, sub conducerea dlui I. Stanciu din Sibiu.

Învățătorii au aranjat în comunele lor producțiuni mai ușoare cu elevii în favorul școalelor. Reuniunea pompierilor voluntari din Șulumberg a predat piesele dramatice: «Cei trei vagabonzi» și «Herșcu Boccegiul». Au vorbit preotul Emil Păcală și E. Munteanu.

Despărțământul a fost reorganizat în adunarea dela 9 Februarie 1923 prin dl prim-pretor E. Munteanu, sufletul mișcărilor culturale din despărțământ.

Afară de Fondul tinerimei de Lei 1027 și de fondul Casei culturale Agnita de Lei 513'50, despărțământul mai administrează și fondul pentru zidirea unei școli industriale în sumă de Lei 769.

Ioachim Munteanu, protopop, director.

3. Aiud (jud. Alba-de-jos).

Constă din 31 comune; are 12 agenturi și tot atâtea biblioteci populare sătești.

Prelegeri și conferințe au ținut: în Aiud: Dr. Emil Pop: Ordinea socială; Dr. Victor Fodor: Noțiuni de igienă, Nutrirea și Repaosul; V. Ardelean: Rostul conferințelor publice, Rolul femeii, Programul nostru; Eugen Hulea: Însemnătatea zilei de 1 Decembrie 1918; D. Bucur: Crize sociale și economice; Dr. I. V. Vancea: Filosofia dreptului penal; Ios. Marian: Educația Școala; I. Agârbiceanu: Unitatea națională; Dr. A. Dumitraș: Sănătatea; Sublocot. I. Russu: Educația fizică; Oct. Hulea: Avram Iancu, Revoluția din 1848; I. Alex. Sighișoreanu: Mișcarea socială; în Poiana: Dr. E. Pop: Însemnătatea «Aștrei».

Serată teatrală-muzicală în Aiud la 1 Dec. 1923, aranjator V. Ardelean.

Fondul despărțământului: Lei 5738'91.

Dr. Emil Pop, avocat, director.

4. Alba-Iulia (jud. Alba-de-jos).

Constă din 37 comune; are 12 agenturi și 9 biblioteci populare. Activitatea desfășurată în anii din urmă de membrii corpului didactic în cadrele «Asociațiunii» ne este prezentată astfel: În anul 1919 s'au ținut următoarele *conferențe*: Tr. Popa: Probleme culturale, N. Vasiu: Despre 3/15 Maiu 1848, H. Teculescu: Despre Delavrancea, Coșbuc, Cerna, Codreanu și A. Murășanu; în anul școlar 1919/20: E. Zeplean: Despre reforma agrară (2 conf.), L. Opreș: Probleme culturale, A. Pipoș: Din învățăturile războiului, V. Cucui: Probleme culturale; an. școlar 1920/21: L. Opreș: Despre poezia poporană, Tr. Achim: Despre arta industrială; an. școlar 1921/22: L. Opreș: Despre Alba-Iulia, Tr. Achim: Despre arta țărănească, H. Teculescu: Iubirea lui Eminescu, E. Zeflean: Inceputurile creștinismului, C. Andrea, V. Cucui, L. Opreș și L. Muntean, fiecare câteva conferințe în satele din jur; anul școlar 1922/23: I. Sandu: Ziua de 1 Dec. 1918, P. Chanier: Despre E. Renan, H. Teculescu: Poezia filosofică, C. Andrea: 2 conferințe la sate, H. Teculescu: 2 conferințe la sate, I. Sandu: 3 conferințe la sate, V. Cucui: 2 conferințe la sate, L. Muntean: 2 conferințe la sate; anul școlar 1923/24: H. Teculescu: Scriitorii ca luptători pentru unirea neamului, E. Zeflean: Nașterea lui Hristos în lumina științei, Dr. E. Boca: Probleme de drept, I. Sandu: D. Cantemir, N. Petrescu (prof. conf. la Universitatea din București): Educația specială, H. Teculescu: Ceva din teatrul lui Ibsen; Ighiel: D. Popescu: o prelegere populară. Cercul studenților universitari din Alba Iulia a înființat în jur câteva biblioteci. Ateneului popular din Iași i s'a făcut o primire cât se poate de frumoasă. În numele «Asociațiunii» a vorbit I. Sandu, vicepreș.; în cadrul Incoronării a vorbit P. S. Sa Episcopul Iustinian, iar dl Șt. Metesș a ținut conferință despre: Desvoltarea ideii unității politice.

Horia Teculescu, profesor, secretarul desp.

5. Almaș (jud. Cojocna).

Constă din 35 comune; are 26 agenturi și 26 biblioteci populare.

Conferențe, prelegeri și producțiuni artistice s'au ținut: în Miluan: Leontin Terec, inv. din Hida: despre «Superstiții», — Vasiliu Nossă: inv. din Hida: «Eroii neamului»; în Ugruș: Vasile Nossă: despre «Asociațiune»; — Leontin Terec: despre «Superstiții»; în Adalin: Aurel Mitrea: despre «Beție»; Leontin Terec: despre «Relele pe cari le aduce beția»; în Drag: Ioan Terec: despre «Igienă», Aurel Mitrea: despre «Inceputul poporului român»; în Valdahaza: Vasiliu Pop: despre «Procese»; Leontin Terec: despre «Superstiții»; în Trestia: Vasiliu Nossă:

despre «Roadele Asociațiunii»; Leontin Terec despre: «Insemnătatea școalei»; Lucreția Dumitraș: despre: «Portul românesc»; în Baica: Vasiliu Nossa: despre: «Trecutul neamului»; Vasiliu Pop: despre «Beție»; Aurel Mitrea: despre «Curățenie»; în Hida: Aurel Mitrea: despre «Negoț», Vasiliu Pop: despre «Beție»; în Fizeș Sănpetru; Leontin Terec: despre «Învățătură», Dr. Traian Pop: despre «Boalele venerice».

În toate aceste comune s'a predat pe lângă aceste conferințe piesele teatrale «Vlăduțul mării» și «Culișă Ciugulit» de către înv. Vasiliu Nossa, Leontin Terec, Aurel Mitrea, Vasiliu Pop, Lucreția Dumitraș și Veronica Muradin și despre adunările agenturilor s'au redactat și procese verbale, satisfăcând astfel și formal și în fond îndatoririlor prevăzute în statute și regulamente.

Starea casei în August 1924 este de Lei 982.70. Fondul bibliotecii este de 36.35 Lei.

Vasiliu Nossa, învățător, secretar.

6. Ardud (jud. Sătmar).

Constă din 31 comune, aparținătoare plasei cu același nume. Despărțământul a fost înființat în adunarea cercuală ținută în Ardud, la 23 August 1924, sub prezidenția dlui Alexandru Breban, protopop, dir. despărțământului Baia-mare, încredințat din partea comitetului central cu organizarea acestui despărțământ. Director al despărțământului a fost ales dl protopop Romul Buzilla, vicepreședinte dl Dr. Ludovic Pop, primpretor, un secretar, un cassier, un bibliotecar și un comitet compus din 4 membri. S'au înscris 4 membri pe viață și 17 membri activi. Dl Breban a ținut o conferință: despre chemarea despărțământelor Asociațiunii, îndemnând pe toți cei de față la unire și la lucrare desinteresată pentru ridicarea nivelului cultural al poporului nostru din noul despărțământ.

7. Baia-mare (jud. Sătmar).

Constă din 35 comune, are 12 agenturi și 12 biblioteci populare, cu câte 37, 40, 48, 78 și 117 volume. În Baia-Mare s'au ținut cursuri de limba română la școlile primare de stat de către dnii Man Alexandru, Medan George, Gheție Nicolae, Pușcaș Alexandru, Pop Iuliu, Ciulean Ioan, Bărbos Ștefan și Mihalca Vasiliu, în timp de 3 luni și având 162 de ascultători. Prelegeri s'au ținut: în Baia Mare: I. Neagoe, conferențiarul «Asociațiunii»: Activitatea Asociațiunii pe teren cultural în trecut și programa pentru viitor; General Burileanu: «Industria ferului și instalațiunilor pentru scoaterea lui din minereuri»; în Fenezin și Blindar: Dr. Camil Pop, primar în Baia-Mare: «Chemarea «Asociațiunii» în trecut»; Gheorghe Medan: dir.-înv. în Baia-

Mare: «Școala și cultura»; în Șișești: Alexandru Breban, protopop, Baia-Mare: «Scopul înființării «Asociațiunii»; Gheorghe Medan: «Scopul ramificării «Asociațiunii»; în Șordești: Alexandru Breban: «Trecutul «Asociațiunii», Gheorghe Medan: «Mijloacele pentru răspândirea culturii a «Asociațiunii»; în Dumbrăvița: Alexandru Breban: «Însemnătatea culturii la popor»; Gh. Medan: «Scopul meseriilor în viața de stat a poporului român»; în Rus: Alex. Breban: «Mijloacele pentru răspândirea culturii naționale»; Gh. Medan: «Școală și meserii».

La 30 Septembrie 1923 s'a serbat centenarul lui Gheorghe Lazăr, iar la 1 Decembrie 1923 comemorarea acestei zile însemnate, atât în Baia-Mare, cât și în comunele despărțământului cu concursul tuturor școalelor, a Reuniunii de cântări «Răsunetul» din Baia-Mare, înființată în anul 1923 și a trupei de cercetași a liceului «Gh. Șincai» din Baia-Mare,

În decursul anului s'a făcut propagandă pentru înființarea de cooperative și bănci populare, având ca rezultat înființarea băncilor populare din Tăuții de Jos, Baia-Mare și Baia-Sprie.

Alexandru Breban, protopop, director.

8. Bandul de Câmpie (odinioară: Rîciu, jud. Murăș-Turda).

Constă din 20 comune; are 4 agenturi și 14 biblioteci populare. Averea despărțământului în bani: Lei 245'32.

Alexandru Târnoveanu, protopop, director.

9. Băsești (jud. Sălăgiu).

Constă din 48 comune; are 10 agenturi cu 2 biblioteci populare, în Băsești cu 100 și în Oarța de Jos cu 150 volume.

Prelegeri s'au ținut în fiecare comună din partea învățătorilor, la insistența revizoratului din Zălau.

Avere nu are.

Alexandru Achim, secretarul desp.

10. Becicherecul-mare (jud. Torontal).

Acest despărțământ avea pe vremuri 7 agenturi și 3 biblioteci. Din comunele ce au mai rămas netrecute la Jugoslavia se proiectează înființarea unui despărțământ în cadre mai reduse.

11. Beclean (jud. Solnoc-Dobâca).

Constă din 84 comune, are 62 agenturi și 41 biblioteci populare.

28 agenturi au fost înființate în decursul anului 1924, luna Maiu, de către P. S. Sa Episcopul diecezei de Gherla Dr. Iuliu

Hossu, cu ocazia vizitației canonice în acest despărțământ. Raport despre activitatea despărțământului nu ni s'a trimis nici în anul acesta.

Directorul despărțământului este dl Dr. Ioan Moldovan, judecător.

12. Beiuș (jud. Bihor).

Constă din 106 comune; are 4 agenturi și 5 biblioteci. În Beiuș sunt 10 biblioteci ale diferitelor școli, a corpului profesoral, a societăților de lectură și a «Reuniunii femeilor» din Beiuș. Din prilejul sărbătorii de 10/23 Maiu s'au aranjat, în cadrele despărțământului, prelegeri populare însoțite de cântări și recitări de versuri patriotice din partea elevilor dela liceul din Beiuș; în comunele Mileac, C. Selăgeanu, despre «zilele de praznic ale neamului» și despre «Indatoririle ce le are fiecare român întru consolidarea României Mari»; în Drăgănești: Prof. Traian Tămaș: despre «Insemnătatea zilei de 10/23 Maiu» și «Ce avem să cultivăm în regiunile muntoase»; în Selșteea Beiușului: Profesorul Grigorie Rîțiu, «Ziua învierii neamului românesc», și «Bogățiile pământului românesc; exploatarea lor de străini», și «Insemnătatea școlii»; în Iaca: Profesorul Grigorie Rîțiu: «Zilele de mărire națională» și «Meseriile și industriile ca izvor de îmbogățire individuală și națională»; în Petroasa: Profesorul Ioan Bușitia: «Insemnătatea zilei de 10/23 Maiu»; în Sudirciu: Profesorul Constantin Pavel «Ce înseamnă a fi român? Ce ținută să arătăm față de străini? Ce mai avem de cucerit? Nu numai cu plugul, dar și cu arcanul să stăpânim avutul țării. Răbdare și minte».

Conferențe s'au ținut în Beiuș cu ocazia sărbătorii de 1 Decembrie pe lângă un program artistic frumos și variat, din partea dlui Camil Selăgeanu: despre «Insemnătatea unirii dela 1 Decembrie 1918 și trebuința de a întări morala și credința în toți cetățenii țării», Canonic Petru Tămăian despre «Rolul școlilor din Beiuș întru împlinirea idealului național», și I. Neagoe, conferențiarul «Asociațiunii»; despre «Consolidarea patriei întregite»; în Vașcău: Profesorul Constantin Pavel: despre «Ținutul Beiușului, locuri și oameni».

Averea despărțământului este de Lei 1026.10. Despărțământul are un schiopticon, 126 diapozitive și un dulap de cărți.

Pentru a desvolta o activitate mai intensivă și mai rodnică s'a luat hotărârea ca Despărțământul Beiuș să se dismembreze în așa fel, ca plasa Vașcău să formeze un nou despărțământ cu sediul în Vașcău.

Camil Selăgeanu, profesor, director.

13. Beliu (jud. Bihor).

Constă din 33 comune: are 1 agentură și o bibliotecă. Raport despre activitatea acestui despărțământ nu ni s'a trimis.

Director al despărțământului este dl primpretor Fildan.

14. Biserica-albă (jud. Timiș).

Acest despărțământ se află pe linia demarcațională între Iugoslavia și România. Din comunele rămase țării noastre se plănuiește înființarea unui despărțământ cu cadre mai restrânse. Agentură și bibliotecă poporală se află în Răcășdia. Președintele ei este dl Cornel Mircea, preot.

15. Bistrița (jud. Bistrița-Năsăud).

Constă din 56 comune; are 21 agenturi și 20 biblioteci populare. Prelegeri populare au ținut: Gavrilă Hordoan în Bungard: Despre folosul învățaturii și însemnătatea «Asociațiunii», Vasile Onigaș: Despre Boalele lipicioase și Emil Bantoș: Despre îngrijirea vitelor; în Șimotelnic: Gavrilă Hordoan: Despre folosul învățaturii, Grigore Șuteu: Despre urmările rele ale beuturii și Ioan Manciu: Despre închegarea României mari; în Bileag: Ioan Manciu: Despre cât timp perdem în nelucrare, Gavrilă Hordoan: Despre iubirea școalei și bisericei și Grigore Șuteu: Despre unele moravuri rele. În tot locul a fost popor mult la prelegeri și a ascultat cu drag poveștelă ce li s'a dat.

George Curteanu, dir. de bancă, dir. despărțământului.

16. Blaj (jud. Alba de jos).

Constă din 49 comune: are 17 agenturi și 16 biblioteci cu 60, 80, 96, 100, 450 și 500 volume.

Conferențe s'au ținut din prilejul comemorării zilei de 1 Decembrie 1924 în Blaj: Al. Lupeanu: «Icoane dela adunarea din Alba-Iulia», Caracostea, agr. al Univ. din București: «Poezia populară».

Prelegeri populare în comuna Cenade: Păr. Aurel Hârșan «Contra beuturilor spirituoase», «Despre creșterea religioasă a copiilor» și «Despre datoriile fiilor față de părinți și crescători»; în Pănade: Augustin Popa, profesor: «Despre foloasele învățaturii prin cărți și gazete bune», Al. Lupeanu, profesor: «Despre creșterea copiilor»; în Sâncel: Teodor Pănzan, inv. director: «Despre primejdia lăcustelor», Teodor Bărbat, student: «Despre contribuția științei la dezvoltarea stărei economice a poporului», în Biia: Prof. Iuliu Maior: «Despre tovărășii», Prof. Augustin Popa: «Cum se pot lumina țăranii?»; în Micăsasa: Prof. Ioan-

Pop-Câmpeanul: «Viermii primejdioși», Augustin Popa: «Folosul cărții și al meseriilor»; în Bucerdea: Dr. Ioan Bianu: «Sfaturi juridice», Prof. S. Gizdavu: «Solidarismul național», Ioan Pop-Zăicani: «Cetire din Tolstoi»; în Cisteiul-rom.: Ioan Pop-Câmpeanul: «Plantele de leac», Dr. Coriolan Suciu: «Avram Iancu», Augustin Popa: «Luminarea satelor prin «Asociațiune»»; în Ciufud: Ioan Pop-Zăicani: «Foloasele învățaturii», Dr. C. Suciu: «Avram Iancu», în Tiur: Dr. I. Bianu: «Sfaturi iuridice», Prof. Ștefan Pop: «Creșterea copiilor» și «Avram Iancu»; în Veza: Ioan Pop: «Plantele de leac», Toma Cociș, dir.: «Cum s'a făcut România Mare?»; în Mănărade: Aurel C. Domșa: «Despre «Asociațiune» și «Ingrijirea copiilor», Ștefan Pop: «3/15 Maiu 1848»; în Beșinău: Augustin Popa: «Rostul învățaturii și «Asociațiunea», Al. Lupeanu: «Avram Iancu»; în Ohaba: Augustin Popa: «Folosul științei de carte și «Asociațiunea», Al. Lupeanu: «Avram Iancu»; în Săcel: Aurel C. Domșa: «Rostul «Asociațiunii» în trecut și azi», Augustin Popa: «Armele noastre pentru a fi stăpâni la noi acasă», Ioan Pop-Zăicani: «Cetire din Tolstoi»; în Spini: Prof. Valer Suciu: «Asociațiunea», Iuliu Maior: »Despre tuberculoză», Dr. C. Suciu: «Avram Iancu»; în Șona: Valer Suciu: «Asociațiunea», Iuliu Maior: «Creșterea copiilor»; în Obreja: Augustin Popa: «Cum ne putem lumina?» și despre «Asociațiune», Ioan Pop-C.: «Plantele de leac», Dr. Cor. Suciu: «Avram Iancu»; în Jidvei: Iuliu Maior: «Creșterea copiilor», Ioan Pop C.: «Plantele de leac»; în Sântamarie: Iuliu Maior: «Despre oftică», Ioan Pop-C.: «Plantele de leac». Prelegerile s'au ținut cu concursul școlii normale, care a dat mai multe puncte de cor, recitări. Reprezentații teatrale s'au ținut în comunele: Tapu, Cenade, Pănade, Biia și 5 șezători literare în comuna Spini.

Cursuri de analfabetși s'au ținut în Cergăul-mic prin dl învățător Iosif Vereș cu 5 adulți și în Cenade prin dnii învățători Toma Coldea și Eugen Berariu cu 12 adulți.

În Comuna Biia s'a aranjat, din prilejul adunării cercuale ținută la 10 August 1924, o expoziție de copii și una de costume naționale. Pe lângă conferența dlui Al. Lupeanu, «Despre frumsețea portului românesc, «sfaturi și îndemnuri pentru țesut și cusut», se dau 3 premii pentru cele mai frumoase costume naționale în suma de 500 Lei, iar pe lângă sfaturile și îndemnurile pentru îngrijirea copiilor, date de dnii Valer Iozon și Flaviu C. Domșa, 3 premii pentru cei mai sănătoși și mai îngrijiți copii sub 2 ani, în suma de 400 Lei. Tot cu acest prilej s'a mai acordat un premiu de 200 Lei familiei Albu, care are cei mai mulți băieți la meserii, iar 3 premii à 100 Lei agenturilor Biia, Pănade și Săncel pentru înființarea societăților de lectură în aceste comune. Premiul pentru cel mai bun cor din despărțământ, de 300 Lei, întregit cu 200 Lei din partea inte-

meietorului Păr. Hărșjanu, se va da din nou în concurs, neprezentându-se de astădată nici un cor.

Averea despărțământului este de Lei 6737-90.

Aurel C. Domșa, protopop, director.

17. Bocșa (jud. Caraș-Severin).

Constă din 46 comune: are 3 agenturi și 4 biblioteci, Raport despre activitatea despărțământului nu ni s'a înaintat.

Agentura din Vasiova sub conducerea dlui Filip Matei, pictor, a încasat taxele dela membri și le-a transpus cassei despărțământului. Foarte bune servicii face «Asociațiunii» dl Petru Ghejliu din Târnova, membru fondator al acestei instituții, înscriind an de an membri și abonați la rev. «Transilvania» și la «Biblioteca populară». Raport despre activitatea despărțământului nu ni s'a înaintat. Director al despărțământului este dl Mihail Gașpar, protopresbiter. În Bocșa-montană.

18. Boroșineu (jud. Arad).

Constă din 34 comune. În scopul de a se înființa 25 agenturi, la cererea dlui protopop Ioan Georgea, s'au trimis 25 biblioteci populare. Despre înființarea agenturilor, distribuirea bibliotecilor și activitatea despărțământului nu s'a înaintat nici în anul acesta raport.

19. Boroșsebeș (jud. Arad).

Constă din 49 comune: are 4 agenturi și 2 biblioteci populare.

Raport despre activitatea acestui despărțământ nu ni s'a înaintat.

20. Bozovici (jud. Caraș-Severin).

Constă din 19 comune; are 12 agenturi și 12 biblioteci populare. Dintre agenturi au dezvoltat cea mai frumoasă activitate: Bozovici și Prilipeț (festivități diferite: cu teatru, prelegeri, șezători culturale, etc.)

Prelegeri: în Bozovici: Romulus Novacovici: «Menirea «Asociațiunii», «Pocăiții, o primejdie națională»; Ing. Filoftei Stoica: Icoane din trecutul nostru, Dr. Dimitrie Hohoni: Boalele venerice; în Prilipeț: R. Novacovici: Scopul «Asociațiunii», preot N. Novacovici: Constituția. Au asistat la aceste prelegeri vr'o 3600 ascultători. Conferințe și serate culturale: în Bozovici: concert cu fanfara din Prilipeț, aranjator: I. Bojinca, învățător. Festivitatea școlară a gimnaziului cu bogat și variat program, aranjator R. Novacovici sub a căruia conducere, și în cadrul «Ăstreț», s'au comemorat toate evenimentele istorice și toate fi-

gurile mărețe ale neamului nostru, anume: Centenarul lui Gheorghe Lazăr, a 5 a Aniversare dela Unirea Ardealului și Banatului cu patria mamă, Unirea Basarabiei, a celor două principate, 10 Maiu, etc. Aceste serbări s'au făcut cu un variat program de contribuție din partea gimnaziului din localitate și cu conferințe ținute de dl Novacovici. Agentura din Bozovici are o frumoasă Casă culturală. Coruri și fanfare sunt: Corul bisericesc din Bozovici și Fanfara din Bozovici, Corul vocal și Fanfara din Prilipeț și Corul vocal din Dalboșeț. Averele despărțământului Lei 800.

Romulus Novacovici, dir. de liceu, dir. desp.

21. Brad (jud. Hunedoara).

Constă din 29 comune; are 19 agenturi și 8 biblioteci populare, despre cari ni se raportează că se și cetesc. Prelegeri populare, conferințe și șezători culturale s'au ținut, în legătură cu cercurile învățătoresci, în 19 comune. În conferințe s'a tratat: despre viața socială și culturală: a) Foloasele învățaturii de carte, iubirea de țară, Lupta contra beției, Luxul, ș. a.; b) Boalele molipsitoare la om și animale; Hrana sâteanului. Din istorie și geografie: Frumsețile și bogățiile patriei, Românii și vechimealor, etc. Din economie: Îngrijirea vitelor, Grădinile de legume, ș. a. Cu elevii școalelor s'au recitat poezii și s'au cântat cântări naționale. Case culturale sunt în 5 comune. Directorul raportează, că ne mai primind membrii publicațiunile «Asociațiunii» se slăbește legătura dintre popor și această instituție și se îngreunează înscrierea de membri.

Amintim cu bucurie, că în comuna Crăciunești s'a înființat la 24 Februarie 1924 o agentură a «Asociațiunii», constatătoare din 20 membri activi și 5 membri ajutători, în partea cea mai mare mineri și meseriași, în frunte cu dnii Iacob Petru, președinte, și George Jula, notar.

Dr. Pavel Opriș, profesor, director.

22. Bran (jud. Făgăraș).

Constă din 10 comune; are 1 bibliotecă.

Raport despre activitatea despărțământului nu ni s'a trimis. Director al despărțământului este dl Victor Pușcariu, preot în Sohodol.)

23. Brașov (jud. Brașov).

Constă din 12 comune.

Raport despre vre-o activitate a acestui despărțământ nu s'a trimis nici anul acesta. Urmărind însă ziarele, am putut constata, că sub auspiciile despărțământului s'au ținut în Brașov următoarele conferințe despre problemele minorităților și anume:

prof. univ. Simion Mehedinți: despre «Laturea etnografică a chestiunii minorităților», Prof. univ. Dr. I. Lupaș despre «Laturea confesională», Prof. univ. G. Bogdan-Duică: despre «Laturea economică-culturală», Alex. Lăpedatu, ministrul cultelor și artelor, despre: «Românii și Săculii», iar Prof. univ. Em. Antonescu despre: «Drepturi nouă în România». Director al despărțământului este dl Dr. Iosif Blaga, inspectorul inv. secundar, Brașov.

24. Bucium (jud. Sălăgiu).

Compus din 13 comune, acest despărțământ, pentru a lua avânt propaganda culturală în comunele ce-i aparțin, a fusionat cu noul și harnicul despărțământ al Zălăului, de sub conducerea entusiastului d-n Dr. Nicodim Cristea. Scopul fuzionării s'a atins spre mulțumirea tuturor.

25. Buziaș (jud. Timiș-Torontal).

Constă din 25 comune; are avere în bani Lei 804.25. Sub drapelul «Astrei» s'a serbat în anul 1923 cu deosebit fast aniversarea zilei de 1 Decembrie 1918, ținând aceste serbări în unele comune chiar și două zile. Prelegeri, conferințe și șezători culturale în cadrele «Astrei» până acum nu s'au ținut. Nu s'au înființat până acum nici agenturi, nici biblioteci populare; în comune funcționează însă casele culturale, cu statute aprobate. În cadrele acestor case culturale se țin iarna conveniri, cu cari ocazii se cetește și se țin conferințe. Casele culturale au și câte o mică bibliotecă.

Ioan Geția, protopresbiter, director.

26. Caransebeș (jud. Caraș-Severin).

Constă din 37 comune și are 7 agenturi. Despărțământul s'a reorganizat în 10/23 August 1923 sub prezidenția dlui protopresbiter Andreiu Ghidiu. Membrii din Caransebeș au ținut împreună cu cercul cultural din acest oraș 10 conferințe și șezători literare. Case culturale și naționale sunt în: Caransebeș, Feneș, Obreja și Glimboaca. La adunarea generală din Timișoara desp. a fost bine reprezentat. S'a serbat în mod demn ziua de 1 Decembrie 1923, cu serviciu divin, la care au luat parte toate autoritățile bisericești, civile și militare, directorul ținând o vorbire despre însemnătatea zilei; iar în adunarea desp. o conferință cu titlul: Ai carte, ai parte. Desp. a fost reprezentat și la serbările de înfrățire din București. Fondul desp. este de Lei 300.— *Andreiu Ghidiu*, protopresbiter, director.

27. Careii-mari (jud. Sălămar).

Constă din 25 comune; are 2 agenturi: în Căpleni și Tebești, înființate cu solemnitate și petrecere populară. Biblio-

teca desp. constă din 97 vol. Conferență și serată a ținut desp. în 1 Dec. 1923, când președintele dl Gheorghe Murășean a vorbit despre necesitatea ridicării culturai poporului nostru pe aceste plaiuri. În 10/23 Maiu, serbarea națională a fost aranjată cu un program bogat și ales, dându-și concursul școalele din localitate. Secretarul desp. Octavian Câmpian a ținut o conferență în care a arătat activitatea «Asociațiunii» în trecutul neamului și rolul ce l-a avut la înfăptuirea României-mari. Desp. a luat parte prin delegați la toate festivitățile din localitate și din comunele desp., cum a fost inaugurarea liceului «Dr. Vasile Lucaci», etc., unde a fost de față și conferențiarul «Asociațiunii» I. Neagoe, care întretinându-se cu președ. și secret. desp. a dat îndrumări și îndemnuri. Producțiunea cu teatru, etc. a reușit spre deplina mulțumire a tuturor.

Gheorghe Murășean, canonic onorar, director.

28. Ceica (jud. Bihor).

Constă din 49 comune; are 6 agenturi și 6 biblioteci populare. Prelegeri populare s'au ținut în Dobrești de către dl inv. pens. Ioan Moga, despre «Efectele distrugătoare ale alcoolului», și în alte comune din cari nu am primit raport cu titlul prelegerii și numele prelegătorului. Reprezentațiile teatrale cu piesa «Plugarul analfabet» și cântece naționale și recitări s'au aranjat în 16 comune de către elevii școlii primare de stat din Ceica, sub conducerea dlor inv. Ioan Mangra și Gavril Hoblea. Asemenea și tinerimea studențească din plasă a aranjat concerte, împreunate cu reprezentații teatrale în două rânduri.

Victor Pop, protopop, director.

29. Cetatea-Albă (jud. Cetatea-Albă).

În colțul cel mai depărtat al românismului și cel mai înstreinat de urgia vremilor trecute, în mândra cetate a Voevozilor Alexandru și Ștefan. s'au pus bazele unui despărțământ al «Asociațiunii pentru liter. română și cultura poporului român».

Așezământul transilvănean, prezidat de dl Vasile Goldiș, întinde brațele sale fraților de departe, cari au stat 106 ani sub întunerecul țarist. Făclia luminei și limbii românești trece Carpații, mângăie plaiurile Moldovei întregite și încălzește astăzi căminurile țăranilor de peste Prut, cari n'au avut parte în trecut decât de fărămiturile civilizației omenești.

În ziua de 8 Iulie c., în orașul Cetatea-Albă, un grup de români au ținut o reuniune, la care a asistat un mare număr de intelectuali, pătrunși de nevoia întemeierii unui așezământ de cultură românească pentru redășteptarea conștiinței naționale la sate.

Adunarea a aclamat ca președinte al «Astrei» pe dl Teodor Iacobescu, deputat, în urma propunerii dlui Ionescu-Darzeu, președintele tribunalului. Vicepreședinte e ales dl Al. Rotta, fost procur, iar membri dnii Ionescu-Darzeu, căpitan Dumitrașcu, lt.-col. Topor, Al. Teodorăscu (revizor școlar), D. Bărbulescu (fost prefect), Protoiereu V. Făureanu (profesor, fost senator), F. Filipescu (decanul baroului), I. Anbinder (librar), P. Solomon (subrevizor școlar), Al. Prolorenzo (profesor).

Dl Ionescu Darzeu acceptă și funcțiunea de secretar al «Asociațiunii», secondat fiind de dl căpitan Dumitrașcu, inițiatorul înființării despărțământului.

Persoanele prezente în număr de 40 s'au înscris ca membri ai «Astrei», plătind cotizațiile de 400 și 200 Lei.

Despărțământul Cetatea Albă al «Astrei», odată întemeiat, a și început să lucreze. A înființat în județ 10 biblioteci populare cu cărți adunate dela binevoitori ai satelor, precum și din cele trimise dela Sibiiu.

Cea dintâiu manifestare culturală a «Asociației» a fost conferința ținută în sala Cercului cultural din Cetatea-Albă, Duminecă, 13 Iulie 1924, de cătră dl C. Fedeleş, profesor la Universitatea din Iași.

Cu prilejul acelei conferințe, în care dl C. Fedeleş a arătat fazele istoriei și culturii neamului românesc dealungul veacurilor, dl T. Iacobescu, președintele «Astrei» (secția Cetatea-Albă) a făcut un scurt istoric al activității acestui așezământ de cultură și a dat un călduros îndemn la toți oamenii de bine și cărturarii noștri, spre a veni în ajutorul satelor moldovenești din Băsarabia, sătule de jugul străin și setoase de cultură românească.

30. Chioar (jud. Sătmar).

Constă din 41 comune; are 19 agenturi, dintre cari 10 înființate în anul 1923 de către P. S. Sa Dr. Iuliu Hossu, episcop de Gherla, 1 înființată de despărțământ în Buteasa, cu care ocazie s'au înscris 31 membri activi. În fiecare agentură se află câte o bibliotecă populară, de toate 19 biblioteci. Adunarea despărțământului s'a ținut în 2 Aug. 1923, cu care ocazie *Augustin Oltean* a ținut a prelegere pentru popor, iar *Valeriu Dragoș* un cuvânt comemorativ la a 50-a aniversare a morții lui A. Șaguna; s'a cettit și o poezie ocazională în amintirea lui A. Șaguna și pentru biroul desp. s'a procurat portretul acestuia. La 1 Decembrie 1923 s'a ținut din partea despărțământului un festival în Șomcuta-mare, roștind cuvântul ocazional secretarul despărțământului, preotul *Ștefan Gheție*. Comitetul a ținut 2 ședințe. La conferențele învățătoarești participă și câte un delegat al despărțământului. În astfel de ocazii *Ioan Coza*, protopop, a vorbit în Pribilești despre: Nimica fără Dumnezeu, iar în Vă-

lenii Șomcutei: *Șt. Oheșie*: Despre reuniunile de temperanță antialcoolice. Zelosul director al desp. *Dr. I. Oherman*, fost prim-pretor și trecut acum în aceeași calitate la Careii mari, a înscris toate comunele din plasă, parte ca membri fondatori, parte ca membri pe viață. Averea despărțământului Lei 950.—.

Alexandru Nilvan, dir. de bancă, vice-preș.

31. Ciachi-Gârbău (jud. Solnoc-Dobâca).

Constă din 33 comune; are 9 agenturi și totatătea biblioteci populare. Prelegere a ținut în Chiachi Gârbău *Virgil Barbulovici*: Despre istoricul Unirii Românilor. Conferențe două: Insemnătatea zilei eroilor, în 1923 și 1924. În Ciachi-Gârbău se află Casină Română și institutul «Opinca», reuniune de păstrare și credit.

Virgil Barbulovici, șef-judecător, director.

32. Ciacova (jud. Timiș).

Constă din 39 comune.

Di *Dr. Iuliu Coste*, dir. desp., rugat de repeșite ori să reorganizeze acest despărțământ și să organizeze și un nou desp. din comunele aparținătoare plasei Deta, nu a prezentat raport asupra chestiunilor ce i-au fost încredințate.

33. Cincul-mare (jud. Târnava-mare). Cluj

Constă din 20 comune.

Raport despre activitatea acestui despărțământ în anii 1920—1924 nu s'a înaintat.

Director este di *Dr. Alexandru Vasu*, avocat.

34. Cluj (jud. Cojocna).

Constă din 87. comune, are 17 agenturi și 17 biblioteci populare (1510 vol.).

Raportul comitetului cercual despre bogata activitate a despărțământului îl dăm aici aproape în întregime, dimpreună cu magistrala apreciere a importanței «Asociațiunii» și a problemelor îmbrățișate de ea, care e bine să fie cunoscută tuturor despărțămîntelor noastre.

Este bine ca înainte de a intra în amănunte, să medităm puțin asupra rostului «Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român» în zilele noastre, când soarele libertății românești se revarsă din belșug și peste ținutul nostru ardelenesc, care a gemut atâtea veacuri în robia altor neamuri.

Tovărășia noastră culturală «Astra» s'a înfiripat cu rosturi și scopuri multiple. Într'un timp, când statul maghiar cu întregul aparat administrativ căuta mai mult să stânjenească nă-

zuința spre lumină, spre carte și bunăstare a poporului românesc, când cărturarilor noștri învățau prin școli străine, unde li-se stălcea dulcea limbă românească, unde atâtea ispite încercau să-i înstrăineze de opinca și neamul din care s'au tras, «Asociațiunea» a fost scut, ocrotitor împotriva tuturor încercărilor de desnaționalizare, îndrumătorul țăranului și al intelectualului către o conștiință românească, către solidaritatea națională, care a făcut minuni, către ridicarea neamului prin învățătură, prin bune moravuri, muncă și traiu gospodăresc.

Asociațiunea a avut pentru intelectuali rolul unei academii îndrumătoare, ocrotitoare a limbei literare și a științelor, făcând legătura de unitate culturală cu frații din Regatul liber; pentru întregul românism de dincoace de Carpați a substituit sau complectat organizația școlară și bisericească, ce stăteau sub greaua apăsare a puterii de state străine; la sate a fost doctorul, agronomul și învățătorul poporului, pe care stăpânirea inamică nouă nu ni l-a dat.

Că toate aceste felurite îndatoriri «Asociația» bine le-a săvârșit, este de obște cunoscut. Dovada cea mai nouă este și căldura, sincera recunoștință și admirație, cu care a fost îmbrățișată reuniunea noastră acum, de curând la București, unde M. Sa Regele, A. Sa Regală Principele Carol, Academia Română, Liga culturală, Ateneul Român, Casele Naționale, corurile «Carmen» și «Cântarea României», împreună cu alte zeci de Societăți culturale au ținut să-i mulțamească pentru munca devotată, desinteresată și binecuvântată, desfășurată 63 de ani pentru înaintarea neamului și pentru întărirea românismului prin singurul mijloc real de întărire și propășire: cultura.

Înfăptuindu-se acum visul nostru de secole, România tuturor românilor, mulți dintre noi sunt nedumeriți de rosturile asociației noastre într'un stat național, unde toate autoritățile, școala și biserica, armata și administrația sunt sau ar trebui să fie puse în serviciul obștei și a ridicării ei culturale.

Și totuși nu este prea greu să arătăm rosturile și terenul de muncă, unde «Astra» este la largul ei, unde activitatea ei este binevenită, binecuvântată și chiar indispensabilă.

Este în primul rând ogrorul cultural al sâtelor, unde «Asociațiunea» are atâtea de muncit. Deși avem școală și biserică, autorități românești de stat, totuși steagul propășirii culturale «Asociația» îl va putea purta cu mai mult succes, ca o țovărășie neoficială, mai pre sus de interese de partid, clasă și confesiune. «Astra» trebuie să fie școală analfabeților, școala celor adulți, de a căror cultură nu se interesează nici o instituție, nici o autoritate. Intelectualii dela oraș venind la sat sub egida «Astrei» aduc cu ei un ascendent moral considerabil, ce depășește pe cel al localnicilor; cuvântările lor sunt primite cu încredere și

ascultate cu lăcomie. Apostolia lor este un fapt real, pozitiv, față de formalismul biuracrației. Biblioteca întemeiată de aștrii dela oraș poate să deștepte interesul sătenilor știutori de carte. Casele Naționale, tovărășiile rennuniile inițiate de «Astra» prezintă garanția solidarității și a trăinicief.

Rolul cel mai nobil și mai binefăcător îl poate însă avea «Astra» ca împăciuitoare și corectare a asperităților din viața publică de la sate. Unde agenții și uneori chiar și corifeii partidelor politice se înjură, unde administrația dă adesea dovadă de nepricepere și poate chiar de corupție, unde chiar și învățătorul și preotul își îndeplinesc uneori slujba numai de mântuială, mărginiindu-se la minimul îndatoririlor oficiale, acolo adunările și șezătorile «Astrei» aduc totdeauna ramura de maslin a păcii, corurile noastre revarsă o undă de mângăere asupra sătenilor neglijăți, neîndreptățiți sau năpăstuiți, cuvântările delegaților noștri și bibliotecile noastre răspândesc învățătură, întăresc credința în viitorul neamului, ridică sufletele spre idealuri culturale, spre bunurile sufletești și morale, adesea pierdute din vedere în lupta pentru traiu și în frământările de închegare a noului nostru stat. «Asociațiunea» pune în vedere celor legați de materie și glie menirea superioară a românismului și a umanității, strigându-le tuturor: «Semper ad Astral»

Acest rol de împăciuitor și neutralizător îl are «Astra» însă și la orașe. Pe lângă atâtea imperfecțiuni și lipsuri ale vieții publice de îndreptat, la orașe se impune și o acțiune de sinteză a tuturor năzuințelor culturale. Aceasta o va putea înfăptui cu mai multă cădere și isbândă o societate culturală serioasă, cu vază și cu greutate ca «Astra», ce urmărește țeluri impersonale, în mod desinteresat, față de acțiunile pripite, limbute, ale atâtor înghețări noi, isvorâte adesea pentru satisfacerea ambițiilor personale bolnăvicioase, pentru auto-reclamă. La orașe, unde patimile politice sunt mai pronunțate, împreună-șederea la masa culturală a «Astrei» a oamenilor de toate partidele, părăndarea la catedră a dușmanilor de pe arena politică sau bisericească, va întări credința celor slabi de îngeri în viitorul românismului, credința în sfîntenia culturii, pe care toți trebuie să o servim pentru ridicarea neamului, fără deosebire de vederi confesionale, politice și de clasă. Aci, la orașe, «Astra» trebuie să fie școala celor adulți, mama ocrotitoare a românilor răsleți, desorientați, neajutorați, veniți de curând la oraș; îndrumătoarea spre îndelniciri culturale și literare a aceloră, cari tot mai mult pierd obișnuința cititului și a cumpăratului de cărți. Ea este chemată să institue universitatea populară pentru păturile intelectuale dornice de lumină.

Durere, când se impun atâtea îndatoriri «Asociațiunii», mijloacele ei de acțiune sunt tot mai insuficiente, în urma greu-

tărilor de traiu de după războiu, în urma crizei materiale și morale prin care trecem.

Excursiunile culturale la sate reclamă cheltuieli de mii de lei. Trăsurile, automobilele autorităților se obțin cu atâta greutate, încât aceasta descurajează pe orîșicine. Pe căile ferate nu ne bucurăm de reducerea de taxe. Bibliotecile costă sume enorme. Găzduirea tradițională a oaspeților, la sate, este un bir cultural prea mare pentru intelectualii satelor, ce luptă cu atâtea greutăți de traiu. Unde sunt însă răspânditorii de lumină benevoli, desinteresați de odinioară: profesorii, medicii, advocații, preoții, învățătorii? Toți sunt angajați peste puterile lor în lupta pentru mizerabilul traiu zilnic, încât este aproape neuman să le mai ceri jertfa de ban, timp și sănătate ce reclamă apostolatul cultural la sate. Pe când odinioară eră o cinste deosebită să ocupi o funcție onorifică în cadrele «Astrei», ca director, casier, secretar, azi cu greu găsești pe cineva, care să se poată angaja și să se devoteze acestor «nobile officia» fără ca să-și primejduiască prin aceasta existența chiar. Toată lumea simte și proclamă, nu fără dreptate, puterea ca axiomă: «Primum vivere deinde filosofare!».

Cultura țării întregi trece acum printr'o criză acută, care se resfrînge tot mai greu, nu numai asupra instituțiilor culturale oficiale, ci mai ales asupra «Astrei» și a altor societăți neoficiale.

Va trebui poate ca și «Astra» să se gîndească să retribue cu onorarii potrivite pe slujbașii, propagandiștii și conferențiarii ei, dacă nu vrem ca acțiunea culturală solidă, sistematică și potolită a «Astrei» să se împotmolească definitiv, ca firul tradiției noastre culturale sfinte să se rupă.

Onorată adunare generală! Sub aceste auspicii destul de neprielnice, a urmat și despărțământul nostru activitatea sa în cursul anului trecut.

I. La sate am ținut o serie de adunări culturale sau șezători, continuând seria adunărilor din anul trecut.

După Măcișul-unguresc, Aiton, Apahida, Aghireș, Feneșul-săsesc, Feleac, Someș-sat, Gilău, Someșul rece și Cojocna a venit acum rîndul comunelor Baci, Gărbău, Suceag și Mănăstur. Ne-au întovărășit acî corul școalei normale de băieți, a liceului «Gh. Barițiu». Au ținut conferențe și prelegeri instructive d-nii Dr. Roșca, Dr. O. Ghibu, I. Oțoiu, S. Oprean, Al. Borza, Dr. Chirilă, P. Simu și dl pretor Balomiri. S'au organizat pretutindenea agenturi sau filiale locale cu comitet de conducere propriu și s'au întemeiat biblioteci populare. Comitetul nostru a stăruit pretutindenea ca să se ceară loc și local pentru câte o Casă Națională. La Mănăstur este speranță să se obție vechea școală confesională spre acest scop. Am cerut dela primăria orașului Cluj ca să cedeze agenturii noastre din

Feleac pentru acelaş scop casa pe care o are acolo, întrebându-o ca crâşmă.

Avem pregătite încă o serie de şezători populare la Reditu, Nădăşel, Someşul-cald, Cara, Jucul-nobil, unde n'am putut fi la timpul proiectat din cauză de epidemii sau alte pedeci.

Trebue să aminjim la acest loc, că atât în comunele vizitate de noi, cât şi în altele, au mai ținut conferințe şi şezători şi alte societăți culturale şi şcoli. În special este remarcabilă propaganda sanitară făcută de o echipă a societății studenților în medicină, cari au la dispoziție automobil şi cinematograf. S'a discutat cu delegatul acestei harnice societăți chestiunea colaborării eventuale, căzându-se de acord în privința aceasta.

II. În oraşul Cluj activitatea «Astrei» a fost şi mai rodnică. În primul rând trebue să amintim ciclul de 17 conferințe publice, ținute în sala IV dela Universitate, în fața unui public numeros care adesea nu încăpea în sală, răsplătind cu aplauze călduroase pe distinși conferențieri.

Lăsăm să urmeze alăturat şi lista conferențelor «Astrei», observând, că unele dintre conferințe au fost însoțite de proiecțiuni luminoase:

1. Vineri, 16 Noemvrie, Dl Prof. Marin Ștefănescu, Ideea de destin în viața națiunilor.

2. Vineri 23 Noemvrie, Dl Prof. I. Lupaş, Doi umaniști români în sec. XVI.

3. Vineri, 30 Noemvrie, Dl Prof. Dr. Minovici, Fotografia în justiție.

4. Vineri, 7 Decemvrie, Dl Prof. R. Boilă, Inegalitatea oamenilor.

5. Vineri, 14 Decemvrie, Dl Prof. I. Popescu-Voitești. Curențurile de pământ.

6. Vineri, 28 Decemvrie, Dl Prof. Al. Borzea. Sociologia vegetală.

7. Vineri, 25 Ianuarie, General Anastasiu, Originile puterii militare a Românilor.

8. Vineri, 1 Februarie, Prof. Dr. M. A. Botez, Educația fizică.

9. Vineri, 8 Februarie, Prof. V. Auger, Villon.

10. Vineri, 22 Februarie, Prof. Fl. Șt. Goangă, Problema socială a femeii şi Psihologia.

11. Vineri, 29 Februarie, Prof. Vl. Ghidionescu, Cultura poporului nostru.

12. Vineri, 7 Martie, Dl Prof. V. Bogrea, Scriitori şi public în lumea veche.

13. Vineri, 14 Martie, Dl Prof. Dan Rădulescu, Morala biologică.

14. Vineri, 28 Martie, Dl I. Agârbiceanu, Probleme su-
fletești.

15. Vineri, 4 Aprilie, Dl Prof. Silviu Dragomir, Din istoria
eroilor anonimi ai Ardealului.

16. Vineri, 11 Aprilie, Dl Prof. Iuliu Hațegan, Concepția
modernă a tuberculozei.

17. Vineri, 9 Mai, Dl V. Merușiu, Delta Dunărei.

O serie de 4 conferințe anunțate a fost amânată pe ciclul
viitor, din cauza primăverii înaintate.

Cu concursul direcțiunei Grădinii Botanice, despărțământul
nostru începe o serie de conferințe tratând chestiuni de botanică
și horticultură, în Grădina Botanică a Universității.

Prima a avut loc în ziua de Rusalii. 15. VI. 1924. S'a or-
ganizat o agentură a «Astrei», intitulată Cluj-Grădini.

Cu această ocazie s'a inaugurat și o bibliotecă populară
a «Astrei», dată în paza agenturii «Astrei», înființată cu sediul
la Grădina Botanică, pe seama populației române, de condiție
umilă, din suburbiul Hajongart sau al «Grădinilor».

Vom stărui să înființăm astfel de agenturi și prin cele-
alte cartiere și suburbii ale Clujului, cari se dezvoltă și se
impopulează cu români, în mod îmbucurător, lipsiți însă deo-
camdată de alt chiag, decât poliția.

Ținem să arătăm, de altfel, că pentru această populație
românească, nădejdea noastră de mâine, s'au organizat serbări
culturale sporadic și din partea altor societăți, însă nici pe de-
parte nu în măsura reclamată de importanța problemei: culti-
varea în sens românesc a masselor.

Chestiunea Palatului Cultural din Cluj a preocupat pe
Comitetul Dvoastre în repețite rânduri. Prin intervenția rigu-
roasă a delegatului nostru, Dl prof. E. Racoviță, s'a asigurat
concursul autorităților pentru înfăptuirea acestui deziderat al
timpului, care nu se mai poate amâna, fără o gravă prejude-
care și primejdie a intereselor culturale românești din acest
oraș. Rămâne, ca Consiliul orașului să pronunțe hotărârea for-
mală de cedare a terenului din dosul poștei, pentru ca să înce-
pem acțiunea de clădire.

Comitetul în 3 din ședințele sale, / la număr, s'a ocupat
și de chestiunea Grădinii «Petranu», pe care o administrează,
arendând-o actualmente Universității — sulevând ideea ridicării
unui cămin al «Astrei» pentru studenți, pe terenul de care
dispune.

Comitetul despărțământului nostru a avut în două rânduri
prilejul să salute în mijlocul său pe prezidentul întregii noastre
însoțiri, dl Vasile Goldiș, care ne a pus în curent cu programul
de muncă al comitetului central, dându-ne ocaziune să-i dorim
spor la munca proiectată și să ne exprimăm dorința, de a vedea

înfăptuindu-se modificarea statutelor «Astrei», răspunzând nevoilor actuale.

În primul rând dispoziția privitoare la întrebuintarea taxelor de membru va trebui modificată în acel sens, ca taxele membrilor ajutători și ordinari (activi) să rămână în cea mai mare parte la dispoziția agenturilor și a despărțămintelor, pentru nevoile lor locale (cumpărare de cărți, abonamente de gazete și reviste, cheltuieli de birou), urmând ca numai cotizațiile membrilor pe viață și fondatori să fie vărsate în casieria centrală, dobânzile lor servind la întreținerea vieții societare, a biuroului central.

Mai credem apoi, că este absolut necesar, ca pentru cotizația vărsată, toți membri, dacă nu și membrii ajutători, măcar cei ordinari, să primească regulat o publicație de a «Astrei», fie un Anuar ori un Buletin, ori o publicație potrivită care să țină viu contactul cu membrii și să intereseze direct pe aceia, cari plătesc cu atâta greutate și cu tot mai puțină obișnuință, un bir cultural, taxa de membru.

Comitetul, ajutat de o seamă de membri fondatori și pe viață, și a dat toată silința, ca să înscrie un număr cât mai mare membri.

Ținem să arătăm și la acest loc cât este de greu să încasezi taxele regulat dela membrii răsleți din Cluj încât suntem nevoiți să propunem angajarea unui încasator plătit, care să ajute în munca grea pe cassarul nostru devotat.

Mai ținem să raportăm onoratei adunări generale că comitetul desp. a căutat să se achite de îndatoririle sale obișnuite de reprezentare.

La Congresul presei române vice-prezidentul desp. a ținut un discurs potrivit, deasemenea și cu ocazia desvelirii bustului lui Gheorghe Lazar. La serbările grandioase dela București, unde «Astra» a ținut să întoarcă vizitele asociațiilor culturale din Vechiul regat, despărțământul Cluj a fost reprezentat prin trei membri în comitet: Prof. Racoviță, Prof. Dr. Botez și secretarul Prof. Al. Borza.

Deasemenea au participat, neoficial, și alți membri, împreună cu prezidentul despărțământului.

Nic. Bogdan, vice-președinte.

35. Copalnic-Mănăstur (jud. Solnoc-Dobâca).

Constă din 19 comune; are 19 agenturi și tot atâtea biblioteci populare, cu 300 cetitori. În Copalnic-Mănăstur biblioteka regională a desp. și școlară cu secția pentru învățători și elevi (600 vol.). Analfabeți pe teritoriul desp. 50%. Prelegeri: în Rușor, Preluca-veche, Emil Dragomir: Viața și faptele lui Avram Iancu; în Copalnic-Mănăstur. Cernești, Preluca-nouă și

Ciocotiș, Valeriu Bărbos: despre acelaș subiect; în Cernești, I. Moldovan: Poezia populară; în Ciocotiș, I. Danciu: Combaterea boalelor contagioase; în Preluca-veche, Nicolae Nechita: Despre credință, cruce, reținerea dela beuturi și despre portul național; în Fănațe, N. Avram: Scopul «Asociațiunii», Teodor Pașca: Cauzele sărăciei și isvoarele înavuțirii, Valeriu Bărbos: Despre Gheorghe Lazăr; în Cernești, N. Avram: Însemnătatea «Asociațiunii», T. Pașca: Cei mai folositori rami economici, V. Bărbos: Grădinărit și rotațiune; în Trestie, I. Danciu: Combaterea alcoolismului; în Ciocotiș, Augustin Șovrea: Combaterea pocăiților, Ioan Medan: Iubirea de neam și de patrie în legătură cu combaterea pocăiților. Aceste prelegeri au fost ascultate de 1500 auditori. În Copalnic-Mănăstur s'au ținut 5 reprezentații teatrale urmate de dans, aranjate parte de comitetul desp., parte de învățătorii Valeriu Bărbos și Teodor Pașca. Participanți 600. Încasări Lei 3022. Cu ocazia prelegerilor s'au înscris membri, s'au vândut calendare și loturi de ale loteriei «Asociațiunii». Prelegerile sunt pretutindeni bine primite. Fondul desp.: Lei 2,104—, al secției teatrale Lei 1,020—, și materialul scenei Lei 1,287—, total Lei 4,411—. Se reclamă conferențiar dela centru. *Nicolae Avram*, protopop, director.

36. Cohalm (jud. Târnava-mare).

Constă din 27 comune; are 4 agenturi, în cari s'au ținut conferențe. În toate comunele desp. există câte o bibliotecă școlară, dăruită de Ministerul cultelor. În 3 comune sunt biblioteci parohiale și în 2 biblioteci ale tinerimei. Prelegeri și conferințe au ținut în Cohalm: E. Stoica: Însemnătatea zilei de 1 Decembrie 1918, Despre Avram Iancu. Despre credințele deșarte, Despre cultură (Șaguna și Lazăr), 4 prelegeri; Lucia Cristescu: Doina; Mihail Tigoianu: Despre bolșevism; Eugen Ciungan: Revoluția lui Horia, Cloșca și Crișan și Din astronomie (soarele și planetele săi); Ilarie Cojocariu: Dreptul penal; Eusebiu Jemna: Educația cetățenească; Ioan Boranciu: Despre Basarabia; Zaheiu Borcoman: Despre electricitate; I. Neagoe: Despre «Asociațiune»; în Crihalma. Dionise Bucur (6 prelegeri): Cum s'a făcut unirea Românilor, Ce e cultura, Rostul organizației tinerilor și foloasele societăților pentru tinerime, Rostul capitalului social în cooperatie, Femeia ca mamă, Valorizarea produselor agricole prin cooperatie; Dionisie Calefariu: Despre beție și (tinerimei 6 conferențe) Din istoria neamului, iar cu G. Bucur (școalei de adulți 20 conferențe) Din istorie și geografie, etc.; G. Bucur: Unirea Românilor; în Mateiaș, I. Cichi: O călătorie în extremul orient; în Merchiașa, E. Stoica: Despre cultură și I. Mafteiu: Primul ajutor în cazuri de accidente; în Mucundorf, I. Blaga: Legătura omului cu Dumnezeu, Il. Eneiu: Îngrijirea și nutriră animalelor domestice, C. Stoicescu: Cât

timp petrece poporul în nelucrare într'un an; în Ticușul-săsesc, Corneliu Cojocariu (9 conferințe cu subiecte din): Istorie, economie și igienă; în Archita, Ilie Ciuleu (7 conferințe): Credința este țaria neamului, Din trecutul neamului, Viața și scrierile lui Coșbuc, Inceputul neamului românesc, Biserica ca susținătoarea neamului, Religia și poporul român, România înainte și după război; Vasile Suciș (5 conferințe): Persecuțiunile creștinilor, Ștefan cel mare, Curățenia casei și a trupului; G. Horea: Drep-turi și datorințe; N. Roth: Lățirea creștinismului la popoarele sălbatice (cu schiopticoane); I. Binder: Plantele cele mai ren-tabile; A. Ziegler (soră de caritate): Îngrijirea copiilor sugaci; A. Răcean: Păstrarea putrefacției; C. Dopp: Soiurile gunoaiului și întrebuintarea lui; în Ticușul-român, G. Maican și Mateiu Mateiu (10 conferințe): Istorie, Igienă, Drept; în Draos, Dimi-trie Sica: Vitele de prăsilă, Pomăritul și Legumăritul și Nutrețul; Nicolae Iosif: Ștefan cel mare și Mihaiu Viteazul, Munții cu bogățiile lor, râurile și orașele. În total 95 conferințe. Ascul-tători 4830.

În *Cohalm*: Ședințe literare (4) cu câte un program ales și bogat: Societatea meseriașilor și comercianților (Em. Bo-bancu); Șezători (2) cu cântări, declamări și teatru: Școala de meserii (Ioan Trelca. Afară de aceste zilele de 1 Decemvrie și 10 Maiu au fost serbate în fiecare comună cu serbări școlare și conferințe ținute de preoți sau învățători. Și cele 95 confe-rențe au fost însoțite aproape pretutindeni de cântări și decla-mări, executate de tinerimea școlară sau tinerimea adultă.

Se ascultă bucuros toate conferințele și prelegerile bune, mai ales cele cu subiecte de interes practic și cele distractive.

Fond pentru Casa Națională este în: Cohalm, Ticușul-să-sesc, Agostin, Cața și Crihalma.

Averea despărțământului: Lei 2500.—. Atât Cohalmul cât și satele au diferite societăți de credit, cooperative, societăți de cultură și ajutor, de meseriași, plugari, de lectură, religioase, de femei și ale tinerimei (acestea din urmă în cadrele bisericii și școalei).

Despărțământul s'a reorganizat în 27 Octomvrie 1923, când s'au înscris peste 100 membri și s'au încasat taxe în suma de aproape Lei 5000.—. S'a dat o ~~prezentare~~ prezentare teatrală bine reu-șită de către trupa «Astrei», sub conducerea d-lui N. Băilă.

Comitetul despărțământului a îndrumat la o activitate cul-turală mai pronunțată prin pilda sa și prin îndrumări date și în scris. A ținut prin membrii săi în fiecare Duminică din Postul Crăciunului și al Paștilor conferințe în Cohalm și, pe cât i-au îngăduit împrejurările, și în comunele din împrejurime.

Se susține a fi absolut necesar ca, pentru stabilirea unei legături mai strânse între «Asociațiune» și membrii ei, să se dea

ceva (un calendar, o broșură) în schimbul taxei de membru, care la rigoare ar putea fi urcată.

Emilian Stoica, protopresbiter, director.

37. Crasna (jud. Sălaj).

Constă din 34 comune; are 28 agenturi și 28 biblioteci. În cursul anului 1924 a fuzionat cu despărțământul Șimleu. Raport despre activitatea despărțământului nu ni s'a trimis.

38. Dej (jud. Solnoc-Dobâca).

Constă din 52 comune; are 36 agenturi și 35 biblioteci populare, cu 1982 volume și cu o creștere de 386 volume. În Dej: Biblioteca liceului, a școlii comerciale, a casinei române și a despărțământului Dej al «Asociațiunii». Curs de analfabeți a ținut în Cuzdrioara: Gavril Pop, învățător, cu 25 persoane. În Dej s'au ținut cursuri de limba română, istorie și geografie pentru funcționari. Prelegeri în Coplean: Oct. Căragian: Despre cooperative; Căseiu, Rugăsești și Chiuești: I. Neamțiu: Despre cooperative; Mănăstir. Cuzdrioara, Teotis, Bața, Căseiu, Cățcău, Fizeșul-Gherlei: Ioan Both: Despre apicultură, iar în Cuzdrioara și Căseiu: Despre școli comerciale; Ocna-Dejului: D. Țiganetea: Rolul cooperativelor în viața țaranului; Ileanda-mare și Panticu: Ilarion Boțiu: Buna armonie și creșterea vitelor; Șomcutul mic, Sui, Mara, Mihăești: Victor Motogna: Despre cooperative; Codos și Jichișul-de-jos: Ioan Șanta: Despre cooperative; Ileanda: același: Despre pomicultură, iar în Codor: Să ne iubim portul strămoșesc; Ileanda-mare și Bura: M. S. Vergulescu: Despre cooperative; Mica: N. Șoneriu: Despre cooperative, iar în Reteag: Sfaturi practice (munca); Batiu: I. Vorna: Despre cooperative, iar în Surduc: Despre furage (nutret); Sasnires și Unguraș: Emil Patachi: Despre «Asociațiune», în Eugerdin: același: Despre cooperative, iar în Giurgești și Negriște: Despre pomicultură; Pinticul-român: Anchidim Candale: Despre meserii, tot acolo: Căp. Munteanu: Despre armată; Mănăsturel: I. Chira, învățător: Folosul învățaturii; Bața: N. Pop: Despre procese, Ilie Piso: Iubirea de Dumnezeu, I. Chira: Alcoolul și urmările lui; Șomcutul-mic: Gr. Neamț: Combaterea beției; Suareș: Florica Prunduș: Creșterea unei mame bune; Zăpărț: I. Moldovan: Insemnătatea istorică a comunei Zăpărț; Sănmărgăhita: Cercul învățătorilor (sub a căruia egidă s'au ținut și prelegerile în ultimele 5 comune): Curățenia și creșterea copiilor; Reteag: Eugeniu Anca: Creșterea unei mame bune; Cuzdrioara: Dr. Liviu Micșă, senator: Mitropolitul Șaguna; Giurgești: D. Țiganetea: Sărăcia poporului român; Dej: I. Geron: Isus Mântuitorul (cu ocazia adunării preoților ort.) și tot acolo, cu aceeași ocazie: Al. Baba: Cum s'ar putea

combate sudalma; Mănăstîr: I. Chira: Ascultarea ca factor principal în dezvoltarea poporului român; Giurgeşti: Eugen Podoabă (cons. agricol): Pășunile comunale și apărarea pădurilor, în Negrilești: același: despre același subiect. În total 49 prelegeri.

Conferențe (11): Dej: Emil Patachi: Gheorghe Lazăr, Victor Motogna; Despre unire și pierderea și recăștigarea Basarabiei. N. Vrabiescu: Unirea sufletească. Traian Reborean: Unirea Principatelor, Dr. I. Șanta: Pictorul Grigorescu (2 conferențe cu schiopticonul), I. Varna: Viața lui Isus (cu schiopticonul), I. Ionescu: Omul preistoric (cu schiopticonul), N. Șonieru: Frumsețile Transilvaniei (cu schiopticonul).

Serate artistice-literare (10): Dej: Școala medie de fete: «Visul florilor», dansuri și declamări; Liceul Andrei Mureșanu: «Arvinte și Pepelea», declamări, coruri și dansuri naționale: același: «Curcanii»; în Codor: Școala primară: «Vifleemul» și declamări; Mănăstîr: Școala primară, Dej: Școala urbană, Reteag: Școala primară: Producțiuni școlare; Bața: Al. Filip; «Barbu lăutarul», «Țiganul la târg», «Limba românească», «Curătenia», etc.; Cuzdrioara: Gavr. Pop: «Pictorul fără voce», declamări, cântări etc.; Ocna Dej: Ios. Chioreanu (cu elevii de liceu Dej): a) Serbare școlară cu dialoge și recitări, b) Serată cu piesele: «Scriitorușul» și «Școala de menaj», c) Serată cu piesele: «O sâmbătă norocoasă» și «Dușmanii».

Prelegerile populare au avut rezultat practic, înființări de cooperative în: Ocna-Dejului, Zăpârț, Suarăș și Cuzdrioara. Poporul arată interes deosebit față de prelegerile de conținut istoric-național.

Starea cassei: Incassări din taxe: Lei 8957.20, erogate Lei 5826.68, în casă Lei 3130.52.

Cooperative sunt Dej. Cătcău, Reteag, Giurgești, Ocna-Dej, Zăpârț, Suarăș, Negrilești; Bănci (3) în Dej, 1 în Reteag; Reuniune de meseriași, Reuniune de înmormântare, Casină română și Societate filarmonică, toate în Dej.

Victor Motogna, dir. de liceu. dir. desp.

39. Deva (jud. Hunedoara).

Constă din 57 comune, are 15 agenturi cu 17 biblioteci populare.

În decursul anului s'a aranjat sub egida «Astrei» un festival întru comemorarea decedatului președinte al «Astrei» Andrei Bârseanu, din partea Societății de lectură «Alexandru Vlahuță» a liceului «Decebal» din Deva și sub conducerea d-lui director Simion Câmpean. Tot în cadrele desp. «Asociațiunii» s'a serbat și ziua istorică 1 Decembrie.

Prelegeri și conferințe s'au ținut: în Toltia mare, Prof. Iuliu Iosan: despre «Rolul Asociațiunii și binefacerile înaintării culturale», Prof. N. Dragomir: despre «Drepturile noastre asupra Basarabiei», în Șoimuș. Prof. N. Dragomir aceeași conferință. Pe lângă aceste conferințe s'a desfășurat în aceste 2 comune și un program cu recitări și piesa teatrală «Arvinte și Pepelea» de V. Alecsandri, predată de elevii cercetași ai liceului «Decebal».

Averea despărțământului este de Lei 1,413'08.

Iuliu Iosan, profesor, director.

40. Diciosânmărtin (jud. Târnava-mică).

Constă din 54 comune, are 41 agenturi și 42 biblioteci populare. Conferințele și prelegerile populare au fost aranjate cu concursul efectiv al profesorilor și elevilor dela școala medie de stat din Diciosânmărtin, cu un bogat program de coruri, declamări și conferințe, în: Boziaș, Nicolae Ilie: Puterea învățaturii; Cuștelnic, același, cu aceeași temă; Șaroșul unguresc, Aron Șerb: Necesitatea de a îmbrățișa industriile; Cetatea de baltă, Ioan Vulcuțiu: Istoricul fostei cetăți a lui Ștefan cel mare; Șomfalău, Nicolae Ilie și Ioan Vulcuțiu: Indemnuri prin exemple practice la luminare și înaintare. În toate aceste comune directorul desp. a vorbit în cuvântul său de deschidere: Despre Asociațiune, arătând rostul ei și scopul urmărit de ea.

Simeon Moldovan, protopop, director.

41. Dobra (jud. Hunedoara).

Constă din 31 comune, are 4 agenturi și 10 biblioteci, dintre cari una tractuală preotească, în Dobra. Conferințe și prelegeri: Dobra: Dr. Laurențiu Petric: Combaterea morburilor sifilitice; Fetești: Iosif Morariu: a) Reprivire asupra originii neamului românesc; b) Combaterea unor obiceiuri rele și credințe deșarte la țărani pădureni; Rădulești: Vasile Șerban: Despre școală și folosul bibliotecilor satești; Brăsure: Iosif Morariu: Despre Asociațiune, Petru Hădan: Cultivarea viței de vie; Lăpușnic: Iosif Morariu: Folosul bibliotecilor satești în legătură cu Casa culturală, Emil Șuiaga: Sfaturi igienice; Teiu: Iosif Morariu: a) Despre Asociațiune și b) Urmările beției, Aurel Oprean: a) Cultivarea pomilor (în legătură cu grădina de pomi a statului în hotarul comunei Teiu). Ascultători la aceste prelegeri: 630. În Dobra se află: bancă, reuniune de meseriași, reuniune de femei pentru înfrumusețarea bisericei, cor bisericesc, cooperativă forestieră și casă culturală, în Lăpușnic și Brăznic: casă culturală; în Rădulești: magazin de bucate. S'au examinat grădinile de legume în comuna Dobra și s'au distribuit 3 premii, de: 50, 30 și 20 Lei pentru cele mai bine cultivate din ele.

Iosif Morariu, protopresb., director.

42. Făgăraș (jud. Făgăraș).

Constă din 28 comune, are 10 agenturi și 27 biblioteci populare. Biblioteca centrală constă din 308 vol. și s'a utilizat de elevii din cursul inferior al liceului «Radu Negru» din Făgăraș. Mai sunt și frumoase biblioteci parohiale. Prelegeri populare: în Beclean: D. Purice: Despre momente mari din trecutul nostru; iar un grup de 100 elevi de liceu, sub conducerea prof. E. Roșală, au executat frumoase exerciții gimnastice, Galați: Dr. I. Lupu: a) Profilaxia gravidității, b) Nou născuții și îngrijirea lor; Al. Popa, preot: Breaza, Voivodenii-mari, Beclean, Dridif și Vaida-Recea. Prelegeri din stupărit; iar D. Cașaveiu: Din pomărit. Conferințe în Făgăraș: Dr. H. P. Petrescu, despre Cehoslovacia și conducătorii ei (proiecțiuni luminoase); D. Macaveiu: Viața și moartea; corul liceului și al școlii medii de fete, cânte o cântare; I. Simionescu (prof. univ.): Insemnătatea zilei de 1 Decembrie 1918. Au mai vorbit: V. Literat și Dr. I. Pap, primarul orașului, declamări și cântări, Dir. desp. a emis ideea unui Muzeu regional în Făgăraș. Ulterior ministerul cultelor și artelor a asemnat spre acest scop Lei 10,000. Averea desp. Lei 2000-50.

Valer Literat, prof., dir. desp.

43. Geoagiu (jud. Hunedoara).

Constă din 35 comune, are 11 agenturi și 11 biblioteci populare. Case naționale s'au clădit vre-o 10 — chiar la stăruințele conducerii despărțământului, în conțelegere cu parohiile. Casa națională din Geoagiu are un capital de Lei 1885. Averea desp. Lei 1473. În Geoagiu și Almășel: Cooperative de consum; în Geoagiu: Reușiune de muzică și cântări și casină română; în Rapold: «Clubul național».

Pentru susținerea unor legături mai strânse cu membri se reclamă, chiar în schimbul ridicării taxelor, trimiterea rev. «Transilvania» și biblioteci populare pe seama agenturilor.

Dr. Ioan Mărghita, avocat, director.

44. Gherla (jud. Sălaj-Dobâca).

Constă din 39 comune, are 17 agenturi și 16 biblioteci.

Despre activitatea desp. în anul 1923—24 nu ni s'a înaintat raport. Director al desp. este rev. domn Grigoriu Pop, canonic în Gherla.

45. Giurgeu (jud. Ciuc).

Constă din 9 comune, are 2 agenturi și 2 biblioteci.

Raport despre activitatea acestui desp. în anul 1923/24 nu s'a înaintat. Dir. desp. este dl Aurel Nicolescu, comerciant.

46. Gurghiu (jud. Murăș-Turda).

Constă din 28 comune; are 4 agenturi și 8 biblioteci populare. Înființat în anul 1913 și reorganizat în anul 1922, acest desp. sub conducerea stăruitoare a dlui director *Simeon Zehan*, a dezvoltat activitate imbușurătoare și în anul 1923/4. A ținut adunare cercuală și prelegeri, a înscris membri și în colaborare cu cercul cultural al învățătorilor ar fi putut să-și continue activitatea cu folos. Cu toate acestea partea precumpănitoare a membrilor a fost de părerea, că s'ar putea dezvoltă o activitate mai intensă dacă desp. s'ar reorganiza, atășându-se iarăși la desp. Reghin, dela care s'a fost desfăcut. De această părere au fost și conducătorii desp. Reghin. Astfel în adunarea comună a desp. Gurghiu și Reghin ținută în 6 Maiu 1924, s'a hotărât fusionarea acestor două despărțăminte.

Prelegeri populare s'au ținut în *Hodac* 4 iar în Gurghiu 2: elevii de școală cu această ocazie au cântat și declamat. Anume: în *Hodac*: *Dr. Ceușan*: Originea și peripețiile prin cari a trecut neamul românesc, *S. Zehan*: Problemele de rezolvat în împrejurările de față, *Dr. Eugen Nicoară*: despre sifilis, Ioan Borșan: însemnătatea școlii. În Gurghiu: *Z. Zehan*: despre trecutul cetății Gurghiului, *Dr. E. Nicoară*: despre sifilis. În 6 Maiu l. Neagoe, conferențiarul «Asociațiunii» vorbește: Despre problemele «Asociațiunii» în timpul de față. În agențiile Gurghiu, Hodac, Ibănești și Cașva s'a dat și câte o reprezentație de teatru. Averea desp. Lei 115.

Simeon Zehan, preot, director.

47. Hălmagiu (jud. Arad).

Constă din 33 comune; are 5 agenturi și 5 biblioteci populare cu 225 vol. și 250 cetitori. Prelegeri populare s'au ținut în colaborare cu cercul religios al desp. Hălmagiu al Asociațiunii clerului ortodox-român. A. Șaguna». Conferențieri în Hălmagiu: *Dr. Pavel Oprea*: Din legendele Zarandului; *Cornel Lazar*: a) Despre șezătorile culturale; b) Reuniunile de înmormântare. *Dr. A. Petroescu*: Boalele molipsitoare; *Ioan Mizeș*: Unirea Transilvaniei; *I. Tămaș* a declamat: Poezii umoristice; *Fr. Kirsch*: Poutpouri solo în violină. S'a serbat ziua de 1 Decembrie cu serviciu divin și festival, *Ioan Mizeș* vorbind: Despre însemnătatea zilei; *C. Lazar* a citit și comentat: Vorbirea ținută la Alba-Iulia în 1 Decembrie 1918 de dl V. Goldiș; același a vorbit: Despre Casele Naționale. Averea despărț.: Biblioteca Lei 1500, dulapul bibliotecii Lei 300, stampilă Lei 90 și bani gata Lei 300. În Hălmagiu se află: Societatea meseriașilor și comercianților A. Iancu, o Cooperativă și «Crișana», sucursala băncii «Crișana» din Brad, aceste 2 din urmă dau posibilitate populației se ajungă la bani cu interese modeste și la cereale

cu preț ieftin. Despărțământul, care s'a organizat în 23 Septembrie 1922, cu concursul dlui Dr. Pavel Oprea, direct. desp. Brad, a anunțat că va colabora cu cercul religios al clerului, cu cercul cultural al învățătorilor din plasă și cu Societatea meseriașilor și începutul de colaborare s'a și făcut.

Cornel Lazar, protopresbiter, director.

48. Hațeg (jud. Hunedoara).

Constă din 96 comune: are 4 agenturi și 14 biblioteci. Despre activitatea acestui desp. în anii 1922—1924 nu s'a înaintat raport.

Dr. Cornel Popescu, protopresbiter.

49. Huedin (jud. Cojocna).

Constă din 46 comune: are 8 agenturi și 8 biblioteci pop.

Prelegeri populare s'au ținut: în Măierău: Sabin Truța, preot: despre stupărit, în Sâncraiu: Sabin Truța: despre Igiena poporală și îmbrățișarea carierelor practice, în Dăngăul-mic, Victor Ciurgiuca, preot: despre Beție, același în Călata-mare: despre Credința religioasă la poporul nostru, în Mănăsturul-unguresc: Alex. Boeriu, preot: despre Rătăcirile religioase morale la poporul nostru, în Călata-mare: Teodor Toader, preot: despre Însemnătatea cetitului, Dumitru Păltineanu, preot: despre Biblie, Ana Ciuhan, inv.: despre Portul românesc, Alex. Ilieșiu, inv.: despre Folosul meseriilor și Din trecutul neamului românesc, în Fildul de mijloc: I. Ciuhan inv.: despre Industria națională și despre «Relele alcoolului», Virgil Ionescu, ing. silvic: despre Cultura pădurilor, în Poeni: Aurel Muntean, protopop: despre Însemnătatea cōoperației, același în Huedin: despre Băncile populare, același în Finciu: despre învățătură, același în Fântănele: despre Luptele Românilor în anii 1848/49, același în Sebeșul mare: despre Avram Iancu, în Hodiș: I. Topan, preot: despre Unirea face putere, Teod. Lung: despre Însemnătatea Asociațiunii și despre Cooperație. Producțiuni teatrale: corale s'au ținut în com. Huedin, Fildul de mijloc și la Fântănele, sub conducerea dlui inv. I. Ciuhan din Huedin, s'au jucat piesele «Fericea României» și Beția, declamări și coruri. În Vălcăul unguresc, sub conducerea fruntașului țaran din Călătele: Ioan Mateiu s'a jucat Cinel Cinel de V. Alecsandri, în Mănăsturul-unguresc piesa Curcanii de Ventura, sub conducerea corp. didactic dela școala civilă din Huedin, iar în Hodiș piesa Fetifa orfană de I. Melin, dialoge, monoloage și coruri.

Manifestări importante s'au făcut la Huedin și Fântănele, unde pe locuț istoric, în ziua de 7 Iulie, s'a comemorat prin celebrarea sf. Liturghii, a unui parastas pentru eroii anilor 1848/49, prin vorbiri, producțiuni teatrale, cântece și jocuri naționale, aniversarea învingerii strălucite a Românilor de sub

conducerea tribunului Nic. Corcheș asupra armatei lui Vasvány. La această serbare măreață au luat parte cca 5000 de oameni.

În anul acesta s'a înființat o Casă de cetire în com. Că-lata-mare, din inițiativa păr. T. Toader.

În Huedin s'a înființat o bancă populară «Fantănele», o cooperativă de aprovizionare și desfacere «Avram Iancu» și o cooperativă pentru exploatare de păduri «Hořia».

În Hodiș s'a înființat o cooperativă de aprovizionare și desfacere. Averele desp. s'a sporit cu un imobil de 2 jugăre-fânaș, primit prin expropriere în hotarul comunei Măierău în urma bunăvoinței dlui consilier Dr. G. Popescu și a dlui agronom Leontin Savu.

Aurel Muntean, protopresbiter, director.

50. Hunedoara (jud. Hunedoara).

Constă din 52 comune: are 22 agenturi și 22 biblioteci populare; în aceleași comune și încă în alte 7 se află câte o bibliotecă bisericească, de toate 29 biblioteci, în Hunedoara deosebit biblioteca casinei, a școlii medii și a celei primare. Cursuri de analfabeți au ținut: în Nădăștia inferioară: Gheorghe Rain, preot ort. cu 15 persoane (analfabeți 73%), în Ruda: Teodor Murgău, preot ort. cu 24 persoane. Prelegeri populare: Toplița: Andreiu Ludu: Andreiu Șaguna și Astra, T. Popa: Gheorghe Lazăr și școala, Dr. V. Hâncu: Sfaturi contra alcoolismului, Gh. Hențiu (cu corul din Ghelari): Coruri naționale, Teline: Dr. E. Elefterescu: Portul românesc, Dr. V. Hâncu: Sfaturi igienice, Nădăștia superioară: A. Ludu: Vieața morală, Gh. Rain: Astra, Nădăștia inferioară: A. Ludu: casa culturală, Batiz: Gh. Rain: Cetitul — biblioteci, I. Truca: casa culturală, Dr. V. Hâncu: Istoria Românilor și datorințele Românilor de azi, Sâncraiu: Dr. E. Elefterescu: Portul național, T. Popa: Gheorghe Lazăr, Hășdat: A. Ludu: Credința strămoșească, N. Macrea: Bibliotecile populare, Gh. Rain: Casa culturală, Socet: A. Ludu: Datoriile cetățenești, I. Bratulescu: concubinagiile, Gh. Tarcea: Casa culturală, N. Macrea: Cartea românească, Ghelar: Dr. V. Hâncu: Istoria Românilor și datorințele Românilor de azi, Diletanții din Ghelar: Teatrul. Numărul ascultătorilor la aceste prelegeri: 6450. Conferințe și seara artistice (6): toate în Hunedoara, T. Popa: Gh. Lazăr, Viorica Ludu și Olga Cioflică: Căntece naționale la pian, Școala medie: Coruri, A. Ludu; Armonizarea claselor sociale, Ing. I. Onciu: Industria națională, I. Brâncoveanu: Doine, P. Baicu: Căntece la vioară, dna Hortensia Ludu: 2 cântări, solo voce și pian, I. Brâncoveanu: Conferință (la 1 Dec.), Corul școlii civile: Marșul legionarilor români, M. Rădulescu: recitare, Școala civilă: Prin jertfă la unire (poem), Gh. Tarcea.

Caritatea, Școala primară: Recitări și coruri naționale, Ing. Gh. Tullea: Unirea națională, Zoe Constantinescu: Dan, căpitan de plaiu (recitare), A. Constantinescu și d-ra Zoe Constantinescu: Serenadă, Chindia și Cimpoiul (pian), Ing. I. Brătășanu: Românii din Basarabia, Școala medie și cea primară: Recitări și coruri naționale; Uzinele statului: Uvertură națională și Turtucaia-Balcic (orhestră). Ascultători la aceste conferențe: 4,800. Case naționale (culturale), fără edificiu propriu, funcționând în școală: în Cerișor, Nudăștia inferioară și Peștișul-mare, în Ghelar și Govășdia (în casă închiriată). În Socet și Teliuc au câte un fond pentru acest scop, în Hunedoara: casină română care funcționează foarte bine. Everea despărțământului: Intrate: Lei 6,096.35, Eșite: Lei 2,311.10, Sald Lei 3,785.25. Bănci: în Hunedoara 2, Cooperative câte una, în Hunedoara, Govășdia, Cerișor, Vadu-Dobrii, Răcăștia; Reuniuni de femei: în Hunedoara, Alun, Vadra-Dobrii, Batiz, Călan, Ghelar, Nădăștia inferioară, Sâncraiu, Buitur, Runcul-mare și Teliuc. O reuniune de meseriași și alta de comercianți: în Hunedoara. Cor mixt: în Hunedoara, Ghelar și Peștișul-mare, cor bărbătesc în Ruda. Faufare: în Hunedoara: Fanfara uzinelor statului, iar în Batiz, Cinciș și Zloști fanfare. Adunările generale și le-a ținut desp. în mod serbătoresc în diferite locuri, cu toate satele din împrejurime, participând mii de oameni, cu fanfare, coruri, conduct etnografic, jocuri, teatru. În Hunedoara s'a înighebat și un început de Muzeu regional cu porturi românești, monede vechi, cruci, obiecte casnice și minerale.

— *Andrei Ludu*, protopop, director.

51. Iara de jos (jud. Turda-Arieș).

Constă din 23 comune; are o agentură și 3 biblioteci. Raport despre activitatea desp. în anul 1923/24 nu s'a trimis. Director al desp. este dl Teodor Felea, preot.

52. Ibașfalău (jud. Târnava-mică).

Constă din 37 comune; are 12 agenturi, fiecare cu câte o bibliotecă poporală, constătătoare din 40—170 volume. Prelegeri s'au ținut în Curciu: Dr. Ilarie Holom, avocat, despre «Scopurile Asociațiunii», Dr. Bazil Isailă, medic, despre «Creșterea copiilor», R. Albu, catihet, despre «Creșterea religioasă a copiilor»; în Dârlos: R. Albu, catihet, despre «Creșterea religioasă a copiilor», N. Ciorte, profesor, despre Mihailu Viteazul; în Ernea: Dr. Ilarie Holom, avocat, despre «Legea testamentelor», Dr. Bazil Isailă, medic, despre «Măsurile igienice pe sate»; în Hundorf: E. Muntean, prof., despre «Poezii populare». Pe lângă aceste prelegeri s'au aranjat în comunele Dârlos și Hundorf și câte un concert al corului elevilor dela liceul «Ti-

moteiu Cipariu» sub conducerea dlui Petrovici Zorelo, prof. de muzică la liceul «Timoteiu Cipariu» din Ibașfalău. Numărul total al ascultătorilor la aceste prelegeri, conferențe și concerte a fost de 3450. În anul 1921 s'au înființat în Ibașfalău «Creditul comercial și industrial s. a.», iar în 1924 «Reuniunea femeilor române». Averea desp. este de lei 300.—

Dr. Ilarie Holom, avocat, director.

53. **Ileanda-mare** (jud. Solnoc-Dobâca).

Constă din 55 comune; are 3 agenturi și 3 biblioteci populare cu câte 45 volume. Acest despărțământ a fost înființat la 15 Iunie 1923. Raport despre activitatea dela înființare până în prezent nu am primit. Director al desp. este dl Valer Cosmă, preot în Ileanda-mare.

54. **Ilia-murășană** (jud. Hunedoara).

Constă din 45 comune; are 26 agenturi și 26 biblioteci populare; în Ilia și bibliotecă parohială. În o seamă din agenturi s'au ținut în cursul iernii șezători literare. Corpul didactic din Ilia a ținut un curs de 6 săptămâni de limba română pentru poporațiunea de alte naționalități. Prelegeri: C. Moldovan, în Visca: Despre reforma legii agrare (și declamări de elevii școalei); în Bacea: Cuvântare contra beției; în Fues-băgara: Despre păstrarea portului românesc. S'a stăruit pentru înființarea de cooperative și pentru împărțirea cu dreptate a moșiilor mari între cei îndreptățiți, luminându-i pe aceștia asupra drepturilor lor. Averea desp.: Lei 956.—. Insoțiri de credit: în Almaș-Săliște și Câmpuri-Surduc. Cooperative: în Ilia și Gurasada. Bancă populară: în Sârbi. În Ilia: Societate comercială, Bancă cercuală, Reuniune de meseriași, Reuniune de femei și Casină; Reuniune de femei și Societate muzicală (fanfară) în Câmpuri-Surduc.

Const. Moldovan, protopop, director.

55. **Iza** (jud. Maramurăș).

Constă din 13 comune. În adunarea despărțământului Vișeu-Iza, ținută la 2 Decembrie 1923, în Vișeu de sus, s'a desfășurat acest despărțământ în două și anume: în desp. Vișeu și desp. Iza. Din acest prilej dl protopop Emil Bran, directorul desp. Iza, în cuvântul de deschidere al adunării, a făcut comparația între starea socială a Românului iobag din Ardeal și al celui nobil din Maramurăș și a arătat trecutul și activitatea «Astrei». Dl Pompei Bojor, dir. școalei civile, a ținut a conferință: «Despre răspândirea culturii în popor». Prelegeri populare s'au ținut dela reorganizarea desp. în diferite comune de către dnii Dr. Szabo, Dr. G. Juga, Pompei Bojor, Căp. Cristescu, Loc. Fetcu, pr. Vlad, Dr. Filipciuc și alții. P. S. Sa Episcopul Dr.

Iuliu Hossu, în vizitațiunea sa canonică, a înființat în fiecare comună o bibliotecă populară a «Astrei».

Preot *Emil Bran*, senator, director.

56. Jibou (jud. Sălăgiu).

Constă din 37 comune; are 4 agenturi și 3 biblioteci, cu 376 vol. În cursul anului 1923 desp. a ținut o adunare generală extraordinară, la 1 Decembrie, cu un program variat și bogat, desfășurându-se însemnătatea zilei (adunarea dela Alba-Iulia în 1 Dec. 1918) și scoțindu-se la iveală rolul «Asociațiunii» întru pregătirea sufletelor pentru primirea unirii cu patria mamă.

Laurențiu Bran, preot, director.

57. Jiu (jud. Hunedoara).

Constă din 14 comune, are 7 agenturi și 8 biblioteci populare, cu 1131 vol. și 228 cititori. Conferințe s'au ținut în Petroșeni (8): Dr. Hatvaș (senator de Gorj): Omul și munca, Dr. C. Fülöp: Despre războiu (cu proiecțiuni), V. Pop: Creștinismul ca factor de solidaritate socială, Al. David: Despre educație, I. Albu: Creșterea copiilor, I. Niciu: a) Formarea caracterului, b) Viața și opera lui Eminescu, c) Rolul «Asociațiunii» în viața culturală a Ardealului. Corurile și recitățile le-au dat Liceul de stat, școala minieră și școlile primare. Orchestra minelor «Petroșeni» a dat prețiosul său concurs la toate sărbătorile. În Vulcan s'au ținut 6 conferințe, în Urzicani și în Livezeni câte una. Averele desp. Lei 6.392.55.

Inginer *Iosif Iancu*, director.

58. Lăpușul-unguresc (jud. Solnoc-Dobâca).

Constă din 32 comune, are 16 agenturi, în cari, în cele mai multe, se dezvoltă puțină activitate în lipsa de învățători și preoți; biblioteci populare 11. Sunt și biblioteci parohiale. Prelegeri populare: în Robia, Z. Manu, Recunoștința față de eroii neamului (s'a sfințit un monument al eroilor), Al. Manu, Dragostea către legea românească, Ovidiu Șicană, piesă teatrală predată de elevii școlii medii din Lăpuș și coruri. Rogoz, G. Pop: Originea neamului românesc, N. Criste: Alcoolul și urmările lui dezaastroase, C. Manu: Datini bune și rele la înmormântări, Lăpușul-unguresc: I. Budu: Ideea națională; N. Gherman: Adevărul creștin, Z. Manu: a) Un alt războiu — războiul contra imoralității (la serbarea eroilor) b) Civilizație fără Dumnezeu, C. Manu: Datini, credințe și bocete la înmormântări; Suciul de jos, N. Criste: Despre pomăriț, C. Manu: Sfaturi pentru cazuri de boale și nenorociri, G. Pop: Imbrățișarea meseriilor; Stoiceni: Al. Manu: Despre beție, V. Thira: Fo-

Iosul școalei, C. Manu: Rolul bisericei în educația neamului; Poiana-Porcului: Z. Manu: Legea divină în viața socială a omului, N. Gherman: Tovărășiile economice; Ungureni: Z. Manu: Prin învățatură și cultură nu mai putem să ne stăpânim cu adevărat țara. N. Criste: Foloasele culturai pomilor; Larga, C. Manu: Prietini buni și răi, G. Pop: Rolul școalei în viața neamului; Dobriținaș: Al. Manu: Despre foloasele școalei, Ion Both: Despre beție. Cooperative sunt 3: în Lăpușul-unguresc, Robia și Suciul de sus, reuniuni de femei aproape în fiecare sat (dar nu desvultă activitatea dorită), reuniune a tineretului în Robia funcționează bine. Averea desp. Lei 6417.

Zaharie Manu, protopop, director.

59. Lipova (jud. Timiș).

Constă din 28 comune.

Raport despre activitatea acestui despărțământ nu s'a înaintat nici în anul acesta: Dir. este dl Dr. Aurel Cioban, adv.

60. Lugoj (jud. Caraș-Severin).

Constă din 144 comune, are 2 agenturi și 12 biblioteci.

S'a stăruit în repetite rânduri, pentru desfacerea acestui despărțământ pe cele 5 plase: Begheiu, Timiș, Birchis, Făget și Lugoj, adresându-se în acest scop dlor Dr. Gh. Popovici, dir. desp. Lugoj, Traian Cărăbaș din Balint, Aurel Sperar din Sacul, Cibian, preot din Birchis și Seb. Olariu din Făget. Nu am primit încă până în prezent nici un raport în această chestiune.

61. Marghita (jud. Bihor).

Constă din 46 comune, are 8 agenturi și 8 biblioteci populare. În Marghita s'a ținut serbare populară cu concursul Ministerului artelor, dl V. Bianu rostind cuvântul de deschidere, iar Dr. Zenovie Păclișanu vorbind: despre românism, cântece recitări și declamații de artiști dela Teatrul Național, jocuri naționale de echipa tinerimei din Chiraleu. Reprezentații de teatru s'au ținut: în Petreu, Abrămuț, Cheț și Chiraleu. Averea desp.: Lei 1072 25.

Din cauză că elementul românesc în Marghita este dispărent, precum și din cauză că în multe comune nu sunt preoți și învățători cu ajutorul cărora s'ar putea face acțiune culturală mai intensă și continuă, sentimentul românesc, care eră adormit cu totul, se trezește cu greu. Mai ales desbinările pe chestiuni confesionale și politice ale conducătorilor, ce până ieri trăiau în armonie, slăbește propaganda culturală ce se face și efecte e ei.

Vasile Bianu, farmacist, director.

62. „Matei Basarab“ (jud. Cetatea Albă).

A fost înființat în 1 Ianuarie 1924, în cadrele Regimentului 35 inf. «Matei Basarab». Are 16 agenturi și 15 biblioteci populare, cu cărți dela «Asociațiune» și dela regiment. Una din agenturi a abonat și ziarul «Cultura Poporului». Soc. culturală «M. Eminescu», București, a dăruit desp. 150 volume. Cetitori: $\frac{2}{3}$ din numărul membrilor ajutători, $\frac{1}{3}$ neștiutori de carte. Prelegere în satul Palanca, căpitan M. Dumitrașcu: Din trecutul neamului nostru, insistând asupra modului cum ni-a fost furată Basarabia de Ruși. Cursurile de analfabeți se țin pe companii, conform ord. Ministerului de Răsboiu.

Căpitan N. Dumitrașcu, secretarul desp.

63. Mediaș (jud. Târnava-mare).

Constă din 28 comune; are 16 agenturi și 16 biblioteci populare.

Prelegeri populare s'au ținut dela reorganizarea despărțământului până la 24 Iunie 1923 în comuna Buia și Boarta: Dr. E. Sâmpetrescu despre rolul «Astrei»; în Moșna: Dr. V. Stirbeș, despre «Astra»; Nicolae Miuța, inv. dir. despre Alecsandri; în Bratei: Dr. E. Sâmpetrescu, despre Tudor Vladimirescu, despre Folosul meseriilor și al comerțului și despre «Astra»; în Frâua: Dr. E. Sâmpetrescu: Despre Tudor Vladimirescu și despre «Astra»; în Biertan: Dr. V. Stirbeș despre «Astra»; N. Miuța despre Alecsandri și despre meserii; în Șeica-mare: Dr. E. Sâmpetrescu: Despre rolul «Astrei»; în Calvasăr: Dr. E. Sâmpetrescu despre «Astra», Preotul G. Ivan despre Mihail Viteazul; în Vurumloc: Dr. F. Sâmpetrescu: Despre «Astra»; în Agârbiciu: N. Miuța: Despre «Astra», Victor Cătană despre Alte ramuri de ocupațiune pentru plugar, Dr. E. Sâmpetrescu: despre «Astra», Dr. I. Moldovan, despre Testamente; în Proștea-mare: N. Miuța, despre «Astra»; Ioan Biriș, despre meserii; în Bichișdorf: N. Miuța, despre «Astra», Ioan Biriș, despre meserii.

Conferințe au ținut în Mediaș: Dr. E. Sâmpetrescu: despre Tudor Vladimirescu, altădată despre «Avram Iancu», împreună cu coruri și recitări; în Calvasăr: Preot. G. Ivan: Despre Avram Iancu, împreună cu serviciu divin, cântări și recitări; în Frâua: Preot. Teofil Holerga: Despre Avram Iancu; în Bratei: Preot Sever Chețan: Despre Avram Iancu; în Buzd: Dr. P. Vlad: Despre tuberculoză; în Bratei: I. Biriș: Despre meserii; I. Neamțu, Despre «Astra»; în Frâua: Dr. I. Moldovan: Despre testamentul verbal și scripturistic; în Copșa-mică: Ștefan Pocan, despre «Astra»; Victor Vezan, farmacist, despre buruenile medicinale; în Calvasăr: Ștefan Pocan, despre «Astra» și despre vierii, I. Neamțu, despre cooperative; în Șeica-mare: Dr. I. Moldovan: despre «Astra» și Despre contracte, V. Vezan, despre

plantele medicinale, Dr. Oct. Deac, Povește igienice; în Biertan: I. Neamțu, despre Cultură și calitățile unui om cult; în Vurumloc: Dr. P. Vlad, Despre tuberculoză; în Șoala: St. Pocan, Despre «Astra», I. Neamțu, Despre cooperative; în Nemșa: I. Miuța, Din istoria «Astrei», V. Vezan, Despre plantele medicinale; în Moșna: Dr. I. Moldovan, Despre Cartea fundală, I. Biriș, Despre meserii; în Ațâl: Dr. P. Vlad, Despre tuberculoză, Dr. E. Sâmpetrean, Despre Rolul «Astrei»; în Șeica-mare: Dr. E. Sâmpetrean, Despre «Astra», Dr. Oct. Deac, Despre tuberculoză; în Hașag: aceeași 2 domni conferențieri și aceleași conferențe.

Dr. E. Sâmpetrean, judecător, director.

64. Mercurea (jud. Sibiiu).

Constă din 13 comune; are 4 agenturi și 9 biblioteci.

Cu ocazia adunării cercuale, ținută la 12 August 1924, în comuna Reciu, s'au ținut următoarele conferențe și prelegeri: Avram S. Păcurariu, protopop, dir. desp., arată istoricul «Asociațiunii» și activitatea ei dela întemeiere și până în prezent, precum și fânta cătră care tinde spre luminarea poporului român în toate direcțiunile; Romul Pop, preot din Gârbova: Despre desvoltarea simțului religios-moral în popor; Romul Nicola, învățător din Gârbova: Despre îmbrățișarea meseriilor și comerciului; Dr. Dumitru Nicolae, medic: Despre tuberculoză și morburi molipsitoare; Cornel Muntean, secretar comunal, a explicat poporului noile legi de impozite.

Averea despărțământului la 12 August 1923 eră de Lei 472.23.

Raport despre activitatea despărțământului pe anul 1924 nu am primit.

Avram S. Păcurariu, director.

65. Mercurea-Ciuc (jud. Ciuc).

Constă din 12 comune; are 2 biblioteci poporale. Curs de analfabeți a ținut în Sârmaș: Ioan Batențean cu 20 analfabeți, cari au învățat a scrie și a ceti. Afară de acest curs s'au ținut mai multe cursuri de limba română în orașul Mercurea-Ciuc și la sate de cătră învățători în legătură cu Cercurile culturale, cari au ținut conferențe în fiecare lună sub conducerea revizorului școlar sau a unui subrevizor. Prelegeri poporale s'au ținut de către diferiți învățători, membri ai Cercurilor culturale, fiind de față mult popor din comune în: Ghimeș: Ce vrea «Asociațiunea», în Frumoasa: Folosul pomilor, în M. Ciuc: Frumsețea limbei române, în Voșlab: Boale molipsitoare, în Varviz: Folosul școalei, în Sârmaș: Curente nouă în literatură, în Gălăntăș: Obiceluri rele în popor, în Racoș: Folosul școalei, în Șumuleu: Despre sezătoare. Învățătorii școalei primare de stat au ținut mai de multeori producție cu școalele

în M.-Ciuc, iar în aproape toate satele învățătorii au aranjat producții, din cari au obținut venite pentru augmentarea bibliotecilor școlare. S'au înființat 2 cooperative: una în Ghimeș și alta în Lunca-de-sus. Poporul arată interes mai ales față de conferențele economice. S'a aranjat în legătură cu Asociația învățătorilor o expoziție de lucruri manuale, vizitată și de dl Dr. C. Anghelescu, ministrul instrucțiunii publice. Averea despărțământului: Lei 5779-88. În orașul M.-Ciuc s'a predat despărțământului lotul pentru Casa Națională din acest oraș.

Nicolae Comaniciu, revizor școlar, director.

66. Mociu (jud. Cojocna).

Constă din 18 comune; are 5 agenturi și 6 biblioteci.

Despre activitatea acestui despărțământ în anul 1923/24 nu s'a înaintat raport.

Director dl Simeon Ciuca, preot-protopop.

67. Moldova Nouă (jud. Caraș-Severin).

Constă din 22 comune, are 8 agenturi cu câte un început de bibliotecă populară, iar biblioteca din Moldova Nouă la finea anului 1923 a constat din 923 cărți, dintre cari 422 au fost donate de biblioteca G. I. Bibicescu din Turnu-Severin.

Din prilejul înființării acestui nou despărțământ, în ziua de 2 Decembrie 1923. Președintele Asociațiunii dl Vasile Goldiș a vorbit despre «Actul mărit dela Alba-Iulia și menirea poporului în viitor», Romul Ancușă: «Educația neamului», Grigorie Ion: «Tăria credinței și puterea culturii», Dr. Ștefan Pasca: «Despre comuna Comloșul mare, care a ajuns la treapta înaltă de astăzi, în urma activității Astreii».

Starea cassei la finea anului 1923 era de Lei 1081.

Valeriu Dabiciu, preot, director.

68. Murăș-Ludoș (jud. Alba-de-jos).

Constă din 29 comune: are 9 agenturi și 16 biblioteci populare.

În cursul anului s'au ținut în 4 comune 7 prelegeri populare. S'a înscris un număr însemnat de membri.

Enea Bota, protopop, director.

• 69. Murăș-Oșorhelu (jud. Murăș-Turda).

Constă din 61 comune. Raport despre vre-o activitate în acest despărțământ nu s'a trimis nici în anul acesta. Postul de director nu s'a mai întregit de doi ani. Subdirector este dl Dr. Ioan Bosdog, profesor de liceu.

70. Murăș-Uioara (jud. Alba-Inf.).

Constă din 33 comune; are 6 agenturi. Acest despărțământ a fost reorganizat la 10 Aprilie a. c. Din acest prilej s'au înscris 1 membru fondator, 17 pe viață și 6 activi. Dela centru s'au trimis deocamdată 5. biblioteci populare, pentru înființarea de agenturi în despărțământ.

Ioan Modrigan, preot, director.

71. Năsăud (jud. Bistrița-Năsăud).

Constă din 36 comune; are 33 agenturi, 2 biblioteci ambulante și începuturi de biblioteci populare în fiecare agentură.

Prelegeri populare s'au ținut în Rebrîșoara: Prof. Stefan Lupu: despre «Asociațiune», V. Bichigean, dir. lic. «G. Coșbuc»: despre «Originea poporului român»; în Lușca: Prof. St. Lupu: despre «Scopul «Asociațiunii», V. Bichigean, dir., a dezvoltat frumoasa zicătoare «Ai carte, ai parte, n'ai carte, n'ai nici parte»; în Salva: Prof. Al. Haliță: Cuvânt de deschidere, Dir. V. Bichigean despre «Superstițiile poporului român»; în Borgo-Prund: Dr. Al. Ciplea, prof., despre «Liceul grăniceresc «G. Coșbuc» din Năsăud»; în Borgo-Tiha: Dr. Al. Ciplea despre «Viața înțărilor creștini»; în Borgo-Bistrița: Prof. Teodor Șimon: despre «Școală», Vladimir Macaveiu, prof.: despre «Basarabia».

Cu ocazia serbătoririi zilei de 1 Decembrie s'au ținut conferințe despre însemnătatea acestei zile în Năsăud: Prof. Dr. Al. Ciplea; în Rebrîșoara: Protopop Anton Precup și inv. Macedon Ciuta: în Parva: Preotul Anhidim Bob, inv. G. Ciocărlă și primarul Pompei Alexi; în Rodna nouă: Protopop Pamfil Țăpini; în Salva; inv. N. Mihaese; în Hordou: inv. A. Demian; în Nemingea-ungurească: inv. Ioan Zinvelin și M. Weihrach. Astfel de conferințe s'au mai ținut în comunele Zăgra și Poen-le-Zăgrii. Toate conferințele ținute poporului au fost însoțite de frumoasele cântece și doine, cântate de corul elevilor liceului «G. Coșbuc» din Năsăud, sub conducerea neobositului profesor Emil Ștefănuțiu sen.

Averea despărțământului este de Lei 13,037.73.

Oferte marimonioase s'au primit din partea băncii «Aurora» din Năsăud pentru ziare, pe seama poporului, 1000 Lei și 25 bilete de loterie à 20 Lei. Total 1500 Lei. Dela banca «Mercur» din Năsăud tot pentru același scop, în bani și bilete de loterie, în sumă de 1000 Lei.

Ioan Pecurariu, prof., senator, director.

72. Nocrich (jud. Sibiu).

Constă din 15 comune; are 15 agenturi și 15 biblioteci.

Prelegeri populare s'au ținut în decursul anului 1923/24: în comuna Bendorf: inv. Simion Dragoman: despre «Originea

Românilor», inv. Augustin Țichindelean: despre «Insemnătatea școlii și a învățătorului», preot Ioan Alexandru, despre «Îmbunătățirea pământului prin gunoieră: cu gunoier obișnuit, artificial și verdeț; producerea conservării și felul de întrebuințare după cum e pământul și cum să se aplice rolurile de gunoier»: în Alțina: Simion Dragoman: despre «Educațiunea ce trebuie să dea părinții copiilor lor dela naștere până când să intre în școală», Ioan Alexandru: despre «Educațiunea sub durată timpul de școală ce se dă prin învățător și cum trebuie să ajute părinții pe învățător la educare» și Dumitru Popa, agronom: despre «Purtările oamenilor în vârstă în familie și societate ca să dovedească că în vârstă de copii au primit o bună creștere».

Cu ocazia adunării cercuale din 22 Iulie 1923, ținută în Nocrich, s'au ținut următoarele conferințe: Preotul Ioan Petrișor despre «Andrei Șaguna ca lucrător în cadrele Asociațiunii», inv. Simion Dragoman: despre «Muncă și armonie», și Dumitru Popa: despre «Cooperativele de consum».

Ioan Alexandru, preot, director.

73. Orade (jud. Bihor).

Constă din 165 comune.

Raport despre activitatea din anul 1923/24 nu s'a trimis. Director al despărțământului este dl Dr. Aurel Lazar, avocat.

74. Orăștie (jud. Hunedoara).

Constă din 35 comune; are 4 agenturi și 12 biblioteci.

Raport despre activitatea din anul 1923/24 nu s'a trimis. Directorul despărțământului e dl Aron Demian, director de liceu.

75. Oravița (jud. Caraș-Severin).

Constă din 24 comune; are 6 agenturi și 4 biblioteci populare. Nu a intrat raport despre activitatea despărțământului în anul 1923/24.

76. Ormeniș (jud. Cojocna).

Constă din 14 comune. Acest despărțământ s'a înființat în ziua de 2 Martie 1924 sub conducerea dlui Dr. Vasiliu Dancu, directorul liceului din Sărmașul-mare, care a ținut și o conferință. Director al despărțământului a fost ales dl Dr. Aurel Goșa, primpretorul plasei. Din prilejul adunării de constituire s'au înscris 12 membri pe viață.

77. Orșova (jud. Caraș-Severin).

Constă din 23 comune; are 16 agenturi, parte înzestrate cu biblioteci populare.

Prelegeri și conferințe s'au ținut la Băile Herculane: Profesor Traian Țăran: despre «Modalitățile efînirii mijloacelor de trai»; Prof. univ. Traian Lascu: despre «Puterea și efectele culturii»; în Globucraiova: Prof. Traian Țăranu: despre «Insemnătatea «Astrei»; Dr. Zărnea: «Insemnătatea cărții»; în Zupalnic: C. Dure, preot: «Insemnătatea «Astrei» în trecut și în prezent»; în Cuptoare: Prof. Tr. Țăranu: «Chemarea «Asociațiunii»; Coriolan Buracu, preot, dovedește prin exemple că Dumnezeu este atotputernic. În agenturi s'a serbat ziua de 1 Decembrie 1923 cu disertațiuni ocazionale, coruri, declamațiuni, teatre etc.

Averea despărțământului: Lei 6751.—

Agenturile de nou înființate sunt cele din comunele: Băile-Herculane, căreia îi aparține și comuna Pecinișca, Plavisevița cu Tisovița, apoi Globucraiova, Petric, Jugalnic, Cuptoare, Crușoveț, Cornereva și Globurău. Pretutindeni directorul și secretarul despărțământului, însoțiți și de alți zeloși cărturari, au mers în comunele respective, au ținut adunări de popor, au înscris membri și au constituit agenturile, plasând bibliotecile populare. S'au ținut conferințe și serbări, tinerimea școlară producându-se cu cântări, declamări, etc. Conducătorii acestui nou despărțământ își dau multă stăruință să organizeze cât mai bine, în cadrele «Asociațiunii», comunele ce-i aparțin. Despre agenturile de nou înființate s'au luat procese verbale. Agenturile din Eșelnița, Iablanțița și Mehadia au înaintat raport despre activitatea lor.

Lt. Colonel Lazăr Gamber, director.

78. Panciova (jud. Torontal).

Constă odinioară din 16 comune, avea 5 agenturi, 5 biblioteci populare și o casă culturală în Satul-nou. În acest despărțământ trecut la Jugo-Slavia mai avem de pe vremuri 2 membri fondatori și 6 pe viață.

79. Râșnov (jud. Brașov).

Constă din 5 comune; are 5 agenturi și 5 biblioteci.

Răport despre actinitatea despărțământului în anul 1923/24 nu s'a trimis. Director al despărțământului este dl I. Nan, preot.

80. Reghin (jud. Murăș-Turda).

Constă din 40 comune; are 20 agenturi și 18 biblioteci populare, 11 biblioteci bisericești și școlare, 2 biblioteci bisericești și 1 școlară. Prelegeri populare au ținut în: Săcal: Dr. Eugen Nicoară: Despre pericolul boalelor venerice, Ariton M. Popa: Despre meserii, Dr. Al. Ceușian: Din istoria neamului românesc, Gheorghe Maior: Despre Asociațiune, în Idicel: Dr. E. Nicoară: Sfaturi igienice, Dr. A. Ceușian: Din istoria neamului, Gheorghe Maior: Rostul Asociațiunii, Enea Popa: Dreptul de vot; în

Hodac: Simeon Zehan: Plăgile sociale după războiul, Dr. E. Nicoară: Sfaturi igienice, Dr. A. Ceușian: Istoria neamului, Ioan Batea: Indemnuri pentru școală, Ioan Borșian: Despre educație, în Gurghiu: S. Zehan: Istoria cetății Gurghiu, Dr. E. Nicoară, Indreptări pentru viitor; în Adrian: Zaharie Pop: Moravuri rele la Români, Dr. E. Nicoară: Despre flagelul boalelor venerice, Enea Popa: Indreptări morale, I. Batea: Despre școală; în Răstolița: Dr. E. Nicoară: Din trecutul neamului și Despre sifilis, Gh. Maior: Rostul Asociațiunii, Ioan Luca: Alcoolismul; în Breaza: Dr. E. Nicoară: Istoria neamului și despre sifilis, Alex. Moldovan: Datini rele, Petru Pragai: Despre meserii, E. Popa: Valoarea muncii; în Goenești: Dr. E. Nicoară: Istoria neamului și despre sifilis, Alex. Roman: Educația copiilor, Ioan Butnar: Alcoolismul; Dr. Al. Ceușian: Din istoria neamului, Dr. E. Nicoară: Flagelul boalelor venerice, I. Butnar: Despre alcoolism, Dr. I. Șara: Portul național și Industria casnică; în Suseni: Arlton M. Popa: Despre meserii, Dr. Al. Ceușian: Din istoria neamului, Dr. E. Nicoară: Flagelul boalelor venerice; în Chirerul de sus: Ce ar trebui să știm despre țară și neam, și Despre sifilis, Ioan Suciuc: Datini rele, Iuliu Grama: Despre ură, Dra I. Șara: Rostul școalei, Romul Catarig: Despre educație; în Aluniș: Dr. E. Nicoară: Din istoria neamului și despre sifilis, Gh. Maior: Rostul Astrei, I. Suciuc: Datini rele, Gheorghe Drișcu: Despre însemnătatea jurământului, Simion Russu: Declamare.

Prelegerile (52) au fost ascultate de 3190 auditori. Conferințe și serate artistice s'au ținut în Reghin 6, anume: a) Dr. E. Nicoară: Însemnătatea zilei de 1 Decembrie, Ar. M. Popa: Ideia unirii la poporul român, Dșoara Florina Borda: «Unirea» monolog ocazional de D. Al. Ceușian, Enea Popa: «Pașa Hassan» de Gh. Coșbuc, Corul meseriașilor români din Reghin: «La Turda» și «Trei colori»; ascultători 220, beneficiul net Lei 1453 trecut la fondul despărțământului; b) Elevii și elevele liceului din Reghin: Matineu pentru elevi «Moș Crăciun», poem ocazional de Dr. A. Ceușian, Dansuri alegorice și tablouri vii: ascultători 800; matineul a fost aranjat de Reuniunea femeilor române din Reghin pentru ajutorarea copiilor săraci; c) Societatea Tinerimea și Societatea meseriașilor români: «Funcționarul dela Domenii», comedie în 3 acte de Locusteanu, Corul societății meseriașilor români: Punctele de cor; beneficiul în favorul Societății meseriașilor români din Reghin și jur; ascultători 1000; d) Societatea Tinerimea română din Reghin și jur; «Cântecul cocoșului», trialog de Zaharie Bârsean, «Burlacii», piesă localizată de Dr. A. Ceușian, puncte de cor, cântări ocazionale, dansuri alegorice, Tablou viu; beneficiul în favorul Societății tinerimea română. Ascultători 900. e) Stud. S. Russu; Poezie eroică ocazională; Dra Florina Borda, Carnaval de Bucarest; Al. Turcea:

monolog; Augustin Roman Cântări cu vocea; Elevele liceului Tablou viu, Diletanții Societății Tinerimea română «Militărește», piesă într'un act de I. Russu Șirianu; Corul meseriașilor cu cântări patriotice (cor); și elevii liceului: Călușerul — Bătuta; beneficiul în favorul bisericii române din Reghin; ascultători: 600; f) Societatea meseriașilor români cu ajutorul tuturor societăților culturale din Reghin: Serbare populară cu jocuri, seara reprezentație cinematografică, filmul boalelor venerice, de Dr. Moldovan, beneficiul 1/3 în favorul casinei, 2/3 în favorul societății meseriașilor români din Reghin. Și în unele comune s'a lucrat mult pe terenul acesta. Pentru casa națională s'a obținut un lot în Reghin și s'au luat în proiect case naționale în 5 sate. Interesul pentru conferințe și serbări culturale e mare. Averea despărțământului: Lei 3557.11. Numitele societăți din Reghin colaborează în cea mai mare armonie cu despărțământul Asociațiunii, pentru întărirea poporului nostru prin cultură.

În comunele Hodac, Gurghiu, Adrian, Breaza, Rastolița, Gornești, Chiberul de sus și Aluniș au fost ținute conferințe în legătură cu cercurile culturale învățătoresci, unde elevii de școală au contribuit la reușita și ridicarea nivelului serbărilor prin cântări și declamări.

Coruri bisericesti sunt, afară de Reghin: în Suseni, Hodac, Gornești.

Dr. Eugen Nicoadă, medic, director.

81. Săcele (jud. Brașov).

În toate cele 7 comune din Săcele s'au înființat Case culturale, cari sunt totațiștea agenturi ale «Asociațiunii», și lucrează la cultivarea poporului, atât prin cărțile de citit, ce i se pun la dispoziție, cât și prin conferințe, producțiuni, șezători culturale etc. În Satulung, la cele 2 biserici, sunt 2 căminuri culturale, având fiecare biblioteca sa cu câte 1500 volume, precum și aproape toate revistele periodice apărute până acum, donate de Ministerul Cultelor, dimpreună cu câte 5000 Lei de fiecare Cămin cultural. Numărul cetitorilor este anual de 4—500 și se cetesc până la 1000 de cărți. Biblioteca s'a sporit în anul 1923 cu 170 de cărți. În Satulung s'au ținut 6 șezători culturale, cu cântări corale și declamări. La 1 Decembrie 1923 a vorbit: Z. Popovici: Despre însemnătatea Căminurilor culturale, prof. Gheorghe Popa: Despre Unirea Ardealului cu patria-mumă; La 9 Decembrie: Z. Popovici: Despre marele Arhiepiscop A. Șaguna; la 23 Decembrie: stud. univ. Victor Jinga: Despre aspecte din frământările de astăzi. Alte 2 șezători s'au ținut la cealaltă biserică, cu aceleași subiecte, de către prof. Gh. Popa și V. Jinga. Casele de citire au dat la Crăciun și Paști câte o petrecere cu cântări, teatru și declamări. Și în ce-

lelalte comune aparținătoare despărțământului s'au aranjat pe treceri în folosul Caselor de citire. Cursuri de analfabeți nu s'au ținut, aceștia lipsind aproape cu totul. Toți intelectualii lucrează pentru adunarea mijloacelor în scopul înființării unei Case naționale.

Zenovia Popovici, preot, director.

82. Sălciua (jud. Turda-Arieș)

Constă din 23 comune; are 10 agenturi și 10 biblioteci populare. În 12 comune se află biblioteci parohiale și școlare. În agenturi s'au distribuit cărți de cetit, s'au ținut șezători culturale și conferențe, iar în câteva locuri s'au abonat și foi populare. Statul a deschis în acest an 2 școli de cătun: în Ponor și Sălciua de sus, pentru stărpirea analfabetismului, care dă în aceste părți cam 35% din totalitatea locuitorilor. Prelegeri au ținut: în Baia de Arieș: Vasile Gan: 2 prelegeri de cuprins religios-moral, Ioan Ardelean: 2 prelegeri de conținut cultural, Gheorghe Alexandrescu: 3 prelegeri de conținut istoric, de fiecare câte 500 ascultători; în Brăzești: V. Gan: Explică cele 10 porunci divine, Vasile Span: o prelegere cu îndemnuri culturale, fiecare cu câte 400 ascultători; în Sălciua de sus: Ioan Ardelean: Ce cariere să îmbrățișeze fii poporului, Gh. Crișan: Higiena copiilor, ascultători: 360; în Lupșa și Poșaga de sus: V. Span, P. Sabău, Gh. Alexandrescu și I. Oltean, fiecare câte o prelegere.

Serate culturale cu cântări, deklamări, coruri, teatru popular și conferențe s'au ținut: în Baia de Arieș, Brăzești, Cioara, de sus, Sălciua de jos, Ponor și Șasavița. Corpul didactic al școlii medii «Petrus Șpan» din Baia de Arieș (I. Andealean, Gh. Alexandrescu și V. Gan); în Lupșa, Lupșa-Hădărău, Sălciua de sus, Poșaga de sus și Șasavița: Corpul didactic al școlii primare din aceste localități (preoții și învățători locali); ascultători la aceste șezători și conferențe: 2750. Numărul total al prelegerilor: 25, al șezătorilor: 30 și al producțiilor artistice: 32. În agenturile Lupșa, Ponor și Sălciua de sus, unde există și Case Naționale s'au ținut și șezători culturale cu poporul în zile de iarnă, cetindu-se foi populare și întreținându-se participanții asupra nevoilor lor zilnice. Conferențele învățătorilor din plasa Baia de Arieș au ținut și ședințe publice, împreunate cu prelegeri pentru popor, în comunele unde au avut loc aceste conferențe. Tot astfel au lucrat și preoții în conferența lor generală, cât și cercurile preoțești; au ținut în fiecare comună cel puțin câte o consfătuire, în care au vorbit poporului. Despărțământul are cinematograf, care valorează la 10.000 Lei; dar îi lipsesc diapositivele și filmele. S'au înființat și 4 tovărășii. Despărțământul reclamă conferențe de specialiști, în care să se dea orientări nouă asupra economiei pământului și creșterii vitelor;

reclamă, mai departe, cărți pentru a fi distribuite poporului și scoate la iveală greutățile de comunicație, cari stânginesc propaganda culturală în comunele și cătunele mai îndepărtate de la centrul despărțământului.

Vasile Gan, protopresbiter, director.

83. Săliște (jud. Sibiiu).

Constă din 11 comune; are 8 agenturi și 6 biblioteci populare, pe lângă alte biblioteci parohiale, școlare și învățătoresci.

Activitatea acestui despărțământ pe anul 1922/23 (raportul a sosit prea târziu pentru a se publica în darea de seamă din anul trecut) a fost următoarea:

Conferențe s'au ținut în Săliște: Dr. Dumitru Borgia, protopop, dir. desp.: Din viața și activitatea președintelui Andrei Bârseanu, Alex. Iosof, prof.: Din viața și faptele lui Avram Iancu, Dr. D. Borgia: Despre Mitropolitul Andrei Șaguna, Dr. Mih. Lupaș, medic: Despre moștenirea boalelor, Dumitru Bănciu: Chestiuni sociale, economice și de igienă, Dumitru Roșca, student: Aspecte din viața poporului francez (această conferință a fost dezvoltată în două Dumineci), Prof. I. D. Ștefănescu (București): Despre nobletea neamului nostru, Prof. Silviu Țeposu, Sibiiu: Despre Mihai Viteazul și Ferdinand I, înfăptuitorii unității naționale. Dr. D. Borgia: Rolul bisericii în dezvoltarea noastră culturală, dedus din izvorul de înțelepciune al Bibliei, N. Martin: Doctrina socialistă, Prof. N. Borgia: Mișcări în atmosferă. 5 din aceste conferențe au fost însoțite de recitări și coruri, executate de către elevii școalelor civile din Săliște sub conducerea dlui prof. de muzică G. Oancea.

Mai departe amintim că Reuniunea de cântări sub conducerea dlui G. Miha, invitată la congresul «Ligii culturale», ținut la Galați, a concertat la Galați și Ismail.

Prelegeri populare s'au ținut în Aciliu: Preotul I. Avram: despre Andrei Șaguna și școalele confesionale, și despre viața și faptele eroului Avram Iancu, Ilie David, inv.; despre mândrie; despre fățarnicie și minciună, și despre lăcomie și beție, însoțite de cântări, declamări și dialoguri, executate de către elevi, sub conducerea învățătoarei A. Hodoș; în Cacova: N. Tamașiu: Despre diferitele impozite de azi, I. Hanzu, preot: despre creșterea vitelor și despre nobilitarea pomilor; în Găleş: N. Răchișan: despre eroul Avram Iancu, Avram Tâmpănariu: despre eroul necunoscut al neamului nostru; în Gurarâulul: Preotul I. Manta sen.: despre importanța conferențelor și explicarea imnului regal, Ilie Brad, inv.: a citit din Războiul României din 1916—1918 de O. Hulea, preot I. Manta jun.: despre Avram Iancu, N. Hanzu, inv.: despre Tudor Vladimirescu, Ilie Brad, inv.: despre Horia, Cloșca și Crișan, Florin Manta: despre re-

voluția din 1848 în vechiul Regat și independența română, preot I. Manta sen.: Reprivere asupra conferențelor ținute și învățăturile scoase din ele pentru actualitate, preot I. Manta sen.: despre trecutul comunei Gurarâului, N. Hanzu, inv.: despre Vlad Țepeș, Florin Manta: despre Mircea cel bătrân; în Mag: Preotul Al. Vlad: despre Avram Iancu și revoluția din 1848, despre Andreiu Murășan, Andreiu Șaguna și Andreiu Bărsăneanu, Paraschiva Aldea, inv.: despre revoluția lui Horia; în Sibiei: Ioan Dobrotă, inv.: despre unirea Principatelor și roadele acelei uniri, despre cultura pomilor, Un capitol din istoria nouă a poporului nostru, și 10/23 Maiu, zilele de mărire ale neamului, Preotul V. Popovici: Indemnuri spre mai bine, Tr. Popovici, inv.: Insemnătatea și folosul păsărilor și pomilor; în Tilișca: Preotul Petru Iuga: Insemnătatea încoronării Suveranilor la Alba-Iulia, Combateră jocului de cărți și a altor rele sociale și despre eroii neamului nostru, Ioan Bratu: Despre sudalme, Despre uniire și bunăînțelegere și Insemnătatea păsărilor și a pomilor, Pant. Bratu: Despre războiul mondial și urmările lui, Liviu Iuga, student: Despre naționalism, G. Păcurariu: Despre limbă, lege și obiceiuri, Preotul Ioan Iosof: Despre desbinarea bisericii române sub Atanasie Anghel, Dr. M. Lupaș, medic: Despre primul ajutor la diferite boale și boalele lipicioase; în Topârcea: Învățătorii din comună au ținut prelegeri despre Educația copiilor, Cum ar trebui să se poarte tinerimea față de bătrâni și superiori și Despre însemnătatea și folosul băncilor populare; în Vale: Dr. D. Borcia, protopop: Despre activitatea Mitropolitului Andreiu Șaguna, Pr. I. Avram: Despre caracterele oamenilor, Preotul I. Hanzu: Despre oierit, Prof. Const. Criștiu: Scopurile «Asociațiunii», și Despre Avram Iancu, Preotul G. Iltu: Folioasele învățăturii, Nobilitarea caracterelor, și Despre pomărit; în Orlat: Petru Olariu, inv.: Despre împlinirea datorinței către patrie.

Afară de aceste prelegeri s'au mai ținut în comunele Vale și Topârcea și conferențele preoțești, și în Săliște și Cacova conferențele cercului cultural al învățătorilor, cșri au consimțit la armonizarea activității lor cu a despărțământului «Asociațiunii».

Producțiuni teatrale-corale s'au aranjat în comunele Săliște (Fetița orfană, de A. Melin, muzica de N. Oancea); Galeș (1 producțiune teatrală); Cacova (2 prod. teatr.); Gurarâului (2 prod. teatrale-corale: Sticla din urmă și Nunta țigănească); Mag (1 prod. teatrală cu piesele: Rănitul, Arvinte și Pepelea, Bărbatul și femeia și Achim Filăru); Sibiel (2 prod. teatrale: Licuriciul și Vecinătatea periculoasă); Tilișca (2 prod. teatrale-muzicale); Topârcea (2 prod. teatr.); Vale (2 prod. teatr.): Orlat (2 prod. teatrale-muzicale cu piesele O șezătoare la țară, Biletul de tramvaiu și un dialog).

Cursuri de analizebeți nu s'a ținut, nesimțindu-se lipsa lor.

În comuna Mag s'au înființat «Casa culturală și Uniunea junilor», cea din urmă sub conducerea dlui Gh. Oana, stud. în medicină.

Averea despărțământului la 20 Oct. 1923 era de Lei 2090-17.

Colecta pentru monumentul Avram Iancu la 20 Oct. 1923 era de Lei 760.

Dr. Dumitru Borcia, protopop, director.

84. Salonta-mare (jud. Bihor).

Constă din 10 comune;

Raport despre activitatea despărțământului în anul 1923/24 nu s'a trimis. Director al despărțământului este dl Dr. Moise Coșiu, avocat în Salonta-Mare.

85. Săn-Nicolaul-Mare (jud. Timiș-Torontal).

Constă din 18 comune; are 4 agenturi. Cea din Cenadul-Mare a ținut: 3 prelegeri populare și a dat un concert; cea din Saravale: a ținut 3 prelegeri populare, o conferință economică și a dat 2 concerte; cea din Igrîș: a ținut o prelegere și a aranjat o petrecere populară; cea din Valcani: a ținut 2 prelegeri și a aranjat o petrecere cu cântări și joc. Biblioteci populare 9: în Săn-Nicolaul Mare: a) Biblioteca «Astra», b) a Reuniunii de lectură și cântări «Doina», c) a Corului bisericesc gr.-catolic, d) a Studenților universitari cercul bănățean, toate cu 550 vol. și 105 cetitori; în Cenadul-Mare: a) Bibl. «Astra», b) bisericească, c) a universitarilor, toate cu 345 vol. și 135 cetitori; în Saravale: a) Bibl. «Astra», b) școlară, toate cu 549 vol. și 128 cetitori; în Igrîș: Bibl. «Astra» cu 44 vol. și 18 cetitori; în Valcani: a) Bibl. «Astra», b) școlară, c) Cercul univ. cu 246 vol. și 30 cetitori. Analfabeți 30%. *Prelegeri*: în Cenadul-Mare: Dr. I. Demian: a) Necesitatea bibliotecilor populare, b) Mihail Eminescu, viața și scrierile poetului, G. Ionescu: Munca puterea ei de înnobilare și foloasele ei, D. Bozian: a) Monografia comunei Cenadul-Mare, b) Despre alcoolism, Victor Deciu: Poezia populară și frumsetile ei. Școlarii au declamat patrulogul «Beția» și dialogul «Păpușa» și lubiți învățătura, I. Raibaian: Cetiri din M. Eminescu. Corul bisericii gr.-cat. din Săn-Nicolaul-Mare, condus de Andraș, a cântat mai multe poezii, s'a predat monologul «Martorul Culișă Ciupelitu» de N. Badeir, «Curajul Țiganului» de Chimu și piesa teatrală «Pe aicea nu se trece». Atât în Cenadul-mare cât și în Sănnicolaul-mare a ținut prelegeri economice: Ioan Molnar: Despre lucrarea pământului, Cultura napilor de zahăr, Cultura macului, porumbului etc., cu mult interes ascultate; în Saravale: I. Molnar: Depe cultura macului, Isacu: Originea neamului; tot aici un concert muzical-declamatoric și o șezătoare literară cu diferite monoloage, de-

clamări și cântări. Ascultătorii la aceste prelegeri 1260. Au plăcut mai mult prelegerile din istorie și economie. Se reclamă conferențieri economici și alți specialiști. Averea desp.: Lei 502-95. Coruri: al Reun. de lectură și cântări din Săn-Nicolaul-mare, care are o sală de lectură și o bibliotecă, Corul bisericii gr.-catolice din această localitate, Corul bisericii gr.-ortodoxe din Nereu, 2 Coruri vocale în Valcani. Cooperative sunt: în Săn-Nicolaul mare, Saravale, Igrîș și Nereu. Învățătorii și preoții își au reuniunile lor și peste tot se văd începuturi de organizare în reuniuni culturale, societăți sportive, etc., dar de o activitate sistematică și rodnică nu poate fi vorba. Puterile se fărîmîțesc în prea multe direcțiuni.

Dr. Ioan Demian, avocat, director.

86. Șarmașul-mare (jud. Cojocna).

Constă din 16 comune; are 3 agenturi și 3 biblioteci populare. La inițiativa comitetului central, cu stăruința dlui dir. al desp. Gavril Hîntea și a dlui Dr. Vasile Dancu, dir. liceului din localitate, s'a ținut în Șarmașul-mare un curs de împletit răchită sub conducerea maestrului de împletit Carol Schrodte.

Raport despre activitatea despărțământului pe anul 1923/24 nu s'a trimis.

87. Satu-mare (jud. Satu-mare).

Constă din 37 comune; are 7 agenturi și 16 biblioteci. Din cele 30 biblioteci populare, trimise de centrală, s'au dat dlor Dr. Traian Burcuș, Felician Zach și Lucian Bretan, cari au descălecat la sate, unde au ținut prelegeri populare și au înființat biblioteci.

În decursul anului 1923/24 despărțământul a comemorat centenarul lui Gh. Lazăr, cu care ocazie dl Dr. Eugen Seleș a ținut o conferință despre marele dascăl Gh. Lazăr și a aranjat serbarea zilei de 1 Decembrie 1923 cu un program deosebit. Cu ocazia unei șezători, aranjată la Casina română, dl George Dragoș a vorbit Despre industrie și bogățiile Transilvaniei.

Averea despărțământului este de Lei 2373.

Dr. Eugen Seleș, dir. de liceu, director.

88. Sebeș (jud. Sibiu).

Constă din 17 comune; are 18 agenturi și 18 biblioteci populare, dintre cari 8 constatătoare din un număr mai însemnat de volume. Se găsesc în despărțământ și biblioteci parohiale, pedagogice, a școlarilor, etc. Cursuri de analfabeți au ținut: în Răhău: preotul N. Cărpinișan și inv. N. Floca, în Petrișfalău: Cercul cultural, al inv. din Sebeș, în Lăncrăm: I. Lașiță, preot și I. Pavel inv. Prelegeri populare au ținut: în

Răhău: N. Cărpinișan: conferențe și celiri biblice, N. Floca Biserica și școala (445 ascultători); în Petrifalău: I. Goția: Istorie, I. Floca: Apicultură (300 ascultători), în Călnic: Cerc cult. Gârbova: asupra a diferite subiecte (170 ascultători), asemenea și în Pianul de jos: I. Culea, I. Muntean, N. Todoran, Savu N. Savu, (300 ascultători), în Deal: Gr. Bădilă: Inceputul neamului românesc și încreștinarea lui, I. Dobre: Cultura și folosul pomilor, I. Bădilă: Musca columbacă și mijloacele de combatere (200 ascultători), în Lancrăm: I. Cucu: Banul ca mijloc de schimb, Silviu Cărpinișan: Însemnătatea caselor culturale, Petru Chirca: Avram Iancu, I. Lașită: Necesitatea înființării caselor naționale în fiecare comună, D. Antal: Impresii din călătoria sa în Moldova. Conferențe și serate artistice: în Răhău, societatea culturală (cu concursul elevilor școalei din loc): Serbare muzicală-teatrală-declamatorică (ascultători 250), în Pianul de jos: Reuniunea de muzică (și fanfara): ca în Răhău (ascultători 300), în Călnic: Reuniunea femeilor și Reuniunea fanfarei: Serată-teatrală-declamatorică (ascultători 250), în Lancrăm: Studențimea din loc: Matineu cultural și șezători culturale, Ioan Lașită: Ștefan cel mare, Mihai Viteazul, I. Pavel: Războiul pentru neam-târnamare, Horia, Cloșca și Crișan, Avram Savu: Unirea tuturor Românilor, Nicolae Floca: Școala și educațiunea tinerimii (ascultători 300), în Răchita: Ilie Tatu: Relele provenite din alcoolism, I. Raica: Sfaturi pentru gospodari, N. David: Cercetarea bisericii și puterea rugăciunii, I. Cărpinișan: Cum lucrează străinii, I. Chivescu: Despre Ștefan cel Mare, Ilie Dănil: Prelegere din domeniul igienii; în Sebeșul săsesc: Silviu Cărpinișan: a) Sentimentul religios la Români, b) Privire istorică asupra vieții culturale naționale la Români; Trifan Pușcariu: Sentimentul național la Români.

Prelegerile din Lancrăm au avut ca rezultat practic: înființarea unei Case Naționale. Averea despărțământului este de Lei: 4056.40. Unele agenturi n'au înaintat raport.

Silviu Cărpinișanu, profesor, director.

89. Seini (jud. Satu-mare).

Constă din 55 comune; are 63 agenturi și 63 biblioteci. populare, înființate aproape toate de cătră P. S. Sa Episcopul Dr. Iuliu Hossu, din prilejul vizitațiunilor canonice.

Raport despre activitatea despărțământului în anul 1923/24 nu s'a trimis. Director al despărțământului este dl Gavril Sabo, preot-protopop, Bicsad.

90. Șercaia (jud. Făgăraș).

Constă din 20 comune; are 11 agenturi și 17 biblioteci. Raport despre activitatea despărțământului pe anul 1923/24 nu s'a trimis. Dir. desp. este dl Dr. Nicolae Boeriu, avocat.

91. Sibiu (jud. Sibiu).

Constă din 37 comune; are 37 agenturi cu 37 biblioteci. La aceste biblioteci se mai adaugă cele înființate de Ministerul culturii și artelor, bibliotecile parohiale, școlare și cele dăruite de «Fundațiunea Principele Carol», «Casa școalelor» și persoane particulare.

Au fost vizitate toate comunele din partea comitetului central al desp. (Dr. Gh. Preda, direct.; Dr. Horia Petra-Petrescu, secr.; T. Doboiu, casier demisionat, apoi prof. I. Isac; N. Mușoiu, controlor; în comitet: S. Țeposu, prof., P. Drăghici, senator, Marcovici, colonel, Dim. Comșa, prof., N. Iordan, dir. șc. prim., † Tr. Petrașcu, med., I. Isaicu, prof. — apoi la adun. gen. din Porcești, 2 Aug. 1924, — pe lângă cei înșirați, dnii: S. Țeposu, v.-preș., în comitet dnii: Gh. Nedoviceanu, dir. de bancă și Fl. Vasiliu, consilier, jud. de ocol.) În fiecare comună au rostit vorbiri, cu sfaturi de actualitate (împotriva boalelor de tot felul, a alcoolismului, a depresiunii morale, cu sfaturi despre creșterea copiilor, despre cooperative), pe lângă lecturi beletristice și împărțirea de broșuri și cărți folositoare. Oratorii și conferențiarli cei mai harnici au fost dnii: Dim. Comșa, Gh. Nedoviceanu, N. Mușoiu, I. Neagoe, etc. (Lista întreagă și o dare de seamă amănunțită, de 52 de pag., găsesc cei ce se interesează, în «Buletinul 20 al desp. Sibiu, al «Asociațiunii», unde se referează pe larg despre comunele vizitate, întrebările puse de conducători, comitetele locale, conferențele din Sibiu — pentru intelectuali și meseriași, — seratele muzicale [cu programul specificat!] și adunarea cercuală, anuală.)

— *Conferențele pentru intelectuali* s'au bucurat de mare trecere. Au fost două serii. Seria I, 4 Noemvrie 1923: Festivalul I: I. P. Sf. Mitropolit Dr. Nic. Bălan: Sf. Scriptură și intelectuali noștri. Concert dat de corul școlii normale (dir. prof. Tim. Popovici); — 11 Noemvr. Dr. G. Preda: Din problemele origini și evoluției viețuitoarelor și, în special, a omului (cu proiecțiuni luminoase); — 18 Noemvr. prof. N. I. Ionescu: Idealismul american; — 21 Noemvr. Maria P. Chițu: Dante Alighieri și «Divina Comedia»; — 1 Dec. Aniv. Unirii: Festivalul II: «Cântarea României» cu «Universitatea liberă» — concert. Discurs dl. I. G. Duca și preș. secș. Sibiu a «Asoc. gen. a prof. sec.» S. Țeposu: Cuvântări festive. Concert coral al lic. Gh. Lazăr (dir. prof. N. Oancea); — 4 Dec. I. Dăncilă: Contribuții la creșterea și formarea sufletului ostașului nostru; — 9 Dec. I. Bratu, insp. șef al învăț.: Experimente din fizica modernă (cu experimente); — 16 Dec. Dr. Horia Petra-Petrescu: Mila și compătimirea socială în literatură; — 19 Dec. dl. senator Drăghici: Reforma calendarului; — 23 Dec. prof. univ. G. Bogdan Duică: Simeon Bărnuțiu; — 30 Dec. prof. I. V. Pătrășcanu:

Faust în literatura universală. — Seria a II-a de conferințe și concerte: 27 Ian. 1924 Muzica de cameră I (franceză și italiană), (concertele aranjate de dl Dr. I. Crețu, dir. de bancă); 3 Febr. Muzica de cameră (germană și nordică); 10 Febr. Muzica de cameră (cehă, rusă, polonă); — 14 Febr. prof. I. D. Ștefănescu: Din trecutul artistic al Transilvaniei; — 15 Febr. prof. Mămuianu: Sistemul nervos și funcțiunile sufletești; — 17 Febr. Cele mai frumoase tablouri din galeria Brukenthal (cu vederi luminoase); — 2 Martie, prof. Dr. V. Lăzărescu: Creștinismul și științele oculte; — 9 Martie, gen. I. Manolescu: Sociologia războiului în cultura generală română; — 16 Martie, Festival Eminescu: conferințe: Dr. Horia P.-Petrescu despre Eminescu, prof. T. Popovici despre Porumbescu. Progr. muz. aranjată de dl prof. T. Popovici în folosul «României June» (Viena); — 23 Martie, Dr. I. Lupaș: Cum a devenit Sibiiul centru bisericesc, politic și economic al Românilor ardeleni; — 23 Martie, ing. Cristea: Unde mergem?; — 6 Apr. Insp. învăț. Dr. N. Regman: Spiru Haret, întemeietorul educației naționale; — 20 Apr. prof. univ. Dr. Iosif Popoviciu: Concepția în studiul limbei române; — a doua zi de Paști: vicepreș. camerei, dl. N. Bălănescu: Oameni mari, puțin cunoscuți la noi (Tagore și W. Whitman); — 4 Maiu, prof. Teodor Crivetz: Bugetul României 1861—1900; — 22 Iunie, prof. D. Caracostea: Influența germană la Eminescu; — 23 Iunie, prof. I. D. Ștefănescu: Arta românească la expoziția internațională din Veneția; — 24 Iunie, prof. I. D. Ștefănescu: «Ce poate învăța cineva la Paris în trei luni de zile».

Conferențele pentru meseriași din Sibiiu s'au ținut, în localul Soc. meseriașilor, următoarele: — 8 Noemvrie 1923; Dr. G. Preda: Muncitorul față de problemele societății actuale; — 29 Noemvr. Dr. Lazar Popovici, insp. sanitar: Importanța cunoștințelor social-higienice pentru sănătatea publică; — 31 Ian. 1924: Dr. Horia Petra-Petrescu: Cum caută oamenii pe Dumnezeu; — 27 Oct. prof. Boicescu: Grigorescu (cu proiecțiuni luminoase).

Prelegeri la sate: În Avrig, Boița, Brad, Bungard, Cașolț, Daia-săs., Hamba, Loamnăș, Mândra, Mohu, Noul-săs., Ocna-Sibiiului, Poplaca, Porcești, Racovița, Rășinari, Râul-Sadului, Roșia-săs., Ruși, Săcădate, Sebeșul de jos, Sebeșul de sus, Șelimbăr, Slimnic, Șura-mare, Șura-mică, Tălmăcel, Tălmaci, Turnișor, Veștem, Vurpăr. (V. raportul special.)

Ospiciul de alienați din Sibiiu ne-a pus la dispoziție câte o trăsură, câteodată chiar două — pe sate.

Afară de întrunirile «Asociațiunii» noastre ne-au mai fost aduse la cunoștință următoarele conferințe și lecturi în agen-turile noastre: Boița, în 19 Dec., 23 Dec. și 30 Dec. explicarea

Evangelheliilor, de păr. Druhora, mai apoi coruri și declamațiuni, conduse de învăț. locali; — Cîsnădie, conf. 27 Apr., de șeful gării, dl Gh. Dumitrescu, despre evoluția pop. rom.; — 18 Mai, întrunirea învățătorescă, conf. pentru popor de dl învăț. dirig. din Veștem și dș. învăț. din Șelimbăr; — Loamnăș, repr. teatr. și cor cu teologii ort. din Sibiiu; — Poplaca, conf. dl învăț. Creșu din Rășinari.

Casele culturale, naționale, etc. În Avrig e plănuită, în cazarma de jandarmi; în Cristian există o sală de cetire; locul pentru casă e expropriat; în Daia săs. e cerut locul; în Mohu au 53,000 lei adunați; în Noul săs. au promisiuni de loc; în Ocna Sibiului au cerut local; în Porcești au un «Cămin cultural», ridicat din 1922 de locuitorii com. plecați în America; în Rășinari plănuiesc — (dela minist. cult. dați bisericii spre acest scop: 30,000 lei; strânși în sat 17,000; au început un muzeu local); — în Roșia săs. există un comitet al casei culturale, cu cotizații benevole de 50 de lei de pers.; în Rusciori există «Casa culturală Nicolae Iorga»; în Sebeșul de jos a cumpărat banca locală o casă cu 150,000 lei; E plănuită, afară de aceea, o casă culturală; în Sebeșul de sus se adună în sala frumoasă a cooperativei (înf. 1920); acolo și o sală de lectură; în Slimnic proiectată; în Șura mare este din 1922; în Șura mică s'au adunat 2,000 de lei până acum; au loc; în Tălmăcel e proiectată; în Turnișor s'au adunat 20,000 lei; de 2 ani un «cămin cultural», sală p. lectură în școală, (capital 2000 lei, cotizație 10 lei anual); în Veștem s'au adunat bani (dl Nedoviceanu a donat 10,000 lei); în Vurpăr au adunat 20,000 lei pentru casa culturală.

Societăți pentru tinerime sunt în: Cristian (în cadrele bisericii), Gușteriță (bis.), Noul săsesc (cu jude, subjude, pristav, teta feciorilor = prima instanță, curatorul = a doua instanță!), Porcești (a meseriașilor), Rășinari (p. fetețe adulte), Roșia săsească (cu statute din Sibiiu), Sadu (se organizează acum), Sebeșul de jos, Șura mare (cu statute), Tălmăcel (pe cale de a se înf.), Vurpăr (statutele din Sibiiu).

Adunarea cercuală s'a ținut în Porcești, de Sf. Ilie (2 August 1924), la care comitetul s'a completat cu următorii dni: Silviu Țeposu, prof., președintele soc. prof. sec. rom. secția Sibiiu, vicepreș.; Gh. Nedoviceanu, director de bancă și Fl. Vasiliu, judec. de ocol, consilier, membri în comitet (medicul Dr. Tr. Petrașcu a decedat). Totatunci s'a sfințit steagul «*Căminului cultural Principale Mihaiu*» și s'a dat o reprez. teatrală-muzicală reușită.

Ținem să mulțumim și pe această cale dlor conferențieri, institutelor de bani «Albina», «Banca Românească», Prima ardeleană, apoi «Caselor Naționale» (gen. Manolescu), dlor P. I. Simian, A. Dr. Măcelaru, dlor Cr. Ștefănescu, I. Petri, Gruia, T. Doboiu pentru sprijinul intelectual și pecuniar dat despărț. (O

dare de seamă specificată, în raportul casierului din «E mult de lucru!», bulet. 20).

Mulțumim dlor Timotei Popovici, prof. la școala normală «Andrei Șaguna», pentru sprijinul dat ca dirigent, cu elevii și elevele școlii normale, pe sate și în Sibiiu; precum și dlui Nicolae Oancea, profesor, dirigentul corului «Gh. Dima» din Sibiiu — precum și menționatele două instituții.

Trebue să amintim în acest raport și apariția celor 27 de broșuri *buletne* și *foi volante* ale desp. nostru. Având lipsă de broșuri de propagandă și «Bibl. pop.» a «Asociațiunii» apărând numai în 10 broșuri pe an, ne-am gândit că ar fi bine să tipărim pe spesele desp. unele lucrări, vrednice să se răspândească.

Așa s'au tipărit următoarele: 1. Pentru lumină și adevăr (apel pentru propaganda culturală); 2. Ce suflu să aibă șezătoarele și convenirile noastre? (analiză); 3. În «casa culturală» (descrierea unei case culturale ideale); 4. «Dacă dai de-un om de-al tău» (îndemnuri pentru îmbrățișarea meseriilor); 5. Pentru o geografie medicală a Ardealului (chestionar la probleme geografice, etnopsihologice, medicale); 6. Răspânditorii de lumină. Un început bun. (Răsunetul unor conferințe); 7. Câștiguri monstruoase (contra cămătarilor și profitorilor de războiu); 8. unui artist-desenator (contra desemnurilor și foilor obscene); 9. Marele Galeotto (contra bârfelilor din societate); 10. «Liga Bunătății» (descrierea ligii franceze de acest nume, cu 100.000 elevi, apărători ai gingășiei și bunătății); 11. Impotriva boalelor sexuale (analiza piesei «Havariații» a lui Brioux, cu sfaturi); 12. Cât de departe am ajuns cu toții (tipete de alarmă ale unor oameni de bine, din toate neamurile); 13. Toate plugurile umblă (de vorbă cu țărani, arătându-le primejdia nelucrării pământurilor, cu pulverizarea averilor — constatările unor economiști); 14. «Linda Raia», piesă teatrală într'un act, pentru teatrul de dilect. la oraș. (Pledoarie pentru milă și compătimire socială la cei bogați); 15. Cum să aranjem concerte populare (sfaturi practice); 16. Versuri pe fruntariul casei. (versuri glumețe și serioase, ca sfaturi concrete); Cum să creștem pomii (sfaturile unui specialist); 17. Vă place așa? (contra dansurilor moderne, obscene); 18. Ia-mă cu tine! (o listă de cărți vrednice de citit, cu prețuri și adresele editurilor); 19. Călcăiul lui Achile, piesă în trei acte (contra ziariștilor de șantaj și a presei de tiraj, imorale); 20. E mult de lucru (darea de seamă pe anul 1923/24); 21. Ce sămeni vei culege (Filozoful fără să știe), comedie în 5 acte de Sedaine, (contra prejudecăților de clasă socială — apoteaza unui comerciant cinstit); 22 Probleme de actualitate, de Dr. Gh. Preda (teme sociale actuale: lipsa de lucru, munca, cointeresarea muncitorilor, etc.); 23. Muncitorul în fața problemelor sociale de

astăzi (comunism, cointeresare, lupta de clasă etc.) de Dr. Gh. Preda (teme de actualitate, lupta împotriva lor); Nr. 24. Spre o lume mai bună (hotărârile congresului internațional de politică socială 1924); Nr. 25. Glasuri de alarmă, din toate taberele; Nr. 26. O temă medicală de Dr. Gh. Preda; 28. O conferință a d-șoarei Dr. Vlaicu despre pedagogia experimentală (sfaturi pentru alegerea carierelor).

Pe cărarea aceasta vrem să perseverăm și să edităm broșuri contra alcoolismului, contra «epitetelor ornante digrațioase» (o boală a timpului!) contra altor boale sociale, cari bântue în ziua de astăzi cu nemiluita. — Singurul inconvenient: tirajul mic (1000 ex. maximum!) Ar trebui să se găsească modalitatea ca broșurile să se editeze în condiții editoriale mai prielnice.

Altă publicație, paralelă, care credem că ar fi bine să pătrundă, o tipărim sub numele de «*Corespondența Astei*»: Nr. 1 s'a trimis la 178 reviste și ziare românești din România. Redacțiile sunt rugate să publice orice articolaș cu sau fără comitivă: «*Corespondența Astei* Nr. — scrie». Pentru redacții e tipărită corespondența pe o singură pagină, ca să poată fi dată la tipar, direct. În 600 ex. s'a tipărit pe amândouă paginile «*Corespondenței*», ca să se poată răspândi între directorii despărțămintelor și agenturile desp. Sibiiu. Comentarii de actualitate, sfaturi de cărți bune, lozinci sănătoase, material de răsgândit și de dat mai departe. De am putea persevera pe cărarea aceasta credem că am întări lozincile sănătoase prin presa noastră, îmbunătățind atmosfera.

Publicațiile acestea credem că pot servi ca model și celorlalte despărțăminte. Am vrea să vedem cât mai mulți colaboratori înregimentați în rândurile noastre, de aceea facem un călduros apel, ca tendințele acestea ale redactorilor publicațiilor menționate mai sus să fie sprijinite de cât mai mulți mănuiitori de penă, iar publicațiile să fie răspândite, ca să germineze deile sănătoase. Averea despărțământului în 2 August 1924 a fost de Lei 9484/50. Dr. Gh. Preda, direct. desp. Sibiiu.

92. Sighet (jud. Maramurăș).

Constă din 34 comune, are 35 biblioteci.

Raport despre activitatea desp. în anul 1923/24 nu s'a trimis. Dir. este dl Dr. Vasile Kindriș, avocat.

93. Sighișoara (jud. Târnava-Mare).

Constă din 26 comune, are 38 biblioteci, cu câte 50 vol.

Raport despre activitatea despărțământului pe anul 1923/24 nu s'a trimis. Dir. desp. este dl Dr. Toma Cornea, avocat.

94. Șimleu (jud. Sălăgiu).

Constă din 36 comune, are 17 agenturi și 22 biblioteci.

Agenturile au fost înființate de către P. S. Sa dl episcop Dr. Iuliu Hossu, din prilejul vizitațiunilor canonice în vara anilor 1922 și 23.

Raport despre activitatea desp. pe anul 1923/24 nu s'a trimis. Dir. al desp. este dl Dr. Alexandru Aciu, adv, senator.

95. Tășnad (jud. Sălăgiu).

Constă din 40 comune, are 49 agenturi și 49 biblioteci populare.

Agenturile au fost înființate de P. S. Sa episcopul Dr. Iuliu Hossu, din prilejul vizitațiunilor canonice din vara anului 1922/24.

Raport despre activitatea desp. în anul 1923/24 nu s'a trimis. Atât dir. desp. dl Demetriu Coroian, protopop, cât și harnicul secretar dl Dr. Coriolan Steer, avocat, au decedat.

96. Teaca (jud. Cojocna).

Constă din 23 comune, are 7 agenturi și 7 biblioteci.

Raport despre activitatea desp. pe anul 1923/24 nu s'a trimis. Dir. desp. lipsește. S'au luat dispoziții pentru reorganizarea desp.

97. Teiuș (jud. Alba-de-joș).

Constă din 19 comune, are 20 biblioteci.

Raport despre activitatea desp. pe anul 1923/24 nu s'a trimis. Dir. al desp. este dl Petru Suciu, preot în Teiuș.

98. Teregova (jud. Caraș Severin).

Frumoasa dare de seamă despre activitatea noului desp. Teregova o prezentăm din cuvânt în cuvânt, așa, cum ni-a fost înaintată de zelosul domn director al acestuia:

Despărțământul Teregova s'a constituit la 18 August 1923, prin dividarea în trei, a despărțământului Caransebeș, care s'a dovedit prea mare. Cuprinde în sine zece comune din plasa Teregova și anume: Teregova, Rusca, Feneș, Armeniș, Timiș-Slatina, Ilova, Sadova nouă, Mehadica, Verendin și Luncavița. Fiind despărțământul nostru din nou înființat, a trebuit mai întâi să evidențăm — rolul, care l-a avut și-l are «Asociațiunea», rol care până acum eră cunoscut numai intelectualilor noștri, pentru că activitatea Astrei în părțile noastre eră redusă la zero.

Dar am fost înțeleși!

Prin deplasări în comunele aparținătoare, în timpul de 11 luni, de când ne-am constituit, am înființat agenturi în toate

comunele aparținătoare, cu excepția comunei Sadova nouă și Ilova, cari fiind micuțe, sunt atașate deocamdată la agentura din Timiș-Slatina.

Biblioteci avem în fiecare comună, dintre cari 7 sunt donația Comitetului Central al Astrei, 3 donația dlui deputat Ilie Orzescu, președintele Comunității de avere, 2 donația fundației Bibicescu din T. Severin, fiecare cu dulap și 400 cărți, una a cercului academic al studenției bănățene și mai nou am primit dela Ministeriu Instrucțiunei publice încă 300 volume, cari sunt distribuite între agenturi. Numărul cărților se sporește mereu.

Casă de cetire avem în Feneș, — agentura cea mai activă —, în Teregova și este pe cale a se înjgheba în Timiș-Slatina. Conferențe s'au ținut la toate agenturile, pentru popularizarea rostului «Asociațiunei», cu diferite subiecte din istoria neamului, îndrumări și povește economice. Agentura din Rusca a aranjat o prea frumoasă serbare culturală în ziua a doua a Rosalilor, cu concursul corului «Doina», a iubitului nostru profesor de muzică Paulian din T. Severin, vechiu prietin al bănățenilor. În colaborare cu Reuniunea economică județană, în decursul iernii, s'au ținut în fiecare comună din cuprinsul despărțământului cursuri teoretice și practice din pomicultură, — isvorul principal de venit al ținutului nostru, — atât pentru adulți, cât și pentru băieții de școală. Aceste cursuri au avut rezultat rodnic. Am luat inițiativa pentru înființarea în fiecare comună a «Grădinii unirii» și în legătură cu asta, serbarea arborilor și a paserilor. S'au ținut serbări culturale în cea mai perfectă armonie cu corpul didactic. Pentru fiecare școală primară am donat câte o lădiță cu diferite corpuri geometrice, fazonate din lemn, puse nouă la dispoziție de direcțiunea fabricii «Mundus și Borlova-Armeniș», din Caransebeș.

S'au vândut 150 calendare.

Am căutat totdeauna o colaborare armonioasă cu toate societățile și reuniunile locale. Împreună cu despărțămintele Orșova, Bozovici și Caransebeș, am serbat la Orșova, sub conducerea dlui președinte al Astrei, ziua de 1. Decemvrie în cadrul unor serbări înălțătoare.

Despărțământul a fost reprezentat la serbările înfrățirii culturale dela București, prin directorul său și încă 3 delegați. Am avut concursul tuturor intelectualilor și autorităților noastre.

Adunarea de constituire s'a ținut în cadrul unei frumoase serbări și în legătură cu prima expoziție de industrie de casă în părțile noastre, expoziție de vite, aranjată împreună cu autoritățile administrative, fruntașii comunelor și cu reuniunea economică județană. La succesul părții culturale a serbării a contribuit mult concursul muzicii militare a Reg. 96 Inf., pusă la

dispoziția noastră în mod gratuit de Dl colonel Dobriceanu, comandantul regimentului; concertul aranjat de corul și fanfara din Mehadia, jocul frumos al călușerilor din Verendin. Ne-a înlesnit munca: ospitalitatea frățească, sprijinul dat și dorul de cultură al țărânilor noastre.

Continuând pe calea începută, nădărdum că activitatea anului viitor o să fie mai rodnică, trecând acu peste greutățile începutului, de cari ne-am izbit mereu.

Inginer Petru Fotoc, director.

99. Timișoara (jud. Timiș-Torontal).

Constă din 97 comune: are 2 agenturi și 15 biblioteci populare

E încă vie în memoria noastră memorabila adunare generală din 28—29 August 1923 în Timișoara, cu miile de participanți din toate unghiurile României-Mari și elanul de însuflețire nedescrisă, cu care s'a impus obștei acea serbare, ca un adevărat triumf al culturii și solidarității românești în această zonă apuseană a sufletului românesc. Din prilejul acestei mărețe adunări generale, trupa Teatrului Național din Cluj, sub conducerea dlui Director Z. Bârsan, a jucat, «Scrisoarea pierdută» de Caragiale, iar corurile vestite bănățenești au concertat în fața unui public de peste 3000 de persoane, stârnind un entuziasm de nedescris. Corurile, cari au luat parte la matineul muzical au fost: «Lira» din Lugoj, Corul din Chiseteu, Belint, Cacova, «Reuniunea de cântări» din Reșița, corul din Ictar, Ticvanul-mare, Comloșul bănățean și «Reuniunea de cântări și muzică» din Lugoj.

Conferențe s'au ținut cu acest prilej de către Dl Dr. Silviu Dragomir, prof. univ. Despre Colonizările străine pe pământul Banatului și dna Marilina Bocu: Despre impresiile câștigate în marile centre americane (New-York, Washington, Chicago, etc.) cu ocazia expozițiilor de țesături naționale românești.

Tot din acest prilej s'a aranjat și o expoziție a artiștilor-pictori bănățeni, Isac, Suhanek, Simonescu, Sipos, Popper și Ferenczy, iar orfelinatul de război «Principesa Ileana» din Lugoj, de sub conducerea d-nei Ana Vidu, a expus vase lucrate cu multă delicateță de micii orfani.

În decursul anului 1923/24 s'a serbătorit în despărțământ ziua memorabilă de 1 Dec., ținându-se conferențe, concerte și recitări, iar serbările școlare de fine de an, date pe regiuni, cu sprijinul efectiv al Dlui General C. Găvănescu, a Dlui Prefect Dr. I. Coste și a Dlui revizor R. Frateș, membru al comitetului desp. Timișoara. Tot sub egida desp. Timișoara a ținut la 21 Iunie 1924 Dna Alice Voinescu, dela Universitatea liberă din București o conferință despre Ce este cultura?

Averea despărțământului este de Lei 20,946.40.

Nou director din vara anului 1924 este dl Dr. Țiucra, protopop.

Ioan Petrovici, insp. al inv. sec., fost director.

100. Tinca (jud. Bihor).

Constă din 23 comune; are 3 agenturi și 14 biblioteci.

Raport despre activitatea despărțământului în anul 1923/24 nu s'a trimis.

Director este dl Dr. Aurel Pințea, avocat.

101. Treiscaune (jud. Treiscaune).

Constă din 42 comune; are 1 agentură și 1 bibliotecă. Lipsind de timp mai îndelungat directorul, dl Dr. Ioan Popa, prim medic județean, a fost rugat să convoace o adunare cercuală și a întreprinde o acțiune energică pentru înfrământarea despărțământului.

Raportul despre reorganizare încă nu ne-a sosit.

102. Turda (jud. Turda-Arieș).

Constă din 36 comune; are 19 biblioteci. Activitatea despărțământului, dela 15 iunie 1923 până la 15 iunie 1924, se resumă în următoarele:

1. A ținut 8 prelegeri populare în 4 sate și anume: Petru Suciu în Ghiriș și Iara: Economia rațională și Gospodăriile țărănești; Dr. Valer Moldovan în Iara: Unirea națională; Ioan Mureșan în Sănmihaiu și Ceanul-Deșert: Alcoolismul și Plantele de leac; Dr. Vasile Orghizan în Ceanul-Deșert: Virtuți creștinești; Gr. Biji în Sănmihaiu: Lipsuri culturale la sate; Teodor Murășanu în Ghiriș: Program național pentru sate.

2. A ținut un ciclu de 7 șezători culturale pentru meseriași din Turda-veche și 4 șezători culturale pentru meseriași și muncitorii din Turda-nouă. Fiecare șezătoare a avut un program potrivit de declamări, muzică și cântece. N'au lipsit proiecțiunile luminoase dela nici o șezătoare, la cari și-a dat concursul profesorul Ilie Marinca. Au conferențiat: Dr. Aug. Rațiu: Societățile meseriașilor; Petru Suciu: Importanța meseriilor; Dr. Valer Moldovan: Legiferarea meseriilor; Iacob Trif: Industria mare; Teodor Murășanu: Ioan Creangă; I. Neagoe: «Asociațiunea»; Dr. V. Orghizan: Munca; Ioan Mureșan: Plantele medicinale; Dr. Ioan Mardan: Întemeierea Principatelor române; Emil Mureșan: Școala.

3. A ținut 3 șezători literare pentru publicul intelectual din Turda. La partea artistică a acestor șezători se menționează concursul dlui profesor Ioan Curunica cu corul elevilor

de liceu și al «Societății Corale Române», al cărei conducător este.

Au conferențiat domnii: Petru Suciu: Despre conștiința națională; Dr. Valer Moldovan: Despre constituirea statelor naționale; Teodor Murășanu: Despre Lucian Blaga și literatura noastră de azi; Damian Pop: Despre simțuri (din psihologie).

Despărțământul dispune de un schiopticon modern și de o avere în bani de Lei 5000.—.

Petru Suciu, dir. de liceu, director.

103. Vârșeț (jud. Timiș).

Rupt în două, acest despărțământ, comunele, cari au fost trecute la Iugoslavia se atașează la alt despărțământ. Numărul membrilor pe viață din fostul desp. al Vârșețului este de 16.

104. Vințul-de-jos (jud. Alba-de-jos).

Constă din 8 comune, are o bibliotecă populară în Vințul-de-jos cu 14 cetitori, mai sunt și alte 3 biblioteci de copii, didactică și pentru adulți (328 vol.). Curs de analfabeți a ținut în Tărtăria, Ilie Terchilă cu 24 analfabeți (70% analfabeți). Prelegeri au ținut: în Tărtăria: A. Dura: Cultura pomilor și viței de vie. Sav. Cornea: Alcoolismul, V. Vasilca: Cooperație; în Inuri: I. Goția: Dușmanii interni ai neamului, Ana Savu: Buna creștere, Cornelia Goția: Portul nostru, în Blandiava (Cârna): I. Goția: Chestia evreiască, Saviton Cornea: Alcoolismul, V. Vasilca: Cooperație. Poporul este preocupat aproape numai de cheștiunea agrară.

V. Vasilca, pretor, director.

105. Vințul de sus (jud. Turda-Arieș).

Constă din 19 comune: are 7 agenturi și 9 biblioteci populare, afară de aceste se mai află 1 bibliotecă parohială și 4 școlare. Prelegeri populare au ținut: în Inoc: Iuliu Căpălnean: a) Folosul cărții, b) Despre Asociațiune, I. Neagoe: Despre însoțiri și Casele Naționale, (500 asc.), Decea: I. Căpălnean: Creșterea bună și cum se face ea, I. Neagoe: Despre însoțiri și Casele Naționale (500 asc.), Feldioara: I. Căpălnean: Păcatul sudalmei (500 asc.), Hidiș: I. Căpălnean: Folioasele cărții și Casele Naționale (1,200 asc.), Vereșmort: I. Căpălnean: Rostul Caselor Naționale (450 asc.). Lipsa creșterii bune — cauza rețelilor din lume (138 femei). Cum se face creșterea bună: prin pildă, învățătură, supraveghiere și răsplătă (138 femei), A. Nemeș: Creșterea începută în familie o continuă școala. Rostul și folosul școalei. Ce-i datorăm școalei (80 femei). Dr. Basil Stoica, medic: Ingrijirea copiilor dela zămislire până la înțărcare: sfaturi practice (80 femei). Cârcedea: (S'au anunțat și s'au prezentat

conferențiarilor, dar preotul neînțelegător al rostului conferențelor nu a primit pe conferențieri). Reprezentații artistice au ținut în Vereșmort: Dna Elena Căpălnean: *a*) Reprezentație teatrală și un tablou viu (700 asc. Lei 1,010 încassări), *b*) Matineu și un tablou viu (500 asc. și Lei 485 încassări), *c*) Matineu și un tablou viu (600 asc. și Lei 551 încas.), *d*) Matineu (600 asc. și Lei 530 încas.), *e*) Serbare festivă cu cântări (elevii), declamări și o conferință, *f*) Arghir Nemeș: Reprezentație teatrală (700 asc. Lei 801 încas.), *g*) A. Nemeș și G. Stoica: Reprez. cu cor, declamări și teatru (650 asc. și Lei 649 încas.), *h*) A. Nemeș și G. Stoica: Reprez. teatrală (700 asc. Lei 992 încas.), *i*) A. Nemeș și I. Todea: Reprez. cu cor și teatru (400 asc. și Lei 392 încas.), *j*) A. Nemeș și I. Todea: Piesa: Dl Notar, de O. Goga (700 asc. și Lei 894 încas.), *m*) Dna E. Căpălnean. A. Nemeș și T. Todea: Matineu: «Prin jertfă la unire» de Alfred Moșoiu, (300 asc. și Lei 551 încas.), *n*) aceleași persoane și același program, cu aceiași ascultători. S'au mai dat serate și în alte comune, fără a se fi înaintat raport. În Vereșmort se află societate de lectură și Soc. Sf. Maria. Soc. pentru tinerime se află în toate comunele. Reuniuni: în Feldioara și Hidiș. Activitatea despărțămintelor este lipsită de rod din cauza alcoolismului ce bântuie teribil la sate: ar trebui să se facă tot posibilul pentru curmarea acestui flagel, aducător de nefericiri.

Iullu Căpălnean, preot, director.

106. Vișeu (jud. Maramurăș).

Constă din 10 comune.

În adunarea despărțământului Vișeu-Iza ținută la 2 Dec. 1923, în Vișeu de sus, s'a desfăcut acest despărțământ în două și anume: în despărțământul Vișeu și desp. Iza. Din acest prilej dl protopop Emil Bran, dir. desp. Iza, în cuvântul de deschidere al adunării, a făcut comparație între starea socială a Românului iobag din Ardeal și al celui nobil din Maramurăș și a arătat trecutul și activitatea «Astrei». Dl Pompei Bojor, dir. școlii civile, a ținut o conferință: «Despre răspândirea culturii în popor»,

Prelegeri populare s'au ținut dela reorganizarea desp., în diferite comune de cătră domnii: Dr. Szabo, Dr. G. Iuga, Pompeiu Bojor, Căp. Cristescu, Loc. Fetcu, preotul D. Vlad, Dr. Filipciuc și alții. P. S. Sa episcopul Dr. I. Hosau, în vizitațiunea sa canonică, a înființat în fiecare comună o bibliotecă populară a «Astrei».

Toate sărbătorile naționale s'au sărbătorit, în mod demn, în cadrele desp. «Astrei».

Dr. Gavril Juga, avocat, director.

107. Viștea (jud. Făgăraș).

Constă din 22 comune, are 22 agenturi. În urma apelului dat de comitetul cercual s'au ținut prelegeri și conferințe de preoți și învățători. În fiecare din cele 22 agenturi este câte o bibliotecă populară, de toate 22, organizate de comitetul cercual. În timpul iernii bibliotecile au fost folosite. În ținutul Făgărașului nu se simte necesitatea cursurilor de analfabeți, numărul acestora fiind redus. Angustin Șandru, secretarul desp., a ținut prelegeri despre organizarea economică prin cooperative în : Sărata, Oprea-Cârțișoara, Streza-Cârțișoara și Drăguș. Producțiuni teatrale-declamatorice s'au ținut la sărbătorile Nașterii Domnului aproape în fiecare sat. S'a înființat bancă populară în Sărata. Au intrat în cadrele centralei cooperativelor, cooperativele din susnumitele comune, afară de cea din Drăguș. Interes mai mare arată poporul față de prelegerile referitoare la nevoile economice. Averea desp.: Lei 500, în numerar și Lei 2500 valoarea schiopticonului. Viața economică e bine dezvoltată. Sunt 20 cooperative de consum și valorizare, iar bănci populare, însoțiri Raiffeisen și societăți pe acțiuni în 21 comune.

Pavel Borzea, preot, director.

108. Zălau (jud. Sălaj).

Constă din 58 comune; are 16 agenturi și 16 biblioteci populare, fiecare cu câte 51 volume, afară de biblioteca din Zălau cu 300 vol. Desp. Buciumi a hotărât la 25 Noemvrie 1923 fuziunea sa cu desp. Zălau, ai cărui conducători au cercetat după aceea toate comunele ce au aparținut numitului desp. care a fuzionat. Desp. Zălau a înființat o agentură și o bibliotecă populară și în comuna Cățălul-român, aparținătoare desp. Crasna, care dela 20 Noemvrie 1923 s'a atașat la desp. Șimleu.

Prelegeri populare au ținut : în Ontelec: Dr. Nicodim Criștea, primar în Zălau: «Asociațiunea» și lupta ei pentru promovarea culturii românești, Nicolae Nistor, subrevizor: Despre școală, George Mateșanu, profesor: Despre meserii (200 asc.): Aghireș: Dr. N. Criștea: Despre «Asociațiune» și datorințele noastre pentru dezvoltarea culturii la Români, N. Nistor: Despre școală și Școala de Duminecă, Gheorghe Dunca, profesor: Despre industrie, meserii și comerț la Români (200 asc.): Treznea: Dr. N. Criștea: Despre rolul «Asociațiunii» în Statul român, N. Nistor: Despre școală și meserii (400 asc.); Unguraș: Dr. N. Criștea: Despre trecutul «Asociațiunii» și rolul ei în viitor, N. Nistor: Despre școală și rostul bibliotecilor (150 asc.); Agrij: Dr. N. Criștea: Despre «Asociațiune» și datorințele noastre pentru dezvoltarea programului ei, N. Nistor: Despre școală și rostul cărții în zilele noastre (250 asc.); Ciumărna: N. Nistor: Despre carte și «Asociațiune», Gh. Mateșanu: Despre meserii

și negoț la Români (200 asc.); Păușa: N. Nistor: Despre «Asociațiune» și rostul cărții, Gh. Mateșanu: Despre meserii și negoț la Români (150 asc.); Bozna: Dr. N. Cristea: Despre «Asociațiune» și rostul școalei în zilele noastre, Gheorghe Pop, prim-pretor: Despre meserii și comerț (100 asc.); Hereclean: Dr. N. Cristea: Despre importanța «Asociațiunii» în zilele noastre, N. Nistor: Despre binefacerea școalei (120 asc.); Tigani: Dr. Cristea: Despre rostul «Asociațiunii» și modul cum trebuie sprijinită de țărani noștri, N. Nistor: Despre școală și datorințele părinților față de dânsa, Vasile Iuga, pretor: Despre cinst și omenie (250 asc.); Buciumi: Dr. N. Cristea: Despre însemnătatea caselor naționale în cultura poporului, Gh. Pop: Despre meserii și comerțul românesc (500 asc.); Cățălul-românesc: Dr. N. Cristea: Despre rostul «Asociațiunii» în România-întregită, N. Nistor: Despre școală și învățătură, Traian Trușășu, protopop: Despre așezămintele naționale în trecut și prezent (400 asc.); Gârcei: N. Nistor: Despre școală și meserii, Dr. N. Cristea: Despre «Asociațiune» și luptele politice în trecut ca mijloc de trezire a conștiinței naționale (150 asc.); Badou: Dr. N. Cristea: Despre «Asociațiune» și misiunea intelectualilor de azi pentru încheierea societății românești, N. Nistor: Despre foloasele învățăturii câștigate în școală și rostul meșteșugarilor români în consolidarea țării (120 asc.); Bodia: Dr. Victor Supuranu, consilierul orașului Zălau: Despre alcoolism și meserii. Dr. Cristea: Despre «Asociațiune», (200 asc.); Bogdand: Cornel Oțel, preot: Despre cooperație, Dr. V. Supuranu: Despre meserii, Ioan Opreș, notar cerc.: Limba și portul național, Dr. N. Cristea: Despre «Astra» și diferitele ei ramuri de activitate (150 asc.) În comunele: Aghireș, Treznea, Agriș și Gârcei conferențiarul au fost însoțiți de corul Școalei normale de băieți din Zălau, compus din 16 elevi, cari sub conducerea profesorului Gheorghe Dunca a executat mai multe cântece naționale și monoloage, stărnind pretutindeni entuziasm pentru comorile noastre naționale.

Continuarea prelegerilor: În Treznea: Dr. Sorin Stoica. med. Bat. 7 Vîn. de munte, Zălau: Combaterea boalelor venerice, etiologia, ravagiile, tratamentul și profilaxia lor (150 asc.); Păușa: Dr. S. Stoica: Acelaș subiect (50 asc.); Unguraș: Același conferențiar: Acelaș subiect (200 asc.); Buciumi: Același conferențiar: Boalele venerice și tuberculoza (1500 asc.); Chieșd: Același conferențiar: Același subiect (250 asc.); Sighetul-Sălașului: Același conferențiar: Același subiect (200 asc.); Curitau: Același conferențiar: Același subiect (150 asc.); Aghireș: Dr. Edmund Murgolies, medic circ., Zălau: Despre sifilis, tuberculoză și pelagră (130 asc.); Fetindia: Același conferențiar: Același subiect (150 asc.); Panic: Același conferențiar: Higiena socială și boalele venerice (100 asc.); Hereclean: Același conferențiar: Același subiect (150 asc.); Tigani: Același conferențiar:

Despre boalele venerice și îngrijirea copiilor (200 asc.); Gârcel : Același conferențiar : Același subiect (150 asc.); Cristur : Același conferențiar : Același subiect (200 asc.); Mirsid : Același conferențiar : Același subiect (200 asc.).

Medicii susamintiți au fost însoțiți de²³ prim-medical județului Sălaj, veteranul Dr. Pompei Fărcaș, care de asemenea a ținut să dea diferite sfaturi igienice poporului, care a ascultat cu multă râvnă și interes toate prelegerile ținute de dnii medici.

Deplasările conferențiarilor despărțământului și ale medicilor s'au făcut cu ajutorul trăsurilor primăriei orașului Zălau, puse la dispoziție gratuit de primarul Dr. Nicodim Cristea. În două rânduri a dat trăsurile pentru conferențieri și cor : dl. Cornel Pop, directorul școlii normale de băieți din Zălau, Parchetul, Garnizoana și compania de jandarmi din Zălau, pentru ceeace se aduc, și pe această cală, mulțumiri șefilor acestor autorități, în numele culturii românești.

Despărțământul a ținut de toate 53 prelegeri în 31 comune.

Pe lângă prelegerile susamintite s'au ținut în despărțământul Zălau mai multe prelegeri din partea membrilor corpului didactic, organizați în 6 cercuri culturale; anume :

1. Cercul cultural Buciumi.

Bogdana : I. Cucu, dirig. contabil : Despre cărțile funduare, Veturia Bejan, învățătoare : Doina și cântecele românești, Grigorie Dobocan, inv. : Arăturile de toamnă (ascultători 300); Bodia : Alexandru Bejan, inv. : Iusemnătatea meseriilor, Vasile Stanciu, preot : Insemnătatea învățăturilor creștinești (150 ascultători); Restolțul-deșert : Demetriu Ilea, inv. dir. : Despre trecutul glăorios și faptele mărețe ale neamului nostru, Petru Tulbure, inv. : Despre drepturile și datoriile cetățenești (300 ascultători); Sângeorgiul de Meseș, Vasile Pop, protopop, Despre insemnătatea școlii și folosul învățaturii; P. Tulbure : Despre apărarea sănătății; Al. Bejan, Despre pomărit (350 ascultători); Buciumi, D. Ilea, Despre colinzi și urările de Crăciun, (500 ascultători); Buciumi, D. Ilea, Despre vitejiile poporului românesc, Veturia Bejan, Despre foloasele paserilor și arborilor (1000 ascultători).

2. Cercul cultural Treznea.

Bozna, Ioan Câmpeanu, inv. dir., Despre divorțuri, Alexandru Coșuția, inv., Despre lucrul manual (200 ascultători), Agrij, Al. Coșuția, Din scăderile noastre, (500 ascultători), Păușa, Al. Coșuția, educația din casa părintească (150 ascultători), Unguraș, Aug. Romitan, inv., Despre credința în Dumnezeu (400 ascultători), Chichișa, Ioan Vescan, inv., Despre foloasele învățaturii (100 ascultători), Vascapău, I. Câmpeanu, Despre divorțuri (200 ascultători).

3. Cercul cultural Zălau.

Aghires, Ioan Gozman, Inv. dir., Despre originea poporului românesc, Iușu Căpineanu, Inv. Despre portul național (600 ascultători), Tetindia, I. Gozman, Despre îmbrățișarea meseriilor, Ioan Pop, Inv., La școală și la plug (100 ascultători), Ortelec, Pompei Folca, profesor, Zălau, Despre bogățiile României întregite, I. Gozman, despre foloasele școlii și rostul cărții la noi (200 ascultători), Zălau Gozman, (La 4 Ianuarie 1924) Despre nașterea lui Hristos, colinzi și urări de Crăciun. Cu acest prilej elevii școlii primare de stat reprezintă piesa, «Irozii» (400 ascultători), I. Gozman (la 6 Februarie 1924), Despre unirea Principatelor. De data aceasta corul elevilor, sub conducerea învățătorului Al. Pop, execută mai multe cântece naționale (300 ascultători). Țigani, I. Gozman, Despre originea neamului românesc și importanța locurilor istorice «Porolisum» și «Guru-său». Acelaș conferențiar. Despre meserii și comerț (350 ascultători), Zălau, I. Gozman, Despre trecutul neamului românesc și vitejiile gloriosului nostru Rege Ferdinand I (plantându-se arborele încoronării în curtea școlii). După prelegere se recitează mai multe poezii și se cântă cântece patriotice (250 asc.) Zălau, Al. Pop, Despre folosul arborilor și păsărilor, I. Gozman (15 Maiu), Simeon Bănușiu și evenimentele din 1848 (250 ascultători).

4. Cercul cultural Mirsid.

Mirsid: I. Costea, Inv.: Despre originea neamului românesc, Al. Dobocan, Inv.: Despre iubirea școlii și a cărții (200 ascult.); Moigrad (30 Decembrie 1923): Vasile Cîmpoae, Inv.: Despre Unirea tuturor Românilor, I. Costea: Despre stărpirea datinilor stricăcioase din viața poporului nostru (150 ascultători).

5. Cercul cultural Samsod.

Chieșd: Gh. Mosu, Inv.: Despre cercetarea bisericii (300 ascultători); Samsod: Teodor Teodorescu: Despre războiul pentru întregirea neamului (200 ascultători); Sighetul Silvaniei: I. Covaciu: Despre foloasele învățaturii (250 ascultător).

6. Cercul cultural Bocșa-română.

Bocșa-română: Emil Pocola, subviz. școl.: Despre refacerea economiei naționale în legătură cu micile gospodării dela sate ale țăranilor noștri (250 ascult.); Curitau: Acelaș confer.: Despre organizarea puterilor sătenilor noștri și întrebuințarea lor (200 asc.). La ambele prelegeri s'au recitat poezii și dialoguri și s'au cântat diferite cântece naționale cu elevii școlii respective.

Cercurile culturale au ținut în total: 42 prelegeri în 27 comune.

Conferențe și serate artistice s'au ținut în Zălau: 1. Gh. Mateșanu, prof.: Despre poezia populară a județului Sălaj (300 ascult.); 2. Dr. N. Cristea: Despre Muzeele din Transilvania și necesitatea creării unui Muzeu Național sau Palat cultural în Zălau (300 asc.) Conferența aceasta s'a publicat în rev. «Școala Noastră» ce apare în Zălau; 3. Grațian Capătă, profesor: Despre Gheorghe Coșbuc (250 ascult.); 4. Pompeiu Tolca, prof.: Momente importante din viața plantelor (250 asc.); 5. Nic. Nistor, rev. școl., secretarul desp. «Asoc.»: Viața și opera lui V. Alexandri (300 asc.); 6. Const. Petreanu, Șeful ofic. de plasare din Zălau: Viața și opera lui Eminescu (250 asc.); Cornel Pop, dir. Școlii Normale de băieți din Zălau: Despre trecerea liniei de demarcație în anul 1919 și rolul generalului Moșoiu în războiul pentru întregirea neamului (700 asc.).

Cu ocazia acestor 7 conferențe aranjate de Casina română și comitetul desp. Zălau s'au aranjat și serate artistice, la cari și-au dat concursul corurile elevilor și elevelor dela Școala Normală de băieți și Școala medie de fete din Zălau, cântând sub conducerea dirigenților de cor Gheorghe Dunca și Ioan Luca diferite bucăți naționale. Ambele școli au contribuit la reușita acestor serate prin declamații și monoloage. Directorul școlii Normale de băieți: Cornel Pop și Directoara școlii medie de fete: dna Silvia Dr. Suciu au dat tot concursul pentru reușita acestor serbări indispensabile în opera de consolidare a neamului și țării în acest ținut îmbibat de străinism. De menționat este și concursul dat de orchestra Batal. 7 Vânători de Munte, care sub conducerea Sublocot. Nic. Chivu și Maestrului Diez a delectat publicul cu frumoase plese naționale și clasice. Dintre cele 17 agenturi înființate în cadrele desp. au funcționat mai intensiv agenturile din Buciumi și Zălau. La Buciumi poporul se întrunește în Dumineci și serbători într'o casă mai încăpătoare din comună, cetind gazete și cărți. La Zălau intelectualii români s'au organizat în cadrele unei Casine, adăpostită în 4 camere ale restaurantului «Ridval», având și o sală mare de conferențe și dans. Aici e mult de lucru, conștiința națională fiind adormită în multe părți ale Sălajului. Averea Casinei este de Lei 44.314. Corul casinei este condus de dirigintele Ioan Mușetescu. La sf. Paști a cântat în ambele biserici românești. Bănci populare sunt în Zălau și Unguraș, iar în Buciumi s'a înființat o cooperativă.

Directorul despărțământului, Dr. Nicodim Cristea, a vândut în anul acesta, cu concursul Revizoratului școlar, al Administrației financiare și a Preturei plasei Zălau, 1000 lozuri de ale loteriei Astrei; iar ca director al desp. Almaș alte 1000 de lozuri; drept aceea insistă la comitetul central să sprijinească din rezultatul bănesc al loteriei înființarea unei Case Naționale cu

Muzeu în orașul atât de plin de străinism Zălau. Directorul desp. a vândut în acest an 50 ex. din *Calendarul Asociației* și a făcut 17 abonamente la revista «*Transilvania*». Tot dănsul a început acțiunea pentru strângerea obiectelor de valoare din jud. Sălaj și până acum a culesat 100 obiecte pentru Muzeu, care lipsește în acel județ. Dl prof. univ. Tzigara Samurcas a dăruit în acest scop suma de Lei 5000.

Dr. Nicodim Cristea, primar, director.

109. Zărnești (jud. Făgăraș).

Constă din 5 comune; are 4 agenturi și 4 biblioteci populare. Dintre agenturi, cea din Zărnești și Tohanul-vechiu funcționează, cea din Tohanul-nou și Poiana-Mărului stagnează. În Zărnești este și o bibliotecă a bisericii și alta a școlii, cari nu sunt publice; iar biblioteca școlii din Tohanul-vechiu și Tohanul-nou sunt contopite cu a despărțământului. Analfabeți aproximativ 30%. Prelegeri populare: Zărnești, Dr. P. Nistor, Pregătirea unirii prin înaintași (200 asc.), Ilie Piso, Stăpânirea de sine (150 asc.), Dr. P. Nistor, România înaintea conferinței dela Lausanne și Moscva (150 asc.); Ilie Piso, Cataractele dela Niagara, izvor de energie (cetire, 150 asc.); Dr. P. Nistor, Sfaturi medicale (100 asc.); Ilie Piso, Cum a învățat moș Toma carte, de G. Coșbuc (cetire, 100 asc.); Aurel Bănuț, Despre cultură și civilizație (200 asc.) și Cartea părintelui Reteveiu (schită proprie, 200 asc.); I. Piso, Sfat bun la vreme potrivită, de Ioan Pop-Regeganul (cetire, 60 asc.); I. Piso, Unirea Ardealului (vorbire ocazională, 150 asc.); Ilie Piso, Sfaturi economice (100 asc.); Poiana-Mărului: Dr. P. Nistor, Despre «Asociațiune» (250 asc.) și Pregătirea unirii prin înaintași (250 asc.); Tohanul-vechiu: Dr. P. Nistor, «Asociațiunea» ca factor cultural al unirii (500 asc.); Dr. Voicu Nițescu, Folioasele cooperației, Dr. Nicolae Căliman, medic, Brașov, Ravagiile beției, Zărnești: Dr. P. Nistor, Pilda de solidaritate și jertfă arătată de Tohanul-vechiu la adunarea generală (în legătură cu cercul cultural al învățătorilor, 150 asc.); Dr. P. Nistor, Desăvârșirea unirii prin cultură (vorbire comemorativă, 100 asc.); Poiana Mărului: Dr. P. Nistor. Școala și menirea ei culturală (în legătură cu Cercul cultural al învățătorilor, 150 asc.). În urma prelegerilor s'au înființat de mai înainte 3 cooperative și o bancă populară, în Zărnești și Tohanul-vechiu sală de lectură. Averele desp.: Lei 9067. Reuniuni de femei sânt în Zărnești și Tohanul-vechiu: Cooperative în Zărnești, Poiana-Mărului și Tohanul-nou; Bancă populară în Tohanul-vechiu; Banca «Creditul» în Zărnești; Coruri în Zărnești și Tohanul-vechiu; Asociația foștilor voluntari (Desp. al Uniunii f. v.).

Dir. desp. a împărțit 200 ex. *Călimdarul Asociațiunii* în 1923 și 50 ex. în 1924, cedând rabatul despărțământului. Co-

operativa din Zărnești a înscris membrii ei în 1923 ca membri ajutători ai «Asociațiunii», cumpărând Calendarul «Asociațiunii».

Desp. susține «Casa de lectură» în Zărnești, în o sală a școlii, unde pe lângă biblioteca de 250 vol. stau la dispoziția cetitorilor foile Albina, Natura, Neamul românesc pentru popor, Cosinzeana, Transilvania, Libertatea, Lumina satelor, Foia Poporului, Conștiința românească, precum și alte 3 gazete dăruite de dir. desp. Casa de lectură este cercetată zilnic, toamna, iarna și primăvara, de câte 20—50 cetitori, iar vara de câte 5—10. Desp. a organizat în 1923 o serată dansantă cu un venit de Lei 5183. Desp. a conlucrat în 1923 și 1924 cu «Cercul cultural al învățătorilor», luând parte la adunările lor și ținând prelegeri. Asemenea s'a conlucrat cu Soc. foștilor voluntari.

Dr. Pompiliu Nistor, medic, director.

110. Bala-de-Criș (jud. Hunedoara).

Între despărțămintele de nou înființate se numără și desp. Bala-de-Criș, cu 7 membri pe viață și 20 activi. Dl *Dr. Nicolae Oncu*, dir. desp. a dezvoltat, dimpreună cu părintele *Ioan Indrel*, președintele agenturii «Asoc.» din Tebea ș. a. membri ai instituțiunii noastre de acolo, o activitate laudabilă pentru restaurarea cimiterului erorilor dela Tebea și facerea Casei Naționale cum și pentru aranjarea serbărilor Avram Iancu din aceea localitate.

A nexa : II.

Secțiunile științifice-literare ale „Asociațiunii pentru literatura română și cul- tura poporului român” (Astra), Sibiiu.

Nr. 2013/1924.

Proces Verbal

*luat în ședința plenară a secțiilor științifice-literare, ținută
în Sibiiu, în 14 Iulie, 1924.*

Ședința I-a.

Președinte :

Vasile Goldiș.

Notar :

Dr. Horia Petra-Petrescu.

1. Membrii prezenți: din secția literară-artistică: Dr. Valer Brănișce, Gh. Bogdan-Duică, Enea Hodoș, Dr. Horia Petra-Petrescu (activi) și Nicolae Băilă, Nicolae Oancea, (corespondenți); din secția istorică-etnografică: Vasile Goldiș, Virgil Șotropa, Nic. Togan, Matei Voileanu (în ședința a II-a a mai venit și dl protopop Dr. Ilie Dăianu); din secția școlară: I. F. Negruțiu, Dr. I. Stroia (activi), Dr. I. Bunea, Dr. A. Crăciunescu, Dr. I. Ilcuș, D. Lăpedatu (Săliște) (corespondenți); din secția economică: D. Comșa, I. A. Preda, Romul Simu, Dr. I. Vecerdea; din secția de științe sociale: Dr. Lucian Borgia și P. Drăghici; din secția medicală Dr. Gh. Preda.

2. Dl președ. **Vasile Goldiș** deschide ședința plenară la ora 10 a. m. în sala de ședințe a Muzeului, urând «Bun-sosit» tuturor. Pentru întâia oară îi este dat să conducă o ședință plenară a secțiunilor. Mai întâi de toate vrea să releve trei momente însemnate: 1. manifestațiile grandioase de înfrățire culturală din București, Breaza și Văleni, în 31 Maiu, 1, 2 și 3 Iunie, a. c. 2. creșterea prestigiului societății noastre și dincolo de hotarele Ardealului și 3. serbările din prilejul centenarului nașterii lui Avram Iancu, din August, Septemvrie viitor.

Dl președ. descrie în colori vii manifestațiile de înfrățire culturală din București și aduce prinos de recunoștință tuturor, cari au contribuit la buna reușită. La loc de frunte stau M. Sa Regele cu A. Sa Regală Principele moștenitor, apoi societățile culturale, în frunte cu dnii I. Manolescu dela «Casele Naționale» N. Iorga dela «Liga Culturală», dna Sabina Cantacuzino dela «Universitatea liberă, etc. etc. Mulțumește dlor Dr. Tiberiu Bre-diceanu pentru aranjarea «Poemului»; dlor Nicolae Oancea,

dirig. și Dr. I. Stroia, președ. «Reuniunii de muzică Oh. Dinu» pentru reușita concertelor; dl. Dr. I. Lupaș, Dr. Sextil Puscariu, pentru conferințele ținute, în special «Caselor Naționale» (gen. I. Manolescu), celorlalte instituții, cari ne-au primit la București: «Academia Română», Universitatea, «Universitatea liberă», «Cântarea României», «Soc. ortodoxă a femeilor române», etc. Cere împuțernicirea de a aduce mulțumiri și din ședința plenară a secțiilor.

Sedința plenară e de acord cu dl. președinte ca persoanelor și societăților menționate să li se exprime mulțumiri pentru buna primire.

3. Dl. președ. descrie mai apoi cum plănuiește manifestările de pletate la mormântul dela Tebea, unde zace eroul național Avram Iancu, apoi la Câmpeni, Vidra, Găina și Cluj, din acelaș prilej. Descrie grosso modo programul ce va avea să se stabilească în înțelegere cu M. S. Regele care a promis participarea cu întreaga familie regală. Serbarea să fie o serbare națională a țării întregi. Comitetul organizator să fie pus sub președinția de onoare a însuș. M. S. Regelui. Ca orator festiv crede că ar fi potrivit dl. prof. univ. Dr. Silviu Dragomir, care a primit o bursă — la îndemnul dlui președinte, pe lângă dl. ministru de externe I. G. Duta, ca să studieze arhivele din Viena și care a descoperit acte importante necunoscute, referitoare la Avram Iancu (volumul se va tipări din partea «Casei Școalelor»). Toate societățile culturale de seamă din țară vor fi invitate să participe din partea «Asociațiunii». Pentru antrenajarea casei lui Iancu din Vidra a primit dl. președinte asigurarea că cheltuielile se vor acoperi din fondurile «societății culturale «I. G. Brătianu» (ca 1.100,000 lei). La Găina urmează să se ridice o troiță. La Cluj să se țină o mare revistă militară. La Câmpeni o ședință festivă a «Asociațiunii», urmând ca numai prin Ocotombrie să se țină o adunare generală a «Astrilor», în vre-un oraș al nostru (Arad sau Cluj). Începutul serbărilor Avram Iancu să se țină în Tebea, unde se va oficia un serviciu divin și parastas. Hala construită acolo să rămână. Cere autorizarea secțiilor ca să urmeze pertractările.

Secțiile se declară satisfăcute cu pașii întreprinși și da împuțernicire dlui președinte de a trimite mai departe în planul contemplat pentru preaslăvirea lui Avram Iancu.

4. Dl. președinte schițează stadiul în care se află proiectul schimbării de statute. Va trebui să se organizeze secțiile să se schimbe, conform statutelor schimbate. Personal nu este pentru desființarea secțiilor ci pentru o nouă organizare, mai prietnică, pentru o adaptare la exigențele timpului.

5. Pentru *verificarea proceselor verbale*, după ce se numește notarul dl. Dr. H. P. Petrescu, se aleg dnii

Dr. G. Preda și D. Comșa, din Sibiu.

6. Urmează *citirea raportului* secretarului literar substituit, Dr. *Horia Petra-Petrescu*, despre activitatea secțiilor și activitatea sa personală în decursul lunilor de când este în oficiu.

Raportul se accludă proceselor verbale.

Dl. prof. Bogdan-Duică la cuvântul

și ședința plenară e de aceeași părere ca raportul să se ia la cunoștință, deocamdată, și să se dea spre deliberare punctele propuse de dl. secretar secțiilor respective.

7. Mai vorbesc dnii Dr. G. Preda, Val. Braniste, D. Comșa, pledând pentru trecerea la secția științifică a secției tehnice, dacă se disolvă aceasta (Dr. G. Preda, Bogdan-Duică); pentru o expoziție în Câmpeni la serbările lui Iancu (D. Comșa).

Discuțiile în privința celor două puncte vor urma în ședința viitoare.

Ședința s'a încheiat la ora 1 a. m.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Vasile Goldiș m. p.,
prezident.

Dr. H. Petra-Petrescu m. p.,
secretar.

S'a citit și verificat :

Dr. George Preda.

D. Comșa.

Ședința a II-a

ținută în Sibiu, (Muzeul „Asociațiunii”) în 15 Iulie a. 1924.

Președinte :

Notari :

Vasile Goldiș.

Dr. Horia Petra-Petrescu.

Președintele deschide ședința la ora 10 a. m.

8. Înainte de a trece la ordinea zilei citește următoarele două telegrame : 1. «Blaj. Regret absența. Vă rog să mă scuzați. Dr. Chețianu» și 2. «Brașov. Bolnav. Nu pot veni la ședință. Axente Banciu».

Totodată citește textul celor două telegramă, cari au a se trimite M. 6. Regelui și A. S. Regale Principele moștenitor.

Membrii ședinței plenare acceptă forma telegramelor și iau la cunoștință scuzele membrilor Dr. Chețianu, Axente Banciu și Al. Lapedatu și Dr. I. Lupaș, prezentate de dl. V. Șotropa.

9. Dl *Virgil Șotropa* (Năsăud), în numele secției istorice-etnografice, ca referent, citește «Raportul» anexat (Nr. 1207/924), din care reiese: *a)* activitatea membrilor Alex. Lapedatu, Dr. Ioan Lupaș, Vas. Goldiș, Dr. Elie Dăianu, Virgil Șotropa; *b)* recomandarea dlui Silviu Dragomir ca orator festiv la Câmpeni; *c)* încredințarea dlui T. V. Păcățianu cu studiarea arhivei corpului XII de armată; *d)* aprobarea planului secr. lit. subst. cu privire la «Almanahul secțiilor Asociațiunii» («s'ar putea realiza, întrunindu-se fiecare secție cel puțin o lună înainte de ședința plenară, unde referentul fiecărei secții ar avea să facă un raport sintetic asupra evoluției și rezultatelor specialității de care se ocupă secția»; *e)* secția tehnică-industr. să fie reorganizată; *f)* propune înființarea subsecției inginerilor silvici (dl Comanici să fie rugat cu planul de organizare); *g)* secția muncitorilor, deasemenea, să se înființeze; *h)* adun. gen. să se țină în 1925 la Reghinul sășesc, deoarece se împlinesc atunci tocmai 50 de ani dela moartea baronului Vasile Pop, fostul nostru președinte (secția se va îngriji de un conferențiar); *i)* membrul V. Șotropa își susține din nou propunerea privitoare la materialul arhivar județan, orășenesc din Ardeal, amenințat cu peirea și cere ca comitetul central să înainteze o adresă către ministerul cultelor și artelor, pentru măsuri urgente de luat.

10. Ca referent al secției medicale citește raportul alăturat dl *Dr. Gh. Preda*.

«Secția muncitorilor» ar putea lua ființă. Să se încadreze în noua organizare. Așa ar fi îndrumați în direcții sănătoase muncitorii agricoli și industriali. Domnii Dragomir la Câmpeni și Bogdan Duică la adun. fest. a secțiilor să fie rugați să diserteze. Dicționarul dlui E. Hodoș e de dorit să apară. Secția se unește la propunerea secț. literare. Între împrejurările actuale publicațiile «Asociațiunii» sunt mulțumitoare. Secretarului literar «supra încărcat» i se aduc mulțumiri. Anuarul proiectat să apară. Să se modifice statutele, după ce s'a convocat și o ședință a secțiilor, cari să delibereze. Desființarea secției tehnice nu se poate discuta acum. Arhiva corpului de armată VII să se dea spre studiere (ev. dlui Păcățianu). — Pentru activitatea sa propune secția a i se votă suma de 5000 de Lei. — Între membrii corespondenți ai secției medicale propune secția pe domnii Dr. Stoichiția și Dr. Cornea din Sibiu.

11. Dl *Dr. P. Ilcuș*, ca referent al secției școlare, citește raportul înaintat din partea secției (sosit ulterior (Nr. 1180/924)). În raport se specifică planul conceput pentru serbătorirea lui Gh. Lazar și greutățile întâmpinate. Se specifică ciclul de conferințe ținute de secție în Cluj, între zilele de 19—31 Maiu și 7 Iunie a. c., se arată că dl Dr. I. Mateiu și-a dat dimisia din

postul de referent al secției și că postul este ocupat interimar de dl Dr. P. Roșca. Se cere reorganizarea secției, ca să poată lucra și de aici înainte.

Secția crede că: 1. la toamnă să se hotărească despre crearea unei secții a muncitorilor; 2. indică pe dl Dragomir ca orator; 3. e pentru înfăptuirea planului secr. lit. subst. cu «Almanahul secțiilor»; 4. să se modifice statutele și regulamentul secțiilor, de o comisie specială în prealabil, care să vină cu proiectul în plen, la toamnă; 5. atunci să se hotărească dacă e cu cale sau nu desființarea secției tehnice și 6. subsecția inginerilor silvici poate prea bine să fie luată în secția tehnică.

12. Dl *Romul Simu*, ca referent al secției economice, își citește raportul (Nr. 1192/924).

1. o secție nouă a muncitorilor nu o crede necesară; 2. dlui T. V. Păcățianu să i se încredințeze studiarea arhivei corp. XII de armată; 3. secția aderează la «Almanah». Membrii secției se obligă să colaboreze, având fiecare a prezentă în cursul unui an câte o lucrare în scris, care să fie, eventual, publicată în numita lucrare colectivă, ori în rev. «Transilvania» sau în «Biblioteca populară» a «Asociațiunii»; 4. statutele și regulamentul să se schimbe; 5. n'are nimic împotriva desființării secției tehnice, dacă o pretinde însaș secția; 6. să se transmită înființarea unei subsecții a inginerilor silvici adunării încredințate cu schimbarea statutelor; 7. după ce secția a aranjat în 1922 o expoziție de vite (în Sebeș) și una industrială (de casă, în Avrîg) în 1923, este hotărâtă să aranjeze la toamnă una de poame și derivatele ei. Propune ca comitetul central să intervină pentru aprobarea și punerea la dispoziție a mijloacelor de lipsă pentru expoziția de poame; 8. Din inițiativa secției s'au ținut în iarna anului 1923/4 în 4 locuri (Boița, colonia de vagabonzi dela Turnu-Roșu, Săcădate și Sărmașul Mare) cursuri de împletit răchită. Dovedindu-se cursurile acestea de folositoare, propune secția ca comitetul central să aprobe și să pună la dispoziție sumele necesare pentru alte cursuri similare (ev. și cursuri de împletit cu papură și paie); 9. Secția a pregătit, din încredințarea comitetului central, o lucrare referitoare la aranjarea cursurilor și prelegerilor economice plănuite a se face de către «Asociațiune» cu ajutorul dat din partea Ministerului de agricultură. Lucrarea a fost înaintată Ministerului și utilizată, de sigur, acolo pentru activitatea Ministerului.

13. Dl *Dr. Val. Brăniște* atrage atenția biroului «Asoc.» asupra ordinațiunilor din «Mon. of.» Nr. 27, Regulam. 87, April 1924.

Dl R. Simu dă lămuririle necesare: biroul a avut în vedere cererea ministerului și va lucra în consecință, înaintând tablourile cerute până la 6 Aug.

14. Di preș. pune la desbatere diferitele puncte ale secțiilor, iar plenul hotărăște :

1. Di *Dr. Silvia Dragomir* este rugat cu unanimitate, să țină conferința festivă la serbarea Avram Iancu;

2. Di *G. Bogdan-Duică* este rugat, cu unanimitate, să țină conferința festivă la adun. gen. de la toamnă;

15. Luându-se în discuție tipărirea « Almanahului secțiilor Asociațiunii » Dr. Gh. Preda accentuează că Almanahul acesta să aibă un caracter popularizator, de vulgarizare; di D. Gomșa cere să fie variat și ca fiecare membru să fie obligat de a colabora cu câte un articol pe an; di G. Bogdan-Duică cere ca în vol. I să se prezinte ceva sistematic, o orientare desăvârșită a condițiilor de existență a poporului românesc (să se referă și la Maramurăș și Basarabia); să aibă tendințe practice; Di Dr. V. Bologa pledează pentru editarea Almanahului și apelează la dragostea membrilor diferitelor secțiuni

Sedința, în urma rapoartelor secțiunilor și a dezbaterii în plen, aderează la propunerea dlui secr. lit. subșt. ca să se tipărească — deocamdată — un almanah, care să conțină o sinteză a condițiilor de viață ale poporului român. Cu așternerea unui plan amănunțit este încredințat secr. lit. Mai apoi se vor da circulare, etc. Secr. lit. să își aștearnă planul la o adunare a secțiilor, la toamnă

16. În privința studierii arhivei corpului XII de armată, austro-ungar, după ce constată di G. Bogdan Duică faptul că a găsit, frunzărind actele, unele amănunte interesante pentru viața socială

se delegă secția istorică de a studia arhiva, în prima linie di Th. V. Păcățianu

17. În ceea ce privește înființarea unei *secții a muncitorilor* se amână dezbaterile dacă e îndreptățită sau nu o astfel de secție, pentru la toamnă, când se vor reorganiza secțiile.

18. Tot așa

se amână la toamnă hotărârea dată secția tehnică să se va desființa sau nu.

19. Deasemenea

întrebarea dacă e cu cale să se înființeze o subsecției silvicei.

20. Luându-se în dezbătere propunerea dlui *Ehea Hodoș*, privitoare la *«Dicționarul etnografic»*,

Ședința plenară se asociază propunerii secției literare și roagă comitetul central să aștepte mijloacele necesare pentru ca opul dlui Hodoș să se tipărească și ea și remunerarea să se poată da. Dl G. Bogdan-Duică, după ce relatează că dl E. Hodoș a renunțat în ved. secției lit. la un eventual câștig din vânzarea cărții (câteva %), propune, și plenul primește, ca autorul să primească și după exemplarele vândute un procent anumit din câștig, după acoperirea cheltuielilor.

21. Venind la dezbătere redactarea rev. *«Transilvania»* și a *«Bibliotecii populare»*, după ce dl G. Bogdan-Duică, în numele secției, se declară satisfăcut de felul de redactare

își exprimă și plenul mulțumita sa și cere să se continue redactarea în aceeași direcție, apelând la colaborare la toți membrii din secții.

22. Secției economice i se exprimă mulțumita și se dă împuternicire comisiei financiare de a oferi mijloacele necesare pecuniară pentruținerea expoziției plănuită.

23. Dl preș. Goldiș este de părere că să se elaboreze un plan de intensificare a muncii câșnice, iartă, la sate și ca plantul acestu să fie făcut în legătură cu Ministerul de domeniul și de agricultură.

Dl preș. se va interesa mai de aproape de un astfel de plan.

24. Propunerea de a se numi

membri noi Dr. Stoichița și Dr. Cornea din Sibiu; ca membrii corespondenți în secția medicală, este primită. Numiții domni sunt denumiți membrii corespondenți.

25. Dl prof. D. Comșa e de părere că ar fi cu cale ca la serbările din Munții Apuseni să se țină și o expoziție *mî-nieră sau de lucru de mîndă* (școala din Abrud — care are o colecție frumoasă încă de din 'nainte de războiu), ca să arate și Motii streinilor la ce se pricep. După o discuție, la care ia parte dl preș. și dl Dr. V. Bologa,

se hotărăște că dl D. Comșa să călătorească la fața locului și să refereze mai apoi dacă se poate înjgheba ceva sau nu.

26. Propunerea secției literare ca

să se institue din *nou postul de administrator* pentru publicațiile «Asoc.» (expediție, etc.) se transpune comitetului central spre studiere.

27. Dl Dr. *Borcea* citește un raport (Nr. 1206/924) al secției *științelor sociale* (sosit mai târziu) și un document din partea decanatului facultății de drept și științe de stat din Cluj. Raportul cere decentralizarea în teritorii mai restrânse și o activitate a secțiilor științifice în jurul univers. din Cluj, pretinde modificarea statutelor, etc. Se încinge o discuție mai lungă, la care iau parte dnii G. Bogdan-Duică, sen. Drăghici, I. A. de Preda, Dr. Gh. Preda, Dr. V. Branisce, Dr. Vecerdea.

Resultatul a fost concluzul următor: «După ce propunerea secțiunii sociale de a numi membri activi trece peste numărul de 15 — este deci o vătămare a dispozițiilor din regulament — e antireglementară, atât propunerea aceasta, cât și propunerea schimbării sediului, la Cluj, (în legătură cu organizarea viitoare a secțiilor) — amândouă propunerile se amână până la schimbarea statutelor și a regulamentului. Votul acesta nu este considerat ca o reprobare cu privire la persoanele propuse».

28. Dl preș. aduce la cunoștința sed. plen., și aceasta primește, ca *statutele cele nouă* să fie desbătute, după ce au fost studiate de comisia instituită anume și de comitetul central și din partea unei ședințe plenare a secțiunilor

la Cluj. Mai apoi se va institui și o comisie cu misiunea de a schimba regulamentul conform statutelor schimbate.

Dl Dr. G. Preda aduce propunerea secției medicale, ca comisia pentru schimbarea regulamentului secțiunilor științifice-lit. să se compună din președinții secțiilor sau un delegat al fiecărei secții; proiectul să fie trimis fiecărui delegat al secției; comisia să se întrunească în Cluj. Elaboratul să se aducă la cunoștința comitetului central.

Se ia următorul concluz (G. Bogdan Duică): Se constituie o comisie constătătoare din președinții tuturor secțiilor, eventual din delegații secțiilor, cu menirea studierii regulamentului secțiilor, cari să propună schimbările în legătură cu statutele schimbate ale «Asociațiunii». Dl G. Bogdan Duică e încredințat cu convocarea. Dsa va comunica rezultatul comitetului central.

29. Dl profesor **D. Comșa** pledează pentru *anexarea* unor societăți, cari au avut o viață înfloritoare, dar acum sunt cuprinse de somnolență, ca d. e. «*Soc. de agricultură*» din Sibiiu.

Se dă consimțământul, în general.

30. Dl preș. își dezvoltă unele păreri privitoare la o *decentralizare* în viitorul apropiat, la o împărțire a «Asoc.» după regiuni (nu numai despărțăminte), cu comitete regionale, cu congrese din 3 în 3 ani, în diferite centre ale țării. La desbateri iau parte dnii: Dr. V. Branisce, care accentuează orgoliul local al diferitelor ținuturi și punctul de vedere just că numai când vom fi rugați să trecem în Muntenia, Moldova, Basarabia, cu despărțămintele noastre; dl Dr. G. Preda, care cere propuneri concrete, ca să putem delibera asupra înființării de despărțăminte pe unde n'au mai fost.

Ideia cu regiunile este acceptată, în principiu.

31. Dl Dr. Gh. Preda relatează despre pașii întreprinși de o comisie instituită anume, în colaborare cu Sfatul Negustoresc din Sibiiu, pentru *scoaterea bustului lui Gh. Barițiu* în parcul de dinaintea Muzeului. Lucrarea e încredințată dlui Chidu și termenul e fixat cu 20 August. La predarea bustului invită on. comitet central. Vor fi invitați urmașii lui G. Barițiu, Acad. Rom., membrii secțiunilor, etc.

Se ia act.

32. Ca diurne se stabilesc: 200 de lei pe zi, plus banii de drum, clasa a II-a.

Sibiiu, 15 Iulie n. 1924.

V. Goldiș,
președinte.

Dr. Horia Petra-Petrescu,
secretar.

S'a cetit și verificat:

Dr. G. Preda.

D. Comșa.

Raportul

conferențiarului-propagandist al „Astrei” către adunarea generală din Arad (8 și 9 Noembrie 1924).

Activitatea mea la «Asociațiune» am început-o cu ziua de 15 Maiu 1923. Înainte de toate am cercetat arhiva instituției, partea privitoare la activitatea de conferențiar, pentru a-mi câștiga orientările necesare la săvârșirea lucrărilor pe cari le aveam de îndeplinit în baza atribuțiunilor, ce mi s'au dat. Am căutat apoi să mă inițiez și în afacerile de birou și în ce privește organizația societății. După multe stăruințe și intervenții mi-a succedat a exoperă un permis de liberă circulație pe C. F. R., cu binevoitorul concurs al dlui director al Centralei Băncilor Populare din București, Titu Axente, și astfel delăturată fiind și această greutate, am ajuns în situația de a mă putea deplasa în toate părțile unde cerea trebuința.

Dela început mi-am dat seama, că toate stăruințele dela centrul «Asociațiunii» numai așa vor fi încoronate de succes, dacă organele pe cari se bazează activitatea instituției noastre în provincie, adică despărțămintele și agenturile (cercurile culturale), vor fi la înălțime. În urmare am năzuit cu ocazia reorganizării despărțămintelor, la cari am participat, să ajungă la conducerea acestora ca directori și secretari, bărbați însuflețiți pentru cauzele obștești, cu dragoste de muncă desinteresată pentru ridicarea aproapelui și cu înțelegere superioară pentru problemele culturale economice ale «Asociațiunii» și pentru îndatoririle frumoase cu cari este împreunat postul onorific de director sau secretar, în care a fost ridicat prin încrederea obștei. Cei aleși aproape toți au răspuns cu vrednicie cinstei ce li s'a făcut și au dezvoltat o activitate deosebit de frumoasă și folositoare pentru luminarea poporului, coborând în Dumineci și sărbători la sate, împrăștiind cunoștințe binefăcătoare și întărind credința într'un ideal prin îndemnuri calde și sincere.

Cu ocazia reorganizării despărțămintelor și înființarea cercurilor culturale, precum și la alte ocazii am ținut conferințe, îndeosebi despre «Asociațiune» și problemele ei, căutând să atrag atențiunea și bunăvoința tuturor, pentru a ne da concursul, înscriindu-se de membri, abonând publicațiile acesteia și colaborând pentru ajungerea scopurilor ei. Am vorbit apoi despre datorințele noastre culturale ca români în nouile împrejurări, accentuând necesitatea organizării economice prin înființarea diferitelor societăți și cooperative de tot soiul. Nu mai puțin am stăruit întotdeauna pentru câștigarea interesului straturilor largi ale poporului față de carte, prin care se poate căpăta adevărata cultură și înțelegerea superioară a rosturilor vieții.

Am scos în relief cu toate ocaziunile frumusețea ideală a vieții și superioritatea bunurilor spirituale și a muncii desinteresate, prestată în dragoste în folosul tuturor, fără gândul la răsplată, cum spune așa de frumos poetul Vlahuță: «Sfântă muncă e aceea, ce răsplată 'n ea-și găsește»...

O deosebită atențiune am dat problemei Caselor Naționale. Ca continuare a lucrărilor din anii precedenți, întreprinse de Comitetul central, am luat contact cu organele pentru executarea legii de Reformă Agrară, intervenind ca să se dea teren potrivit în fiecare comună pentru ridicarea Casei Naționale, redactând memorii către Minister, pe cari le-am înaintat personal și cari au avut rezultatul, că s'au luat dispoziții favorabile în această cauză. Am dat îndrumări referitor la luarea în primire și arendarea terenurilor primite pentru Case Naționale, precum și referitor la crearea de fonduri și adunarea mijloacelor trebuincioase pentru zidirea ei și în general am căutat să dezvolt un interes cât mai pronunțat în masele poporului nostru pentru rezolvirea norocoasă a acelei probleme vitale pentru prosperarea mișcărilor noastre culturale, ceea ce în bună parte a și succés și cu bucurie putem constată, că lumea noastră în toate părțile se ocupă de Casele Naționale. — Am înființat agenturi și biblioteci populare.

Pentru obținerea unor ajutoare am intervenit — în baza încredințării primite — la diferite Ministere, primind dela dnul Ministru al Instrucțiunii publice, Dr. Anghelescu, — care a arătat o binevoitoare și largă înțelegere pentru trebuințele de propagandă ale «Asociațiunii» — pentru moment — suma de 250,000 Lei. Am intervenit la Comitetul Agrar din București în favorul fundațiunii «Albon» dela Blajova.

Tot în București am luat contact și cu alte instituții, ca: Centrala Caselor Naționale, «Fundatia culturală Principele Carol», Casa Școalelor și Muzeul Pedagogic, Ministerul Sănătății, dela cari două din urmă, în baza convorbirilor avute, ni s'au pus în vedere anumite ajutoare, în cărți, tablouri istorice, diapositive și altele, pentru sprijinirea propagandei noastre culturale-naționale, apoi cu Centralele Băncilor Populare și a Cooperativeelor sătești, asistând și la conferențele aranjate de aceste instituții.

Pentruca propaganda noastră economică să poată lua o dezvoltare mai îmbucurătoare am redactat către Ministerul Agriculturii un Memoriu. Drept răspuns s'au prezentat la «Asociațiune» dnii inspecitori Popa și Nichita dela Ministerul Agriculturii, le-am prezentat din partea Biroului cu ocazia convorbirilor avute în această importantă cauză și un proiect amănunțit pentru aranjarea de cursuri și conferințe economice, durere până în prezent fără rezultatul așteptat.

Având convingerea, că țara și neamul nostru numai așa vor progresa în toate cele bune, dacă între conducători și popor va fi o legătură strânsă, firească, ca și în trecut, am cercat să întăresc aceste legături și să delătur orice divergențe s'ar fi ivit pe chestia aceasta, atrăgând pe cei interesați și organizați aparte, în organizația solidă a instituției noastre.

Pretutindeni am luat contact cu diferite societăți culturale, Reuniuni de femei, de meseriași, Casine, Societăți studențești și altele pentru a putea munci în armonie spre un scop comun. Chestia colabării diferitelor societăți cu «Asociațiunea» m'a preocupat întotdeauna și am convingerea, că dela rezolvirea norocoasă a acestei chestiuni, prin crearea unui plan de muncă comun, bazat pe distribuirea potrivită a muncii în raport cu atribuțiile fiecărei societăți nizuind spre același scop: înaintarea culturală-economică a poporului nostru atârână în măsură covârșitoare înflorirea neamului, consolidarea și fericirea patriei.

M'am prezentat în călătoriile mele la diferitele autorități bisericești, civile și militare. La forurile administrative am intervenit mai ales în scopul de a se lua dispoziții, ca toate comunele să se înscrie în șirul membrilor fondatori sau pe viață la «Asociațiune», iar la celelalte autorități pentru a exopera binevoitorul concurs în vederea ajungerii scopurilor instituției noastre. — Cu bucurie și mulțămire constat, că pretutindeni unde m'am prezentat în numele «Astrei» am fost primit cu toată căldura și atențiunea, primind asigurări pentru tot concursul. Mă simt dator a mulțami și la acest loc tuturor, cari într'un fel sau altul s'au grăbit a-mi veni în ajutor la îndeplinirea misiunii mele. Vechii membri și conducători ai «Asociațiunii» din părțile marginase de nord ale țării tresăreau de bucurie la auzul numelui «Astra», exprimându-și mulțămirea, că Centrul își îndreaptă trimișii săi și spre acele părți expuse, unde mai ales este trebuință de propagandă culturală-națională prin prelegeri, conferințe, răspândirea de cărți bune, aranjarea de expoziții, serbări culturale, întemeierea de organizații economice de tot felul, etc. Mari nădejdi se puneau în propaganda culturală prin trupa teatrală «Astra».

Având «Asociațiunea» în decursul anului curent 1924 fericitul prilej de a merge la București pentru a pune bază înfrățirii culturale cu diferitele Societăți culturale și de a aranja mărețele serbări pentru comemorarea eroului nostru național Avram Iancu, din încredințarea Comitetului central am luat parte la pregătirea acestor serbări culturale-naționale, atât pentru București, cât și pentru Tebea și Vidra, călătorind și stăruint în toate părțile cu tot devotamentul pentru reușita lor.

Mi-am dat silința să reprezint «Asociația» la toate serbările pentru cari am primit încredințare. Am luat parte activă la aranjarea expoziției de industrie casnică, cu ocazia serbărilor la

Gheorghe Lazăr din Avrig. — După puțină am desfăcut lozuri de ale loteriei «Asociațiunii».

În baza hotărârei de a se estinde activitatea «Astrei», în Patria mamă și în celelalte părți ale țării, am înscris cu ocazia trecerii prin București mai mulți membri și aici în capitala țării urmând a se înființa la timp potrivit și un despărțământ.

Acestea ar fi pe scurt, chestiile, de cari m'am ocupat în calitate de conferențiar-propagandist al «Astrei». — Afară de acestea am luat parte și la alte lucrări de ale instituției, la lucruri de birou, de locuințe, primirea și conducerea oaspeților «Asociațiunii» și altele multe, cari nu se pot specifica toate într'un raport general, se pot afla însă toate mai amănunțit în rapoartele speciale, prezentate onorabilului comitet central.

Înainte de a încheia țin să observ, că poporul nostru e dornic de învățătură și are însușiri alese pentru cultură, trebuie numai să ne apropiem de el cu sinceritate și să-i dăm cunoștințele necesare în mod potrivit și în formă atrăgătoare și astfel îi vom putea câștiga interesul pentru tot ce-i bun, frumos, nobil și folositor.

Încă o constatare. Știm că noi românii am fost asupriți veacuri dearândul și astfel n'am putut ținea pas pretutindeni cu celelalte neamuri. Ajunși acum la libertate va trebui deci să îndeplinim în timp relativ scurt aceea, ce alte popoare au îndeplinit în decurs de secole. Pentru aceasta se cere o lucrare sistematică, intensivă și conștientă, ca prin ea să luminăm, organizăm și ridicăm poporul nostru la nivelul, ce îl impune rolul său înalt de neam conducător de stat. Această lucrare de înaintare și întărire culturală-economică, care a fost și este și va fi scopul «Astrei», va putea fi săvârșită numai, dacă toți cărturarii noștri, își vor pune mintea și inima în serviciul cauzei, îndeplinind fiecare în cadrele «Asociațiunii», în sfera specialității și ocupațiunii sale, o muncă de propagandă cât mai rodnică. Această muncă o pretinde neamul în aceste vremuri grele de frământări naționale-culturale dela toți fiii săi buni, cari doresc a se bucura de stima și recunoștința lui. Munca de propagandă culturală desinteresată astăzi nu mai poate fi un privilegiu pe seama unor muncitori aleși, ci ea este o datorință națională pentru toți.

Conduc de ideile și principiile atinse în acest raport am intrat cu dragoste și sinceritate în serviciul «Astrei», având totdeauna în vedere scopul ideal, de-a contribui cât mai mult la înaintarea, binele și fericirea neamului și prin aceasta la ridicarea vechei noastre «Asociațiuni» la strălucirea ce i se cuvine în România-Mare, pe baza prestațiunilor ei din trecut.

Sibiiu, 20 Octomvrie 1924.

Ioan Neagoe,
conferențiar-propagandist.

Anexa IV.

Nr. 1893—1924.

Onorată adunare generală!

În alăturare ne luăm libertatea a Vă transpune conturile de încheiere ale „Asociațiunii” pe anul financiar 1923.

Incassările fondului general cu reportul anului anterior a fost de Lei 683,493·83 și anume: taxe de membri fondatori și pe viață Lei 119,168·15, taxe de membri activi (50%) Lei 99,861·95, interese de efecte Lei 54,565·20, interese de cont cor. Lei 14,269·14, abonamente la rev. „Transilvania” Lei 10,174·75, abonamente la Biblioteca poporală Lei 11,418·25, chirii Lei 43 615·25, Taxe de administrare Lei 14,555·—, din cărți vândute Lei 10,597·80, ajutoare Lei 255,000·—, și anume: Ministerul instrucțiunii, Lei 150,000·—, Ministerul cultelor pentru Muzeu Lei 50,000·—, „Albina” institut de credit și economii, Sibiu Lei 50,000·—, și Cercul militar civil din Timișoara Lei 5000·—, reportul din anul trecut Lei 50,000·—, și venituri extraordinare Lei 268·34·—. Creștere mai importantă față de anul precedent este la taxele de membri Lei 44,224·20.

Cheltuielile au fost de Lei 681,682·37, și anume revista „Transilvania” Lei 165,014·74, prelegeri populare Lei 51,095·85, încălzit Lei 49,046; Spese de cancelarie Lei 45,506·80, biblioteca poporală Lei 29,365·70, secția artistică Lei 26,000·—. Premii și expoziții Lei 18,000·—, reparații Lei 17,131·80, emisiuni Lei 10,584·— Luminat Lei 5,296·80, bani de cvartir Lei 3880·—. Impozite Lei 2433·30, secțiile științifice Lei 1661, grădina Lei 691·—, interese de cont curent Lei 7962; spese extraordinare Lei 54,778·26, și salarii Lei 193,234·65. Restul de Lei 1811·46 s'a dat fondului general ca dotație pentru anul viitor.

Fondurile și fundațiunile administrate de „Asociațiune” au crescut în mod normal. Creștere peste normal e la fondul A. Barseanu de Lei 39,246·05, datorită noilor încassări. În stocul efectelor fondurilor și fundațiunilor s'au făcut următoarele schimbări; s'au scos dela efectele fondului general 12 acții „Luncana”, răscumpărate cu numerar, dela efectele fondurilor și fundațiunilor Lei 29,000·—, scrisuri fonciare „Albina” sortate și anume Lei

24,000.—, la fundația Olteanu și Lei 5000.—, la fundația Bădila-Moldovanu. La fundațiunea Bozacu s'a rescumpărat în numărare o acție „Murășana” din Reghin în valoare de Lei 50.—.

În decursul anului trecut am primit în administrație și următoarele fonduri nouă. Fondul Dr. Cornel Diaconovich în suma de Lei 9000.—, și fondul Partenie Cosma în suma de Lei 3500.—. La ambele fonduri s'au mai subscris și alte sume, urmând să fie încasate în anul financiar 1924.

În calculul optării de acții am mai optat pe lângă acțiunile de mai înainte 100 acți Uzinele Reșița.

Averea administrată de Asociație cu finea anului 1923 se urcă la suma de Lei 1,961,364.78.

Terminând Vă rugăm:

1. Să luați la cunoștință acest raport.
2. Să cenzurați conturile de încheere, Bilanț, Venite și Spese, și aflându-le în ordine să hotărâți descărcarea pe anul de gestiune 1923.

Sibiiu, 31 Decembrie 1923.

Dr. Octavian Russu, m. p.
vice-prezident.

Romul Simu, m. p.
secretar.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Anexa IV a)

Bilanț general la

A c t i v a	Lei	b.	Lei	b.
Contul Cassa — — — — —			2403	70
Realiități:				
Edificiul Muzeului — — — — —	70000	—		
„ din strada Șaguna Nr. 6 — — — — —	60000	—		
„ internatului de fete — — — — —	50000	—		
„ din strada Șaguna Nr. 8 — — — — —	30000	—	210000	—
Efecte:				
Efectele fondului general — — — — —	249210	—		
„ fondurilor și fundațiilor — — — — —	539210	—		
Optări de acții — — — — —	203737	20	992157	20
Depuneri spre fructificare — — — — —			319637	38
Transport — — — — —			1524198	28

31 Decemvrie 1923.

P a s i v a	Lei	b.	Lei	b.
Fondul general cu donația Beloiu și Pană	303094	93		
Dotația anului curent — — — — —	1811	46	304906	39
Fundațiunea Dr. Păcurariu-Bianu — — — —			311905	67
„ Andrei Bârseanu — — — — —			106431	05
„ Dr. Grigorie Sândeau — — — — —			104777	56
„ Petru Mureșan — — — — —			89986	15
„ Ioan Albon — — — — —			64099	96
„ Ioan Petran — — — — —			63776	64
Fondul de pensii al funcționarilor — — — —			60979	—
„ Ioan Olteanu — — — — —			60673	44
„ Constantin Brancoveanu — — — — —			49000	—
„ Nicolae Iorga — — — — —			47531	40
„ Internatului de fete — — — — —			40336	68
Fundațiunea Grig. Filepp — — — — —			36782	12
„ Ioan și Ecat. Rusu — — — — —			34554	60
„ Regele Ferdinand I — — — — —			30000	—
„ Sidonia Munteanu — — — — —			28828	96
„ Teodor Sandul — — — — —			27475	40
„ Ioan Nichita — — — — —			27867	90
„ Bădilă Moldovan — — — — —			25083	86
„ Mihail Cogălniceanu — — — — —			20863	—
„ Nicolae Motora — — — — —			17075	38
Fondul Vasile Alecsandri — — — — —			14519	28
„ Adam Buda de Galați — — — — —			13491	70
„ George Barișiu — — — — —			13206	33
„ Andrei Mureșan — — — — —			12947	26
„ Avram Iancu — — — — —			12667	60
„ George Coșbuc — — — — —			12630	—
„ Simion Bărnăușiu — — — — —			11911	—
„ George Anca — — — — —			10929	20
„ George Boieriu — — — — —			10259	55
„ Vasile Stroiescu — — — — —			10000	—
„ Nicolae Grigorescu — — — — —			10000	—
„ Nicolae Bălcescu — — — — —			10000	—
„ Inocențiu Micu Clain — — — — —			10000	—
„ George Lazar — — — — —			10000	—
„ Ioan Creangă — — — — —			10000	—
„ Andrei baron Șaguna — — — — —			10000	—
Transport — — — — —			1.735,497	58

A c t i v a				Lei	b.	Lei	b.
Transport —						1524198	28
Fundațiunea Teodor Sandul c. sep. — — —						18367	76
„ Orig. Sândeau „ — — —						17352	16
„ George Anca — — — — —						4958	80
„ Nicolae Rusu — — — — —						11	33
Contul Albina — — — — —						134714	70
„ Diverși debitori — — — — —						261761	75
Bibliotecile Asociațiunii (centrală, region. și satești) — — — — —							—
Muzeele — — — — —							—
Archiva — — — — —							—
Mobiliar — — — — —							—
Transport —						1961364	78

BCU Cluj / Central University Library Cluj

P a s i v a		Lei	b.	Lei	b.
Transport —				1.735,497	58
Fondul	Alexandru Odobescu — — — — —			10000	—
"	Timoteiu Cipariu — — — — —			10000	—
"	Ioan Micu Moldovan — — — — —			10000	—
"	Titu Maiorescu — — — — —			10000	—
"	Aurel Vlaicu — — — — —			10000	—
"	Alexandru Ion Cuza — — — — —			10000	—
"	Mihail Eminescu — — — — —			10000	—
"	Dr. Cornel Diaconovich — — — — —			9000	—
"	Grigorie Forro — — — — —			8925	01
"	Ioan Suciu — — — — —			8248	76
"	Biblioteca univ. Cluj — — — — —			6088	76
"	Ioan Roman — — — — —			5410	68
"	Ioan Iancu — — — — —			5044	41
"	Nicolae Marinoviciu — — — — —			4593	74
"	foștilor stipendiați — — — — —			4097	50
"	Pop Maior — — — — —			4460	84
"	Partenie Cosma — — — — —			3500	—
"	Nicolae Densușianu — — — — —			3276	66
"	despărț. Timișoara — — — — —			3180	—
"	Nicolae Opincariu — — — — —			2873	66
"	Teodor Mihali — — — — —			2557	63
"	Ioan și Z. Balomiri — — — — —			2263	51
"	Radu Riureanu — — — — —			2075	43
"	Simion Bozacu — — — — —			1775	51
"	Ioan Galianu — — — — —			1687	32
"	Dr. Ioan Moga — — — — —			1623	17
"	Carmen Sylva — — — — —			1500	—
"	Anonimă Dobăca — — — — —			1410	01
"	Dimitrie Birăuțiu — — — — —			1146	97
"	cultural al băncilor — — — — —			1043	05
"	E. D. Bașota — — — — —			878	17
"	internatului Petran — — — — —			695	66
"	Ioan Simu — — — — —			695	53
"	Ana Broșteanu — — — — —			650	—
"	Nicolae Petra-Petrescu — — — — —			640	—
"	despărțăm. Viștea infer. — — — — —			550	—
"	" Deva — — — — —			531	97
"	Ioan cav. Pușcariu — — — — —			444	61
"	despărțăm. Ceica — — — — —			501	40
"	Simion Stoica — — — — —			289	84
Transport —				1.897,157	38

A c t i v a		Lei	b.	Lei	b.
Transport —				1961364	78
Total —				1961364	78

Sibii u, la 31 Decemvrie 1923.

Dr. V. Bologa m. p.,
controlor.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Examinând acest cont, am constatat că este exact și în

COMISIA

Sibii u, la 22 Octomvrie 1924.

Nicolae Togan, m. p.

Dr. Ilie Beu, m. p.

Aprobat în ședința comitetului

Dr. Octavian Rusu, m. p.
vice-prezident.

P a s i v a		Lei	b.	Lei	b.
Transport —				1.897,157	
Fondul depozitul Nichita —	— — — — —			212	08
„ despărțăm. Jibău —	— — — — —			128	17
„ „ Torac —	— — — — —			53	49
„ „ Vișău Iza —	— — — — —			35	54
„ secției medicale —	— — — — —			20	—
„ despărțăm. Crasna —	— — — — —			7	34
Contul oferte pentru Muzeu —	— — — — —			43.473	39
„ Vasile Stoiescu —	— — — — —			20.277	39
Total —				1961364	78

Ioan Banciu m. p.,
cassier.

BCU Cluj / Central University Library Cluj
consonanță cu cărțile de contabilitate purtate corect.

DE REVIZUIRE:

Aurel Popescu, m. p.

Ioan Vătășan, m. p.

central ținută la 23 Octombrie 1924.

Romul Simu, m. p.
secretar.

Anexa IV b).

Venite și spese la

F. M.	CHELTUELI	Lei	b.	Lei	b.
103	Contul Salare			193234	65
138	" Revista „Transilvania“			165014	74
105	" Spese extraordinare .			54778	26
112	" Prelegeri populare .			51095	85
108	" Incălzit			49046	—
137	" Spese de cancelarie .			45506	80
104	" Biblioteca populară .			29365	70
125	" Secția artistică . . .			26000	—
142	" Premii și expoziții . .			18000	—
106	" Reparaturi			17131	80
124	" Emisiuni			10584	—
113	" Luminat			5297	27
109	" Bani de locuință . . .			3880	—
114	" Contribuție			2433	30
115	" Secțiile științifice . .			1661	—
116	" Grădina			691	—
107	" Int. de cont. corect. .			7962	—
	<i>Escedent</i>				
1	Fondului general, donație . .			1811	46
	Total .			683493	83

Sibiu, la 31 Decembrie 1923.

Dr. Vasile Bologa, m. p.
controlor.

Examinând acest cont am constatat, că este exact și în de contabilitate,

Sibiu, la 22 Octombrie 1924.

COMISIUNEA DE

Nicolae Togan, m. p.

Dr. Ilie Beu, m. p.

Aprobat în ședința comitetului

Dr. Octavian Russu, m. p.
viceprezident.

31 Decembrie 1923.

F. M.	VENITURI	Lei	b.	Lei	b.
117	Contul Ajutoare			255000	—
132	" Transpuneri din anul trecut			50000	—
134	" Taxe de membri fundatori și pe viață .	119168	15		
133	" Taxe de membri activi	99861	95	219030	10
121	" Interese de efecte . .	54565	20		
107	" " cont-ert. . .	14269	14	68834	34
138	" Abonamente la revista „Transilvania“	10174	75		
104	" Abon. la „Bibl. Pop.“	11418	25	21593	—
99	" Cărți vândute			10597	80
120	" Chirii			43615	25
122	" Taxe de administrare			14555	—
123	" Spese și venituri extraordinare			268	34
Total .				683493	83

Ioan Baneiu, m. p.
cassar.

consonanță cu documentele de cassă și cu registrele purtate corect.

REVIZUIRE:

Aurel Popescu, m. p. Ioan Vătășan, m. p.
central, ținută la 23 Octombrie 1924.

Romul Simu, m. p.
secretar.

Anexa V.

Nr. 1894.

Onorată adunare generală!

În alăturare ne luăm voie a Vă prezenta proiectul de buget al „Asociațiunii” pe anul 1925.

I. Cheltuieli:

1. *Biblioteci*: întregirea a 4000 biblioteci populare ale „Asociațiunii” cu broșuri folositoare Lei 200,000.—; înființarea a câte unei biblioteci regionale în fiecare sediu de despărțământ, pe lângă stocul de cărți ce îl mai avem Lei 60,000.—; procurări noi, compactare și aranjament la biblioteca centrală Lei 100,000.—; în total proiectăm pentru biblioteci Lei 360,000.—.

2. *Muzee*: pentru amenajarea Muzeului din Vidra, a cimitirului din Tebea și a celorlalte Muzee regionale Lei 100,000.—; amenajarea Muzeului central, procurarea de obiecte noi și conservare Lei 100,000.—; în total pentru Muzee proiectăm Lei 200,000.—.

3. *Case Naționale*: întregirea Casei Naționale din Vidra, amenajarea Casei Naționale din Turda și altele, Lei 400,000.—; proiecte de Case Naționale regionale și Casa Națională centrală Lei 100,000.—; în total pentru Case Naționale proiectăm Lei 500,000.—.

4. *Conferențe și prelegeri*: diurnele conferențiarilor populari Lei 150,000.—; spesele de drum ale conferențiarilor, pentru intelectuali Lei 50,000.—; în total proiectăm Lei 200,000.—.

5. *Premii*: încurajarea agriculturii, comerțului, creșterii de copii, jocuri, porturi, Lei 50,000.—; premiarea scrierilor științifice literare Lei 50,000.—; în total pentru premii proiectăm Lei 100,000.—.

6. *Expoziții*: ajutor la aranjarea de expoziții agricole, porturi, jocuri de copii Lei 75,000.—; spese de aranjare a unei expoziții Smigelschi la București, eventual în combinație cu alți pictori ardeleni Lei 25,000.—; în total pentru expoziții proiectăm Lei 100,000.—.

7. *Cursuri de analfabeți*: ținerea de cursuri de analfabeti la sate (în cărți și premii), proiectăm Lei 100,000.—.

8. *Publicații*: revista „Transilvania” și biblioteca „Astra” Lei 150,000.—; Biblioteca populară (Calendar Lei 50,000.—); în total pentru publicații proiectăm Lei 200,000.—.

9. *Conservarea realităților* : apă, canalizare și asigurări Lei 30,000.—; reparațiuni Lei 15,000.—; mobilier Lei 50,000.—; grădină Lei 5,000.—; în total la conservarea realităților proiectăm Lei 100,000.—.

10. *Spese de administrare* : salare Lei 681,240.—; bani de locuință Lei 42,400.—; spese de cancelarie Lei 20,000.—; luminat L. 5,000.—; încălzit L. 45,000.—; esmiuni L. 74,000.—; secțiile științifice Lei 30,000.—; despărțăminte Lei 240,000.—; în total la spese de administrare proiectăm Lei 1.137,640.—;

11. *Cheltuieli extraordinare* : aranjamentul arhivei. Plata pe un an de zile a dlui T. Păcățianu, cât va ține selecționarea și aranjarea arhivei istorice a „Asociațiunii“ Lei 72,000.—; tocuri de păstrat arhiva și alte spese Lei 18,000.—; în total pentru aranjarea arhivei proiectăm Lei 90,000.—.

12. *Capitalizare* : cheltuieli neprevăzute prevedem suma de Lei 397,360.—; în total cheltuieli Lei 3.485,000.—.

II. Venite :

1. *Taxe de membri* : Taxele de membri fondatori și pe viață le proiectăm cu suma de Lei 150,000.—; taxele membrilor activi și ajutători rămân la despărțăminte.

2. *Interese* : după efectele fondului general Lei 30,000.—, iar la depunerile aceluiaș fond Lei 5,000.—; în total la interese proiectăm Lei 35,000.—.

3. *Abonamente* : 500 de abonamente la revista „Transilvania“ à Lei 100.—, Lei 50,000.—; Calendarul Lei 10,000.—; în total la abonamente proiectăm Lei 60,000.—.

4. *Diverse* : La chirii Lei 132,000.—; taxe de administrare L. 8,000.—; în total la diverse proiectăm L. 140,000.—.

5. *Ajutoare* : cheltuielile administrative Lei 1.200,000.—; Muzei Lei 200,000.—; Biblioteci Lei 400,000.—; Case Naționale Lei 500,000.—; Cursuri de analfabeți Lei 100,000.—; Expoziții Lei 100,000.—; Conferențe Lei 200,000.—; Premii Lei 100,000.—; Publicații Lei 200,000.—; neprevăzute Lei 100,000.—; în total la ajutoare proiectăm Lei 3.100,000.—.

Totalul venitelor Lei 3.485.000.—.

În ce privește bugetul fondurilor și fundațiilor administrate de „Asociațiune“ e făcut după normativul de administrare și nu e nimic ce ar necesita mențiune specială.

Dr. Octavian Russu, m. p.
viceprezident.

Romul Simu, m. p.
secretar.

Anexa V a)

Bugetul „Asociațiunii“

CHELTUIELI	Lei	b.	Lei	b.
I. Fondul general.				
Bibliotece:				
a) <i>Biblioteci populare.</i>				
Serii de cărți pt. 4000 biblioteci	200000	—		
b) <i>Biblioteci regionale.</i>				
Serii de cărți pt. 120 biblioteci	60000	—		
c) <i>Biblioteca centrală.</i>				
Procurări noi, compact. și aranj.	100000	—	360000	—
Muzee:				
a) <i>Muzee regionale.</i>				
Sighet, Vidra, Tebea, etc. . .	100000	—		
b) <i>Muzeul central.</i>				
Proc. de obiecte noi și conserv.	100000	—	200000	—
Case naționale:				
a) <i>Case naționale sătești.</i>				
Intreg. la Vidra și alte ajutoare	400000	—		
b) <i>Case naționale regionale.</i>				
Proiecte și emisiuni . . .	50000	—		
c) <i>Casa națională centrală.</i>				
Capitalizare	50000	—	500000	—
Conferințe și prelegeri:				
a) <i>Conferințe populare.</i>				
Diurnele conferențiarilor și alte	150000	—		
b) <i>Conferințe pentru intelectuali.</i>				
Spese de drum și diurne . .	50000	—	200000	—
Premii:				
a) <i>Premii populare.</i>				
Pentru încurajarea agricult., comerț., creșterea de copii	50000	—		
b) <i>Premii pentru intelectuali.</i>				
Pentru încurajarea scrierilor literare științifice	50000	—	100000	—
Expoziții:				
a) <i>Expoziții populare.</i>				
Ajutor la aranjarea de expoziții agricole de copii, etc.	75000	—		
b) <i>Expoziții pentru intelectuali.</i>				
Ajutor la aranjarea de expoziții de pictură, etc. . . .	25000	—	100000	—
Transport			1460000	—

pe anul 1925.

INCASSĂRI	Lei	b.	Lei	b.
<i>1. Fondul general.</i>				
Taxe de membri:				
Taxe de membri fondatori și pe viață	150000	—		
Taxe de membri activi răman la despărțăminte	—	—	150000	—
„ „ „ „ „	—	—		
Interese:				
Inter. după efectele fond. gen.	30000	—		
„ „ depun. „ „	5000	—	35000	—
Ajutoare:				
Ajutoare pentru muzee	200000	—		
„ „ bibliotecii	400000	—		
„ „ Case naționale	500000	—		
„ „ cursuri de alfabetiz.	100000	—		
„ „ expoziții	100000	—		
„ „ Conferințe	200000	—		
„ „ publicații	200000	—		
„ „ premii	100000	—		
„ „ neprevăzute	100000	—		
„ „ administrative	1200000	—	3100000	—
Diverse:				
Chirii	132000	—		
Taxe de administrare	8000	*	140000	—
Abonamente:				
Abon. la revista „Transilvania“	50000	—		
„ „ Biblioteca populară	10000	—	60000	—
Transport			3485000	

CHELTUIELI	Lei	b.	Lei
Transport			1460000
Cursuri de alfabetizare:			
Ținerea de cursuri de alfabetizare, cărți, premii			100000
Publicații:			
a) <i>Publicații literare.</i>			
Revista „Transilvania” și Bibl. „Astra”	150000		
b) <i>Publicații populare.</i>			
Biblioteca populară (Calendar)	50000		200000
Conservarea realităților:			
Apă, canalizare, asigurări, etc.	30000		
Reparaturi	15000		
Mobilier	50000		
Grădină	5000		100000
Spese de administrare:			
Salare	681240		
Bani de evartir	42400		
Spese de cancel. și tipărituri	20000		
Luminat	5000		
Încălzit	45000		
Esmisiuni	74000		
Secțiile științifice	30000		
Despărțăminte	240000		1137640
Cheltuieli extraordinare:			
Aranjamentul arhivei			90000
Capitalizare:			
Fondului general			397360
II. Fondațiunea Dr. Anca.			3485000
Replătire din datorie	205		
Taxe de admin. și alte spese	45		
Capitalizare	25		275
III. Fondaș. Bădilă-Moldovan.			
Taxe de administrare	200		
Capitalizare	35000		35200
Transport			3520475

INCASSĂRI		Lei	b.	Lei	b.
Transport				3485000	
<i>II. Fondațiunea Dr. Anca.</i> Interese de efecte		275		275	
<i>III. Fondația Bădilă-Moldovan.</i> Interese de efecte		50			
" " cont-curent		750			
Chirii		34400		35200	
Transport				3520475	

INCASSĂRI	Lei	b.	Lei	b.
Transport			3520475	—
<i>IV. Fondațiunea Bibl. univ. Cluj.</i>				
Interese de efecte	300	—	300	—
<i>V. Fondațiunea Bașotă.</i>				
Interese de efecte	50	—	50	—
<i>VI. Fondațiunea Boieriu.</i>				
Interese de efecte	410	—	410	—
<i>VII. Fondațiunea A. Buda.</i>				
Interese de efecte	650	—	650	—
<i>VIII. Fondul Densușianu.</i>				
Interese de depozit	125	—	125	—
<i>IX. Fondațiunea Dobâca.</i>				
Interese de efecte și depozit	75	—	75	—
<i>X. Fondațiunea Marinoviciu.</i>				
Interese de efecte	200	—	200	—
<i>XI. Fondațiunea Moga.</i>				
Interese de efecte	100	—	100	—
<i>XII. Fondațiunea Nichita.</i>				
Interese de efecte	1500	—	1500	—
<i>XIII. Fondațiunea Olteanu.</i>				
Interese de efecte	3000	—	3000	—
<i>XIV. Fond. Păcuraru-Bianu.</i>				
Interese de efecte și depuneri	30000	—	30000	—
Transport			3556885	—

CHELTUIELI	Lei	b.	Lei	b.
Transport			3520475	—
<i>IV. Fondățiunea Bibl. univ. Cluj.</i>				
Diferite spese	60	—		
Capitalizare	240	—	300	—
<i>V. Fondățiunea Bașotă.</i>				
Taxă de administrare	10	—		
Capitalizare	40	—	50	—
<i>VI. Fondățiunea Boieriu.</i>				
Stipendii și ajutoare	240	—		
Taxă de administrare	90	—		
Capitalizare	80	—	410	—
<i>VII. Fondățiunea A. Buda.</i>				
Ajutor muzeului din Hațeg .	200	—		
Capitalizare	450	—	650	—
<i>VIII. Fondul Densușianu.</i>				
Taxă de administrare	25	—		
Capitalizare	100	—	125	—
<i>IX. Fondățiunea Dobâca.</i>				
Taxă de administrare	15	—		
Capitalizare	60	—	75	—
<i>X. Fondățiunea Marinoviciu.</i>				
Stipendiu și taxă	65	—		
Capitalizare	135	—	200	—
<i>XI. Fondățiunea Moga.</i>				
Stipendiu și taxă	70	—		
Capitalizare	30	—	100	—
<i>XII. Fondățiunea Nichita.</i>				
Ajutor la școale	500	—		
Taxe de administrare	200	—		
Capitalizare	800	—	1500	—
<i>XIII. Fondățiunea Olteanu.</i>				
Ajutor la școale	1000	—		
Taxă de adm. și capitalizare	2000	—	3000	—
<i>XIV. Fond. Păcuraru-Bianu.</i>				
Taxe de adm. și alte spese	4000	—		
Capitalizare	26000	—	30000	—
Transport			3556885	—

CHELTUIELI	Lei	b	Lei	b
Transport			3556885	
<i>XV. Fondațiunea I. Petran.</i>				
Stipendii	1000	—		
Taxă de administrare . . .	500			
Capitalizare	1000		2500	
<i>XVI. Fondațiunea Roman.</i>				
Stipendii	100	—		
Taxă de administrare și ca- pitalizare	150		250	
<i>XVII. Fondațiunea I. Rusu.</i>				
Stipendii	500	—		
Taxe de administrare și ca- pitalizare	550		1050	
<i>XVIII. Fondațiunea T. Sandul.</i>				
Stipendii	700			
Taxe de administrare și re- plătiri din datorie	700		1400	
Total			3562085	

Sibiu, în 3 Octomvrie 1924.

Dr. Vașile Bologa, m. p.
controlor.

(L. S.)

COMISIA

Nicolae Togan, m. p.

Dr. Ilie Beu, m. p.

COMITETUL

Dr. Octavian Russu, m. p.
vice președinte.

INCASSĂRI	Lei	b.	Lei	b.
Transport			3556885	—
XV. <i>Fondațiunea I. Petran.</i> Interese de efecte și depozit	2500	—	2500	—
XVI. <i>Fondațiunea Roman.</i> Interese de efecte	250	—	250	—
XVII. <i>Fondațiunea I. Rusu.</i> Interese de efecte	1050	—	1050	—
XVIII. <i>Fondațiunea T. Sandul.</i> Interese de efecte	1400	—	1400	—
Total			3562085	

Ioan Baneiu, m. p.
casier-contabil.

FINANCIARĂ:

Aurel Popescu, m. p.

CENTRAL:

Romul Simu, m. p.
secretar.

Anexa VI.

Lista burselor și ajutoarelor date de „Asociațiune” pe anul școlar 1923/24.

1. <i>Maria Betea</i> , elevă în cl. III-a a școalei civile de fete a statului, Făgăraș; din fundațiunea « <i>Gh. Boeriu</i> »	Lei	200.—
2. <i>Miron Cimoca</i> , elev în cl. IV-a la liceul „Regele Ferdinand”, Turda; din fundațiunea « <i>Ioan și Zinca Roman</i> »	„	100.—
3. <i>Coriolan Cioban</i> , elev în cl. VII-a la liceul „Simion Bărnuțiu”, Șimleu; din fundațiunea « <i>Ioan și Ecaterina Rusu</i> »	„	100.—
4. <i>Minerva Mușoiu</i> , stud. univ. în an. III la Facultatea de filosofie, Cluj; din fond. « <i>Ioan Petran</i> »	„	500.—
5. <i>Victor Mureșian</i> , absolvent al Politehnicului, Timișoara; din fundațiunea « <i>T. Sandul</i> »	„	350.—
6. <i>Vasile Ofel</i> , elev în cl. III a la liceul „Regele Ferdinand”, Turda; din fundațiunea « <i>Ioan și Ecaterina Rusu</i> »	„	100.—
7. <i>Popovici Letiția</i> , elevă în cl. III-a liceului de fete al statului, Sibiiu, dela „Asociațiune”	„	12,500.—
8. La 3 eleve ale Liceului de fete al Statului, Sibiiu	„	6,000.—

Anexa VII.

CONSPECTUL SUMAR AL MEMBRILOR „ASOCIAȚIUNII“

					In total	
I.	Membri onorari				17	
II.	Membri secțiilor				377	
III.	Membri fondatori ai Casei Naționale				87	
IV.	Membri din despărțăminte etc.:					
		Membri fondatori	Membri pe viață	Membri activi cari au achitat	Membri activi în rest, cu taxa	In total
1.	Desp. Abrud Cămpeni	10	28	12	10	60
2.	„ Agnita	1	9	36	66	112
3.	„ Aiud	5	74	1	65	145
4.	„ Alba-Iulia	12	22	18	66	118
5.	„ Almaș	4	25	451	227	707
6.	„ Ardud	—	4	17	—	21
7.	„ Baia Mare	26	68	61	149	304
8.	„ Bandul de Câmpie	—	7	—	21	28
9.	„ Băsești	4	21	48	79	153
10.	„ Becicherecul-m.	—	1	—	3	4
11.	„ Beclean	1	12	—	52	65
12.	„ Beiuș	2	10	1	40	53
13.	„ Beliu	—	—	—	5	5
14.	„ Biserica-Albă	3	6	—	4	13
15.	„ Bistrița	16	20	41	18	95
16.	„ Blaj	16	51	67	81	215
17.	„ Bocșa	2	9	43	25	79
18.	„ Boroșineu	4	18	—	27	49
19.	„ Boroșebiș	1	5	4	17	27
20.	„ Bozovici	1	17	—	—	18
21.	„ Brad	1	59	127	15	202
22.	„ Bran	1	6	—	16	23
23.	„ Brașov	26	55	—	197	278
24.	„ Bucium	—	1	—	—	1

		Membri fondatori	Membri pe viață	Membri activi care au achitat	Membri activi în rest cu taxa	În total
25	Desp. Buziaș . . .	3	11	11	10	35
26.	„ Caransebeș . .	21	24	35	44	124
27.	„ Carei-mari . .	—	2	30	—	32
28.	„ Ceica	1	10	23	14	48
29	„ Chioar	16	47	2	130	195
30	„ Cetatea-Albă .	20	20	—	—	40
31.	„ Ciachi Gârbău .	—	56	8	63	127
32.	„ Ciacova . . .	1	1	38	11	52
33.	„ Cincul-mare . .	—	1	—	64	65
34.	„ Cluj	24	118	78	108	328
35.	„ Cohalm	3	23	165	71	262
36.	„ Copalnic-Măn.	11	15	2	70	98
37.	„ Crasna	—	2	—	6	8
38.	„ Dej	18	36	244	135	433
39.	„ Deva	8	36	94	239	377
40.	„ Diciosânmartin.	3	12	12	68	95
41.	„ Dobra	—	8	3	73	84
42.	„ Făgăraș . . .	13	48	306	114	481
43.	„ Geoagiu	8	36	1	225	270
44.	„ Gherla	4	21	7	60	92
45.	„ Giurgiu	1	10	—	94	105
46.	„ Gurghiu	—	5	58	21	84
47.	„ Hălmagiu . . .	6	25	10	2	43
48.	„ Hațeg	2	34	—	22	58
49.	„ Huedin	6	64	70	25	165
50.	„ Hunedoara . .	10	27	102	272	411
51.	„ Jara de jos . .	2	8	19	22	51
52.	„ Ibașfalău . . .	19	19	5	33	76
53.	„ Ileada-Mare . .	—	—	2	20	22
54.	„ Ilia-Murășană .	—	1	2	20	23
55.	„ Iza	—	—	19	22	41
56.	„ Jibou	3	5	63	40	111
57.	„ Jiu	13	23	52	54	142
58.	„ Lăpușul-Ungur.	3	9	35	77	124
59.	„ Lipova	7	18	14	11	50
60.	„ Lugoj	9	14	5	21	49
61.	„ Mărghita . . .	2	11	—	12	25

		Membri fondatori	Membri pe viață	Membri activi cari au achitat	Membri activi în rest, cu taxa	În total
62.	Desp. Matei Basarab .	—	—	70	—	70
63.	„ Mediaș . . .	20	30	43	144	237
64.	„ Mercurea . .	5	18	39	59	121
65.	„ Mercurea - Ciuc	2	19	—	29	50
66.	„ Mociu. . . .	2	9	23	69	103
67.	„ Moldova Nouă	—	8	—	—	8
68.	„ Murăș-Ludoș .	5	13	38	174	230
69.	„ Murăș-Oșorheiu	19	28	4	87	138
70.	„ Murăș-Uioara .	—	18	—	5	23
71.	„ Năsăud . . .	21	82	8	76	187
72.	„ Nocrich . . .	5	15	38	66	124
73.	„ Oradea-Mare .	31	51	37	82	201
74.	„ Orăștie. . . .	23	58	12	33	126
75.	„ Oravița . . .	—	11	84	32	127
76.	„ Ormeniș . . .	—	6	—	—	6
77.	„ Orșova . . .	5	63	216	—	284
78.	„ Panciova . . .	1	9	—	16	26
79.	„ Râșnov . . .	—	2	2	48	52
80.	„ Reghin . . .	2	21	214	11	248
81.	„ Săcele . . .	—	2	2	57	61
82.	„ Sălciuma . . .	—	28	34	69	131
83.	„ Săliște . . .	7	33	40	130	210
84.	„ Salonta-Mare .	3	4	—	10	17
85.	„ Sănnicolăul-m..	5	26	137	7	176
86.	„ Sărmașul-mare.	1	2	47	15	65
87.	„ Satu-mare . .	5	17	9	81	112
88.	„ Sebeșul-săsesc .	4	39	113	158	314
89.	„ Seini	2	4	1	8	15
90.	„ Șercaia . . .	2	20	—	59	81
91.	„ Sibiu	67	159	110	258	594
92.	„ Sighet . . .	3	16	1	43	63
93.	„ Sighișoara . .	2	2	12	16	32
94.	„ Șimleu . . .	1	11	—	93	105
95.	„ Tășnad . . .	1	14	—	56	71
96.	„ Teaca . . .	3	11	11	37	62
97.	„ Teiuș . . .	3	1	14	17	35
98.	„ Teregoava . .	3	7	138	—	148

		Membri fondatori	Membri pe viață	Membri activi care au achitat	Membri activi în rest cu taxa	În total
99.	Desp. Timișoara . . .	21	133	437	23	614
100.	„ Tinca . . .	—	11	1	38	50
101.	„ Treiscaune . . .	4	33	2	241	280
102.	„ Turda . . .	2	38	—	95	135
103.	„ Vârșeț . . .	1	17	2	13	33
104.	„ Vințul de jos . . .	2	28	54	58	142
105.	„ Vințul de sus . . .	—	1	—	7	8
106.	„ Vișeu . . .	—	4	1	16	21
107.	„ Viștea . . .	4	44	—	255	303
108.	„ Zălău . . .	5	28	395	—	428
109.	„ Zărnești . . .	6	38	39	48	131
110.	„ Baia de Criș . . .	—	7	20	—	27
111.	„ Afară de desp. . .	75	103	154	289	621

Total . . . 747 2671 5044 6585 15528

V. Membri ajutători 1640

Total . . . 17167

Anexa VIII.

CONSEMNAREA

membrilor decedați ai „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român” în anul de gestiune 1923/24.

I. Membri de onoare.

1. Bibicescu, I. G., Dir. al Băncii Naționale, București.
2. Cosma Parteniu, Dir. i. r. la banca „Albina”, membru în comitetul central și președinte al secției economice a „Asociațiunii”, Sibiu.

II. Membri fondatori

1. Herbay Silviu, general, București.
2. Ivașco Ioan, prepozit al capitlului catedral al episcopiei gr. cat. Gherla.
3. Marcu, Dr. Isidor, prepozit capitular, Blaj.
4. Necea Baziliu, paroh gr. ort., Apoldul de sus
5. Oprean, Dr. Nestor, avocat, Sănnicolaul-mare.
6. Petrașcu, Dr. Traian, medic, Sibiu.
7. Pop Mateiu, Simion, prepozit capitular și prelat papal, Blaj.
8. Popovici, Constantin A., mare proprietar, căpitan în r., Brașov.
9. Steer, Dr. Coriolan, avocat, secretar al desp. Tășnad.

III. Membri pe viață.

1. Coroian Demetriu, protopop, dir. desp. Tășnad.
2. Cristolovean Romulus, dir. școalei primare, Rășnov.
3. Fabian, Dr. Petru, canonic gr. cat., Gherla.
4. Gamber Nicolae, Lt. Colonel, Timișoara.
5. Morcan, Dr. Traian, avocat, Câmpeni.
6. Seni Ignat, institutor pensionar, Năsăud.
7. Trăilă Ilie, avocat, fost dir. de desp., Orăștie.
8. Hango, profesor, Brașov.

IV. Membri activi.

1. Nestor Silvestru, dir. școalei civ., membru al secției școl. Blaj.
2. Pop Iulian, fost primar al orașului Cluj.
3. Pușcariu Iosif, avocat, Brașov.
4. Simtion Petru, librar, Sibiu.

O idee bună.

Dnul I. Simionescu, profesor universitar în Iași; serie în ziarul „Viitorul” Nr. 4342 din 4 Septembrie 1922, între altele, și aceste frumoase cuvinte:

„În Anglia se obișnuiește a se serba amintirea morților căzuți în războiu prin câteva clipe de nemișcare. În ziua aniversării, la anumit ceas, câteva minute încetează orice activitate. Oamenii se opresc din mers, unde i-au prins clipa. E o pauză de reculegere în forfota vieții, e rugăciunea mută a fiecăruia pentru sufletele celor dispăruți. Chiar și indicațiunile ce ar însemna o grevă generală se obișnuiește acum a se arăta prin încetarea lucrului pentru câteva momente. Să facem cu toții un gest analog, ca semn al solidarității etnice. Gândul tuturor, numai într-o singură zi să fie a sacrifică chiar din nevoile curente cei 20 Lei pentru cumpărarea unui bilet al „Asociațiunii” din Sibiu. Ca din pământ ar răsări Muzeul lui Avram Iancu, mărețul monument de pe Câmpia Libertății, acel de lângă Turda ca și Casele Naționale din centrele înstrăinate. Nu numai că am căpăta încredere în noi, dar am stărni și fiorii îngrijorării în acei care se biznesc mult în reușita uneltirilor lor ascunse, pe lipsa noastră de solidaritate ca și pe nesocotirea însemnătății, pentru viitorul nostru, a împrejurărilor prin care trăim ca niște orbi”.

Sunt încă 2 trageri, la care se împart câștiguri în suma de
3.000,000 (trei milioane) Lei.

◆		Sunt:	1	câștiguri de câte	100,000	Lei		◆
		"	6	"	"	50,000	"	
		"	12	"	"	25,000	"	
		"	30	"	"	10,000	"	
◆		"	60	"	"	5 000	"	◆
		"	400	"	"	1,000	"	

A treia tragere e la 31 Martie 1924. Tot al cincilea număr câștigă! Grăbiți și cumpărați!

Cercați-vă norocul vostru și al copiilor voștri!
„ASOCIAȚIUNEA” Sibiu, strada Șaguna Nr. 6.